

Mihangu mya Bathumwa Khotidi ya mukanda

Mukanda wa Mihangu mya Bathumwa wena khosikidi ya Musamu wa Bukheti wa Luka. Wubati menika phila yina bámwangina musamu Bathumwa kondilo bambambala ba Yesu. Bayandikila kulongawa, theti kuna Yelusalemi, amana kunima benda mu tsi za bela-bela, amana batula yi muna tsi zina zazyeta yanga dya Meditelaneye. Bwabuna balungisila "kituma" kina kabaheka Yesu (Luk 24:47-48 yi Mihangu 1:8).

Ku luyandiku lwa mukanda wa Mihangu, Yesu wutombuki kuna zilu kwena Nzambi (1:9). Buthwena, kenahoku hika phila mosi, kaasi wuhitiki kwena bathumwa Kitembu Kyatoma kina kitukini kwena Nzambi (kha-phu 2). Kitembu meni kabati basadisa mu kusamuna mambu ma mbuta mana kisi lungisa Nzambi. Tukidila ku tsosu yi ndamba ya mukanda wa Mihangu, Kitembu Kyatoma kabati lundika bakwikidi bahika bapha kwena Yesu.

Tii yi kuna khaphu ya 12, Thumwa Phetelu kenina mutu wa mupfunu wa lawu muna meni dya mukanda wa Mihangu.

Balunguki ba Yesu benina Bayuta. Babati kwenda kaka ku nzu ya Nzambi ya Yelusalemi amana babati zonzila Pfumu wa bawu. Kaasi bwosu hanga Yesu, munyanga wa lawu benina

wawu ku thwala ya malemba (khaphu ya 3 yi kuna 8).

Bakwikidi hanga bendi ndambu muma mwosu muna Yuteya, muna Samadiya yi muna tsi za kyana. Babati samuna Musamu wa Bukheti phila mosi yi kwena bana bakondi kala Bayuta (khaphu ya 8 yi kuna ya 12). Dyadina dyenina dyambu dya mbuta dya pha. Muna tangwa meni dyadina, Bayuta lwesi bakala sambila Nzambi yandi mosi. Bakala banza ni batu ba dibundu dyahika báfwanaku kumuzaya. Kaasi Yesu Kidisitu kabati tela batu boosu mu kukala mu kithwadi yi Nzambi. Mangumba ma bakidisitu, kondi loni Mabundu, mabutukini. Mayaluki lawu amana muna kati dya bawu mwenina yi Bayuta yi Baphani.

Tukidila ku khaphu ya 13, "thumwa Pholu" wakituka mutu wa mupfunu lawu hanga Phetelu muna meni dya mukanda wa Mihangu. Pholu, bámutela kwena Yesu Kidisitu (khaphu ya 9). Dibundu dya Atyoki wa Sidiya dimusodini ha kimosi yi bakhunda bahika kikuma kya kusamuna Musamu wa Bukheti wa Yesu Kidisitu kuna tsi za kyana. Tukidila ku khaphu ya 13 yi kuna 28 mabati menika bitambu bya ksalu kyandi. Mabati menika mutindu wuna wáyalanganina Musamu wa Bukheti muna kinzunga kya Meditelaneye yi kuna mbanza ya Loma.

Musamu wa Bukheti wa Yesu Kidisitu bwosu kasonikawa Luka wubati zonzila tangwa dya Yesu. Ha kimosi yi mukanda wa Mihangu mya Bathumwa, "tangwa dya Dibundu diyandikini.

Dyenina tangwa dina bisi samuna, bakwikidi ba bakidisitu kosu tangwa yi muma mwosu malongi ma Yesu, Kidisitu. Babatima samuna kwena batu ba khadidi zoosu yi mangumba mosu, kwena bambuta yi baleki, kwena baphutu yi bamvwama.

Lusilu lwa Kitembu Kyatoma kwena Bathumwa

¹ aMuzitu Thyofila,

Muna mukanda wama wuna watheti, yizonzila moosu mana kahanga Yesu yi mana kalonga tukidila ku luyandiku

² yi kuna kilumbu kina katombwakila ku zilu. Ku thwala ya kunyokuka kwandi ku zilu, wahana milongi, mu ngolu za Kitembu Kyatoma, kwena bathumwa bana kasola.

³ Kwena bawu phi kamonika wamoya, ku manima ma lufwa lwandi, yi mitindu mya lawu mina kadisongila, mu bilumbu makumaya ndangu kabasongila ni mukyedika, mu luzingu kenina: kakala monika yi kubazonzilaka mambu mataba didi Kipfumu kya Nzambi.

⁴ Kilumbu kimosi kakala dya ha kimosi yi bawu, wabaheka mulongi wawu: «Lwendaku kyana yi Yelusalemi, kaasi hingilenu kilangi kina kasila Tata, bwosu yilumenikinabwa.

a **1:1 1:1** Mukanda wawu, Luka kasonikawa mu khumbu ya mukidisitu mosi wa luzitu, Thyofila, yi kikuma kya bakidisitu bahika.

⁵ Yowani kabotika yi mamba, kaasi benu, mu bilumbu bya khunda, lwabótama^b yi Kitembu Kyatoma.»

Thombuka ya Yesu

⁶ Bana bakala bakutakana bāmuyufula bwabu: «Pfumu, buthwena wavutulula Kipfumu kya Kiseledi?»

⁷ Yandi wābavutwala: «Malutadiku mu kuzaya tangwa holo kilumbu kina kázenga tata mu hamu dyandi.

⁸ Kaasi tangwa kalúkulwamukina Kitembu Kyatoma, lwatāmbula ngolu zandid^d amana lwakítuka bambangi bama mu Yelusalemi yi mu Yuteya dyosu yi mu Samadiya yi kuna tsuka ya tsi.»

⁹ Buna kázonza ndinga meni zina, bwosu bakala tala, Yandi wátombuka ku zilu, tuti dimosi dyamufidinga amana bāmumonaku hika.

¹⁰ Bwosu bakala tala ku zilu kuna kenda yandi, batala bwabu, batu bodi, mu miledi mya phembi^e, bábatelamina

¹¹ bazonzi phi: «Bisi Ngadidi, kikuma kya biki lutelaminiki haka mu kutala ku zilu? Yesu wuna

^b **1:5 1:5** Mhb 2:1-4. Babati tendula mana bámona bakwikidi mu kilumbu kya kukulumuka kwa Kitembu Kyatoma, ha «kábotika» Kitembu Kyatoma. ^d **1:8 1:8** Yesu kázola kazimbula ni ka thama ku, Kitembu Kyatoma kalúnga mu kukwisa kwena bawu ndangu kabaheka ngolu za kumuzonzila kwena batu bahika. ^e **1:10 1:10** Muna Masonuku, mbala za lawu bisi zonzila banzyo muna phila meni yina: "Batu mu miledi mya phembi".

dihambudi yi benu, wendi ku zilu, kakwisa wu-tuka kaka bwosu lumumoni kendi ku zilu.»

Matyasi wuhingani ha kifulu kya Yutasi

¹² Hanga bavutuki ku Yelusalemi, buna bátuka ku mongu wa Olive. Wuna wakala bela-bela yi Yelusalemi, muna nzila yina bákangala kitesu kya kilometele dimosi.

¹³ Amana tangwa bákota, bazanza ku mwana wambuta wa ku zilu kuna bakala kutakanina theti. Kwakala: Phetelu, Yowani, Zyaki, An-dele, Fidiphu, Toma, Batolomi, Mathayi, Zyaki mwana wa Alufwe, Simoni wuna wákala theti mu dingumba dya bana bisi nwanina diphandasi, yi Yuta mwana wa Zyaki.

¹⁴ Bawu boosu bákwamina mu kimvuka mu kulombilaka homa ha mosi, kumosi yi bakhetu, yi Madiya ngudi wa Yesu, yi baphangi ba Yesu.

¹⁵ Kilumbu kimosi muna bilumbu meni bina, Phetelu wátelama hana kati dya bakwikidi, thalu ya batu bana bákala mu kimvuka yakala kitesu kya khama mosi yi makumodi hanga wuzimbudi:

¹⁶ «Baphangi bama, bwáfwana malungila Ma-sonuku ma Kitembu Kyatoma, muna munwa wa Tavididi, mana katekila zonza kikuma kya Yutasi, wuna wásongila nzila kwena batu bana bamuk-wata Yesu.

¹⁷ Mukuma kákala mosi mu kati dya betu, amana wátambula kiyeka kyandi mu kisalu meni kyaki.»

¹⁸ Kunima kusumba kilanga kimosi yi mbongu zina bámufuta kikuma kya mbi yandi, wabwa

wabukama, kundu dyámuyatuka ha kati-kati, mitsyobu myosu mimulubuki.

¹⁹ Amana tsangu záyalangana kwena bisi Yelusalemi, tii yi kuna bátedilakya kilanga meni kina mu ndinga ya bawu ni «Hakheditama», disongidila: «Kilanga kya menga».

²⁰ Amana Phetelu wávutwakila hika: "Kinga básonika mu mukanda wa mikunga:

nzu yamúkituka yamba,
amana keti mutu kazíngilahoku."

Amana:

"Ni mutu wa hika katambula kiyeka kyandi."

²¹ «Bulungi ni mu kati dya batu bana bisi tusindikila tangwa dyosu dina kakala kwenda yi kukwisa, Pfumu Yesu ha kati dya betu,

²² tuka ku mbotika ya Yowani tii yi kuna kilumbu kina kátombwakila ha kati dya betu, mosi wa batu meni bana kakituka mhangi wa lufutumuku lwandi ha kimosi yi betu.»

²³ Amana bálubula bayakala bodi: Yozefu wuna bakala tela Badisaba, bakala mutela hika ni Yusitusi, yi Matyasi.

²⁴ Kunima balombidi bwabu: «Pfumu, ngeyi wisi zaya mbundu za batu boosu, songila keti nati, ha kati dya bawu bodi, wusodi ngeyi,

²⁵ ndangu kahingana mu kisalu kyaki, kya kithumwa kina kásisa Yutasi mu kukwenda kuna kwamufwana.»

²⁶ Bahanga babeti zeki hana kati dya bawu bodi, amana zeki dyábwila kwena Matyasi, wuna báyika kwena bathumwa kumi yi mosi.

2

Kukwisa kwa Kitembu Kyatoma

¹ Tangwa kyáfwana kilumbu kya Phandikoti^a, boosu bakala mu kimvuka homa hamosi.

² Mu kithulumukina, malokosi mamosi mátuka ku zilu, hanga pfunzi ya ngolu yibasisi phi nzu yosu yina bákala bazakala.

³ Kutala mileku mibamonikini hanga mina mya mbawu; midihambudi amana myabwila hana thandu ya kosu mutu wa bawu.

⁴ Boosu bábasa yi Kitembu Kyatoma amana báyandika kuzonza mu ndinga za hika, bwosu buna kakala batwadisila Kitembu Kyatoma mu kuzonza.

⁵ Kinga Bayuta bakwikama, ba makanda moosu menina mu tsya zilub^b bakala zingila ku Yelusalemi.

⁶ Amana muna malokosi mana máyukalakana, mulumba-lumba wa batu wisa thinu amana bakala mabanza vwalanganu, kikuma kosu mutu kakala bayuka kuzonza muna ndinga yandi.

a 2:1 2:1 Phandikoti: Mukinzi wumosi hana kati dya mitatu muna mvula ya bisi Kiseledi. Wenina mukinzi wa kubambukisa kabu dya mitsiku. Muhowu wawu wubati zonzila "makumatanu muna ndonga" kikuma mukinzi bisiwa ta kunima dya bilumbu makumatanu bya Phaki (khaphu ya 12:4). Bisi Yuta bisi kutakana kuna Yelusalemi muna tangwa dya mukinzi meni wuna. Mukinzi bisiwa ta muna tangwa dina balungi mu kukangala konda khakalakanu, amana wisi tela batu balawu. **b 2:5 2:5** Kuzimbula ni "ba makanda moosu" yena nzonzidi yibati tendula ni muma mwa lawu holo mu tsi za lawu bátuka. "Tsyá zilu" yenina phila ya kuzonzila phi ni mu tsi yosu bátuka.

⁷ Báyituka lawu, básaluka phi, bakala zimbula: «Batu bana babati zonza, boosu beku bisi Ngadidi?»

⁸ Abweti ni kosu mutu, mu kati dya betu, kabati bayuka muna ndinga yandi ya kisina?

⁹ Ha kati dya betu henina yi batu batukini ku tsi ya Phaditi, ya Mediya yi ya Elami. Henina yi bana bisi zingila ku Mezophotamiya, ku Yuteya yi ku Kaphatosi, ku Phoni yi kuna mulambu wa Aziya,

¹⁰ bátuka ku Fizi yi ku Phafidiya, dya ku Ngiphiti yi kinzunga kya Sileni mu Dibya; henina yi bana bátuka ku Loma,

¹¹ Bayuta yi Bakwa-kwisa bana bákwikila mu malongi ma bayuta, Bakheleti yi Bisi Alabiya; tubati bayuka kuzimbula muna ndinga zetu, mi-hangu mya mbuta mya Nzambi!»

¹² Amana boosu báyituka, bámonaku hika kima kya kuzonza; bakala dizimbwala: "Biki disongidila dya bwabubu?"

¹³ Kaasi bahika bakala baseya mu kuzimbula: «Malafu ma pha mabazedini!»

Malongi ma Phetelu

¹⁴ Hanga Phetelu wátelama yi bawu Kumi yi mosi; wathuta ndinga amana wázimbula bwabu kwena mulumba-lumba wa batu: «Batu ba mu Yuteya yi benu boosu lwisi zingila mu Yelusalemi, hinikinenu ndinga zama, zayenu bwabu:

¹⁵ batu baba bazediku malafu bwosu lubatibwa banza benu, mukuma mu tangwa dya vwa dya mu suka thwenina.

16 Kaasi buthwena, malungidi mana kázimbula mbikudi Yowedi:

17 "Tala mu bilumbu bya tsuka, kázimbula Nzambi;

yimwánga Kitembu kyama kwena mutu wosu;
bana benu ba bakhetu yi ba bayakala babíkula,
bangunza benu bamóna mbona mesu,
amana binunu byenu balóta ndosid.

18 Mukyedika, yimwanga Kitembu kyama mwena basadi bama ba bakhetu yi basadi bama ba bayakala muna bilumbu meni bina, amana babíkula.

19 Amana yihana bidimbu bya khumbwa mu londi dya zilu

yi biphadi muna banda dya ha tsi,
yi menga yi mbawu yi kyungila kya mwisi;

20 tangwa kabáluka mu phipha;
amana ngondi kabénga hanga menga,
ku thwala kukwisa kwa kilumbu kya Pfumu,
kilumbu meni kina kya mbuta yi kya khembu.

21 Hanga wosu wuna watéla khumbu ya Pfumu, kahúluka."

22 «Bisi Kiseledi, hinikikenu ndinga zazi: Yesu mwisi Nazaleti, mutu wuna kásikununa Nzambi kwena benu mu biphadi yi bidimbu bya khumbwa yi bidimbu bina kásala mu nzila

d 2:17 2:17 Ndosid zazi babati zonzila haha zenina mbona mesu zina kisi songila Nzambi kwena batu mu mesu ma thona, konda kukala ku kilu. Ndosid zenina mambu mana kisi hangila Nzambi batu kuna tsya kilu.

ya yandi ha kati dya benu, bwosu luzayibwa benu-benu,

²³ mutu wuna, bámulambula bwosu bwádikadila kedi mu luzolu lwa Nzambi, lwámuhondisa mu kumukhoka ha kitakani kwena bandwandwa.

²⁴ Yandi wuna kafutumuna Nzambi, mu mukumatula mu phasi za lufwa, kikuma lufwa lwáfwanaku ni lwamukwata.

²⁵ Mukuma Tavididi bwabu kázimbula kikuma kya yandi:

"Yikala mona Pfumu tangwa dyosu ku thwala ya meni;

kikuma ku kitata kyama kena ndangu yinikanaku.

²⁶ Ihana ni mbundu yama yenina mu kyesi; amana ndinga zama zabasa mu kyesi kya lawu; lutu lwama phi lwazíngila mu kivuvu,

²⁷ mukuma wayámbwadilaku moya wama mu kalunga,

wayámbulaku lutu lwa musadi waku watoma lwavunda.

²⁸ Wátsongila nzila za luzingu, yimóna mamboti ma lawu bwosu wakwataha kadiki ngeyi.

²⁹ «Baphangi bama, yena yi muswa wa kuluzimbwala yi tsikiningi, mu mambu matadidi khaka wa betu Tavididi: yandi wáfwa, bámuzika; amana mazyamu mandi, yi lelu dyadi menina kwena betu.

³⁰ Bwosu kákala mbikudi, wázaya phi ni Nzambi wázenga ndefi mu kuyadika mosi wa butuka dyandi ha kiti kya kipfumu kyandi.

31 Watekilalwa lota lufutumuku lwa Masiya amana wázonzilabwa, mu kuzimbula:

"Bámuyambwadilaku mu kalunga, amana lutu lẁandi lwáʁundaku."»

32 «Nzambi wamufutumuna ku lufwa, Yesu wuna yibati zonzila, amana betu boosu thwenina bambangi ba lufutumuku lwandi.

33 Bámutombula kuna koku dya kitata dya Nzambi, wátambula kwena Tata Kitembu Kyatoma kina kásila, amana wututyakidi mana lubati mona yi mana lubati yuka.

34 Mukuma yandi meni Tavididi kátombukaku ku zilu, kaasi kázonza bwabu:

"Pfumu kázimbula kwena Pfumu wama: sikuka ku kitata kyama^e,

35 kilumbu yikuna yikitwala bambeni baku kidyatilu kya bitambi byaku."

36 Batu boosu ba Kiseledi bafweti zayabwa mbotimboti ni Nzambi wámukitula Pfumu yi Masiya, Yesu wuna lwákhoka ha kitakani!»

37 Amana ku nima dya kuyuka bwabuna, mbundu zábalwala, bazimbula phi kwena Phetelu yi kwena bathumwa bahika: «Baphangi, biki twahanga si?»

38 Phetelu wubavutwadi: «Sobenu bikalulu, amana kosu mutu mu kati dya benu katambula mbotika mu khumbu ya Yesu Kidisitu, kikuma kya ndoluka ya masumu menu. Amana lwátambula kabu dya Kitembu Kyatoma.

^e 2:34 2:34 "Pfumu" kenina Nzambi. Amana "Pfumu wama" kenina Yesu Kidisitu.

39 Mukuma lusilu lwena kikuma kya benu yi kikuma kya bana benu yi kikuma kya boosu bana bena ku kyana, boosu bana katéla Pfumu Nzambi wetu.»

40 Amana Phetelu, mu ndinga za hika za lawu, kakala ta kimbangi yi kubaheka kikesa, mu kuzonza: «Dihululenu^f kwena mbandu yayi yátota nzila!»

41 Bana bakala kwikila mu ndinga zandi, bakala tambula mbotika. Muna kilumbu meni kina, batu, bela-bela yi mafunda ma tatu báyikama.

Luzingu lwa kimvuka

42 Boosu bakala sya ngolu mu kuhinikana malongi ma bathumwa, kuzingilaka mu kiphangi, mu kudyaka homa ha mosi yi kusambilaka homa hamosi.

43 Bweya bwakala mukwata kosu mutu, amana bidimbu bya khumbwa bya lwawu yi biphadi byákala hangama muna nzila ya bathumwa.

44 Batu boosu bákala yi lukwikilu, bakala zingila mu kimvuka, bima byosu phi bákala byawu mu kimvuka.

45 Bakala tekisa mafu yi bima bya bawu amana bakala dikabisila mbongu mu kati dya bawu boosu, bwosu buna wena mupfunu wa kosu mutu.

46 Kosu kilumbu, bakala vukana kuna nzu ya Nzambi, mu kimosi yi kudyaka mapha muna nzu, amana bakala dya bima bya bawu yi kyesi yi ngemba kuna mbundu.

f 2:40 2:40 "Dihululenu" disongidila ni "Dikengenu"

⁴⁷ Bakala kumisa Nzambi, batu boosu phi bákala yi kitya kikuma kya bawu. Amana kosu kilumbu, Pfumu, kakala yika batu muna kimvuka kya bawu, bana kakala hulula.

3

Kubeluka kwa mukwa khonzu

¹ Amana Phetelu yi Yowani bakala tombuka ku nzu ya Nzambi mu tangwa dya bisambu (dyakala tangwa dya tatu dya masikidika).

² Kinga bakala nata mutu mosi wákala yi khonzu tuka lubutuku lwandi, kakala wasikuka bilumbu byosu muna mwelu wa nzu ya Nzambi wuna bakala tela: «Mwelu wa kitoku», ndangu kalombaka kabu dya khenda kwena bana bakala kota mu nzu ya Nzambi.

³ Buna kámona Phetelu yi Yowani bakala kota mu nzu ya Nzambi, wábalomba kabu dya khenda.

⁴ Phetelu yi Yowani bámutala amana Phetelu wumuzimbwadi: «Tutala.»

⁵ Amana yandi wabatala yi kivuvu ni kima katambula kima kwena bawu.

⁶ Hanga Phetelu wumuzimbwadi: «Yeku yi phalata, keti wolu; kaasi kina yenina kyawu, yikuhekikya: mu khumbu ya Yesu Kidisitu mwisi Nazaleti, telama amana kangala!»

⁷ Amana buna kámusimba kuna koku dya kitata, wámutelamisa. Muna mbala mosi kaka, bitambi byandi yi tsingini byázyama.

⁸ Wádithumba mbala mosi phi wekina mutendendi, wáyandika phi kukangala. Wákota kuna

nzu ya Nzambi nzila mosi yi bawu. Kakala kangala, weka sotuka yi kuzatulaka Nzambi.

⁹ Batu boosu bámunona mu kukangala yi mu kuzatulaka Nzambi;

¹⁰ bakala muzaya ni yandi wuna wakala wasikuka ha Mwelu wa Kitoku wa nzu ya Nzambi, wakala lomba phi makabu ma khenda. Batu báyituka lawu, kikuma kya mana mámbwila.

Malongi ma Phetelu ku nzu ya Nzambi

¹¹ Bwosu kányanginina kwena Phetelu yi Yowani, hanga batu boosu báyituki lawu, béndá thinu kuna bakala bawu, muna mbalanda yina bakala tela: «Mbalanda ya Solumoni.»

¹² Tangwa kámona bwabuna, Phetelu wázimbula kwena batu bana: «Bisi Kiseledi, kikuma kya biki lubati yitwakila mu mambu mana? Biki lubati tutadila, hangambe ti betu tumukangadisi mutu yandu mu ngolu za betu-betu holo mu kukangama kwetu kwena Nzambi?

¹³ Nzambi wa Bulahami, Nzambi wa Yizaki, Nzambi wa Yakobi, Nzambi wa batata betu, yandi wuzatudi musadi wandi Yesu, wuna lwámbula, lwátuna phi benu-benu yi kuna thwala ya Philatu, kinga yandi mboti kázenga ni kamusula.

¹⁴ Benu lwámutuna wuna Watoma yi Wamasonga, hanga lulombini ni baluyambwadila ndwandwa mosi.

¹⁵ Amana wuna wáyandika luzingu, benu lwámuhondisa, kaasi Nzambi wámufutumuna

ku bafwa; betu thwena bambangi ba mambu mana.

¹⁶ Amana mu lukwikilu lwa khumbu ya yandi meni, khumbu yandi yivutudi ngolu kwena mutu yandu lubati mona, luzayi phi; mu lukwikilu, mu khumbu ya Yesu, lumukodisi kimakulu ku thwala benu boosu.»

¹⁷ «Amana buthwena, baphangi bama, nzayi ni mu kukonda kwa kuzaya lwahangila mambu mana, phila mosi yi bapfumu benu.

¹⁸ Kaasi muna phila meni yina, yi mwamuna kálungisila, Nzambi, mambu mana kátekila samuna mu munwa wa bambikudi boosu ni Masiya wandi kanyokuka.

¹⁹ Ihana ni sobenu bikalulu byenu, bulukenu kwena Nzambi, ndangu masumu menu maku-muka.

²⁰ Yi bwana kalúhitikila, Pfumu, matangwa ma kulembwa, amana kahítika Yesu, Masiya wuna katekila sola ku thwala benu.

²¹ Yandi, wuna wáfwana ku kuzingila ku zilu tii yi kuna tangwa dina kayílulula Nzambi moosu mana kázimbula, tukidila thama, kwena bambikudi bandi ba Nzambi.

²² Moyize kázimbula bwabu: "Pfumu, Nzambi wenu, katélamisa kikuma kya benu, mbikudi mosi hanga meni, hana kati dya baphangi benu; lwamuyukidiki mu mambu moosu mana kakala luzimbwala.

²³ Kaasi wuna wakonda mulemvukila mbikudi wuna, bamuzanga amana bamukatula mu ndonga ya batu ba Nzambi.

²⁴ Bambikudi boosu, yandikila kwena

Samwela, yi bilandi byandi, bázonzila bilumbu bina amana básamunabya phi.

²⁵ Benu, lwenina bana ba bambikudi yi muna bulunda buna káta Nzambi mu nzila ya batata benu mu kuzonza kwena Bulahami: "Mwena mosi wa butuka dyaku mwasakumukina bikanda byosu bya ha tsi."

²⁶ Nzambi, kunima dya kulubula musadi wandi, kwena benu katekila muhitika, kikuma kya kulusakumuna, mu kukatula mosi-mosi wa benu ku mabanza mandi mambi.»

4

Phetelu yi Yowani ku thwala kimvuka kya mbuta kya Bayuta

¹ Tangwa bakala zonza, Phetelu yi Yowani, kwena batu, banganga Nzambi yi kaphita wa batsinzidi ba nzu ya Nzambi yi Basadise^a bátula.

² Básidika mu kubamona, bathumwa bawu bodi, mu kulonga kwena batu yi mu kubasamwana kikuma kya Yesu, lufutumuku lwandi ha kati dya bafwa, mu kusongila ni kilumbu kimosi batu bafútumuka.

^a **4:1 4:1** Basadise: kibuka kimosi muna nzu ya Nzambi ya bayuta kina kyakala tala mambu ma nzu ya Nzambi yi nzu ya kisalú ya mbuta wa banganga Nzambi muna tangwa meni dina. Basadise bakalaku kwikila mwena banzyo, bakalaku kwikila phi ni Nzambi wufwani kuzingisa hika batu bafwa. Amana phi, bawu bakalaku kwikila mwena Masiya wuna wa mukyedika.

³ Hanga babakwati, babakotisi phi mu boloku muna phipa meni yana yi kuna kilumbu kyalanda, mukuma kuma kwayila kwakalab.

⁴ Amana batu lawu hana kati dya bana bayuka malongi, hanga bakituki bakwikidi; amana thalu ya bayakala yatombuka bela-bela yi mafunda ma tanu.

⁵ Amana kilumbu kyalanda, bapfumu ba bawu yi bathwadisi ba nzu ya Nzambi yi balongi ba mitsiku bakutakana kuna Yelusalemi.

⁶ Hakala hika yi nganga Nzambi wa mbuta Ana yi Khayifu yi Yowani^d yi Lekizandi yi boosu bana bakala mu kikanda kya bambuta ba banganga Nzambi.

⁷ Amana buna babanata Phetelu yi Yowani ku thwala ya bawu, babahyula phi bwabu: «Mu ngolu za nati yi mu khumbu ya nati wuluhangidi bwabuna?»

⁸ Hanga Phetelu, wabasa yi Kitembu Kyatoma, wubazimbwadi: «Balemba yi bathwadisi ba nzu ya Nzambi:

⁹ batufundisidi lelu kikuma kya dyambu dya mboti dimosi tusadi kwena mukwa khonzu yi buna kabelukidi.

¹⁰ Zayenubwoku mboti, benu boosu, yi bisi

b 4:3 4:3 Mitsiku mya bayuta myakalaku hana muswa kwena bazusi ni bazenga mukanu mu phipha. Batwadisi ba nzu ya Nzambi bahana muswa kwena batsinzidi ndangu babasya mu boloku yi kuna kilumbu kyalanda. Bwabuna bwalunga kikuma kya bawu ku thwala ya kubafungwasa bathumwa bawu bodi.

d 4:6 4:6 Yowani yandi bazonzidi haka kena mosi hana kati dya batu bana bakala mu kikanda ya banganga-Nzambi. Keku mutu mosi yi Yowani wa thumwa.

Kiseledi ni mu khumbu ya Yesu Kidisitu mwisi Nazaleti, wuna lwákhoka ha kitakani, amana Nzambi wámufutumuna ha kati dya bafwa, mwena yandi katelamini mutu yandu yi lutu lwa kitoku ku thwala ya benu.»

¹¹ «Yandi:

"Yi tadi dina lwa'losa benu batungi ba nzu, amana dyákituka tadi dya sina dya mupfundila^e."»

¹² «Luhulusu lweku mwena mutu wahika yuka ka mwena Yandi ku, mukuma mweku khumbu ya hika, mu sina dya zilu, yina bahana kwena batu yina tufwani twahulukila.»

¹³ Mu kumona kikumbwala kya Phetelu yi Yowani, báyituka lawu, mukuma bakala bazayila ni bawu batu bakonda longuka, bábakula phi ni babana bázinga yi Yesu.

¹⁴ Kaasi bwosu bakala mona, hana kabeta ka bawu, mutu wuna wábeluka, wutelamiki, bámonaku hika kima kya kuzonza.

¹⁵ Bábasenda batelama ha mbasi, amana báyandika kutendana bawu yi bawu,

¹⁶ yi kuzimbulaka: «Biki twabáhanga batu baba? Kikuma, batu boosu ba Yelusalemi bazayi ni kiphadi kyaki kya mbuta, mu nzila ya bawu kislamini amana twalendakyoku mu kutuna.

¹⁷ Kaasi tubakandisenu ndangu dyambu dina diyalanganaku lawu ha kati dya batu, bazonzila-dyoku keti kwena mutu mosi mu khumbu yina.»

^e 4:11 4:11 Bayuta básadila lawu matadi mu kutunga nzu za bawu.

18 Amana babatela, babakandisa phi mu kuzonzila keti kulonga hika mu khumbu ya Yesu.

19 Kaasi Phetelu yi Yowani babavutwadi: «Bwalunga bwenina ku mesu ma Nzambi yukani twalemvukila benu hana tufwani kulemvukila Nzambi? Zengenu benu-benu.

20 Mukuma betu, tufwaniku kubusa kuzonzila mambu mana twámona yi mana twáyuka.»

21 Malemba babayangisa hika kunima babayambwadila, bamonaku phila ya kubahekila ndola; kikuma batu boosu Nzambi bakala zatula mu kumona mambu mana maluta.

22 Mukuma mutu wuna wabeluka mu kiphadi kina kakala yi mvula ziluti makumaya.

Lombilu lwa bakwikidi

23 Kunima dya kubasula, Phetelu yi Yowani benda menika kwena banduku ba bawu mambu mana moosu babazimbwala kwena malemba yi banganga Nzambi.

24 Buna bayuka bwabuna, boosu bathuta ndinga mu kimosi, kwena Nzambi amana bazimbula: «Mulongi, ngeyi wahanga tsi yi zilu yi mayanga yi bina byosu byenamwa.

25 Ngeyi wazonza, mu ngolu za Kitembu Kyatoma, mu munwa wa khaka wetu Tavidu musadi waku:

"Kikuma kya biki bibati vwalanganina bikanda byosu?

Amana kikuma kya biki batu bakasi mafwongu makonda kima?

26 Bakyamvu ba tsi batelami, amana bapfumu phi bakutakani

kikuma kya kunwanisa Pfumu yi Kidisitu wandi."

²⁷ Mukuma, mu kyedika, ni kikuma kya kunwanisa musadi waku watoma wuna wáyadika Yesu bakasidi fwongu Eloti yi Phosi Philatu mu mbanza yayi, kumosi yi makanda yi batu ba Kiseledi.

²⁸ Kikuma kya kulungisa lwesi byosu bina wátekila zola mu ngolu zaku.

²⁹ Amana buthwena, Pfumu, tala tsokisila za bawu amana hana ngolu kwena basadi baku mu kulonga malongi maku yi kikumbwala.

³⁰ Lambula koku dyaku ndangu kubeluka kwakala, bidimbu bya khumbwa yi biphadi bya phila yi phila byamónika mu khumbu ya musadi waku watoma Yesu.»

³¹ Tangwa balombila, homa hana bakala, háningana. Boosu babasa yi Kitembu kyatoma, bakala longa phi ndinga ya Nzambi yi kikumbwala.

Bakwikidi babundikisi bima homa ha mosi

³² Kibuka kya batu bana bakwikila kyákala yi mbundu mosi yi moya mosi. Hákalaku mutu wakala zimbula ni bima byandi kikuma kya yandi buhika; kaasi kosu kima kyákala mu kimvuka.

³³ Amana yi ngolu za lawu, bathumwa, bakala ta kimbangi kya lufutumuku lwa Pfumu Yesu; amana phi khenda za lawu zákala bawu boosu.

³⁴ Amana ha kati dya bawu, ka mutu ku wákala yi mupfunu wa kima. Mukuma boosu bana bakala yi bilanga holo yi nzu, bakalabya tekisa, banati thalu yina bátekisila,

³⁵ bazesibya muna malu ma bathumwa; amana bawu bakala kabisa kwena kosu mutu, bwosu bwákala mupfunu wandi.

³⁶ Bwabuna Yozefu, wuna bakala tela Balan-abasi kwena bathumwa, disongidila: «Mutu wisi hana kikesa», mulefi, mwisi Sipe,

³⁷ wátekisa mafu mamosi mana kavwa, wánata makuta amana wasikulama muna malu ma bathumwa.

5

Ananiya yi Safila

¹ Kinga mutu mosi khumbu yandi Ananiya, yi Safila mukhetu wandi, wátekisa mafu ma bawu.

² Wásweka ndambu yandi ya makuta, buna báyükana yi mukhetu wandi, amana wenda nata ndambu yina yásala, wásikulaya phi muna malu ma bathumwa.

³ Hanga Phetelu wumuhyudi: «Ananiya, kikuma kya biki kabasisidi Satana mbundu yaku ndangu wahuna Kitembu Kyatoma mu kusweka ndambu ya hika ya makuta mana wutekisidi kilanga^a?

⁴ Tangwa wúkadiki mawu, wufwanikiku waswekama? Ata tangwa mátekamiki, thalu ya makuta ma mawu yikadikiku mu hamu dya ngeyi? Kikuma kya biki wubanzidiki dyambu

^a **5:3 5:3** Ananiya tangwa kisa nata ndambu ya makuta mana katekila kilanga, hanga wuhunikisi ni yi mamana makuta mosu katekilakya kinga ndambu lwesi kahana. Wadi kákala yi masonga, kátendula ni ndambu yisi yawu holo phánizoku, wadi Nzambi kákhanaku muheka ndola.

dya phila yina muna mbundu yaku? Wuhuniku kwena batu kaasi kwena Nzambi.»

⁵ Tangwa kayuka Ananiya bwabuna, wabwa, wafwa phi. Amana bweya bwa lawu bwabakwata boosu bana bayukabwa.

⁶ Bangunza batelama, bavungaya mvumbi ha muledi amana bamunata, bamuzika phi.

⁷ Kitesu kya matangwa matatu mahita, mukhetu wandi wakota, konda kuzaya mana mabwa.

⁸ Phetelu wumuhyudi: «Nzimbwala, mu thalu meni yina lutekisidiki kilanga?» Amana yandi wuvutudi: «Mu kyedika, muna thalu meni yina.»

⁹ Hanga Phetelu wumuzimbwadi: «Abweti lufwaniki kuyukana ndangu lwasokisila Kitembu kya Pfumu? Zayabwa ni bana bamuziki yakala dyaku, mu mwelu benina; bakunata ngeyi phi.»

¹⁰ Muna tangwa meni dina, wabwa muna malu mandi watabula phi. Mu kukota kwa bangunza, bamuwana watabula; bamunata, bamuzika phi hana kabeta ka yakala dyandi.

¹¹ Amana Dibundu dyosu bweya bwabakwata lawu boosu bana bayuka mana maluta.

Biphadi bya lawu

¹² Biphadi yi bidimbu bya khumbwa bya lawu byakala hangama kwena batu ku moku ma bathumwa. Bakwikidi bakala kutakana boosu, yi mbundu yimosi muna mbalanda ya Solumoni.

¹³ Amana muna kati dya batu bahika, keti mosi kanyotaku kukhundakana kwena bawu; kaasi batu bakala bazola lawu.

14 Kaasi kosu tangwa batu bakala kwikila mwena Pfumu, lawu dya bakhetu yi bayakala bakala yikama ku dingumba.

15 Bakala nata bambefu muna mabala-bala; bakala balubula ha biphoyu yi thangi za bawu, ndangu Phetelu ha kahita, kininga kyandi kyafidinga ndambu batu hana kati dya bawu.

16 Batu lawu bátuka mu mbanza zina zákala bela-bela yi Yelusalemi, mu kunata bambefu yi batu bana bakala yangisa kwena bitembu bya mbi, boosu phi bakala beluka.

Lombu dya Bathumwa

17 Amana bwosu bábasa yi kiphala, mbuta wa banganga Nzambi yi boosu bana bákala kumosi yi yandi, disongidila kibuka kya basadusi, bazodi bawakula.

18 Babakwatisi bathumwa, babakotisi phi mu boloku dya batu boosu.

19 Kaasi muna phipha, wanzyo mosi wa Pfumu wáyafulula mwelu mya boloku amana wábalubula, wubazimbwadi:

20 «Alwenda, telamenu kuna nzu ya Nzambi, amana zimbulenu kwena batu mambu moosu mana matadidi luzingu lwalu lwa pha.»

21 Buna báyuka bwabuna, benda ku nzu ya Nzambi muna kati kya suka, báyandika phi ku-longa.

Mbuta wa banganga Nzambi yi bana bákala kumosi yi yandi bátula; bákutikisa malemba yi kimvuka kyosu kya bambuta ba bisi Kiseledi amana babatumi kusosa bathumwa muna boloku.

22 Kaasi batsinzidi mu kutula kwa bawu, babawanamwoku mu boloku. Hanga bavutuki kwabawu, bahani phi meni dya bawu mu kuzimbula:

23 «Tuwani boloku dya kuphata buna bufwani; amana batsinzidi bazakala phi muna bifulu bya bawu kuna thwala mwelu. Kaasi tangwa tuyafuludi, tuwaniku keti mutu mosi mu kati.»

24 Buna bayuka bwabuna, bapfumu ba batsinzidi ba nzu ya Nzambi yi bambuta ba banganga Nzambi bayituka lawu kikuma kya dyambu dina, bakala dihyula keti bweti mahwila mambu mana.

25 Muna tangwa meni dina, mutu mosi wisa bazimbwala: «Batu bana lusiki mu boloku, kuna nzu ya Nzambi benina, babati longa phi batu.»

26 Hanga pfumu wa batsinzidi yi batsinzidi bendi basanda bathumwa. Babanata konda kubayangisa, mukuma bweya bakala bwawu ni babahonda nana ku matadi kwena batu.

27 Tangwa babanata, babasya ku thwala kimvuka, amana mbuta wa banganga Nzambi wabasambisa.

28 Wuzimbudi: «Aketi tulukandisiki ni lulongilaku hika mu khumbu meni yina? Amana talenu buna lubasisi Yelusalemi mu malongi menu! Luzodi hika lwanokisina ha thandu ya betu, menga ma mutu wuna.»

29 Phetelu wavutula, kumosi yi bathumwa bahika: «Bulungi kulemvuka kwena Nzambi kaasi ka batu ku.

30 Nzambi wa batata betu wamufutumuna Yesu wuna lwahondisa benu, mu kumukhoka ha kitakani.

³¹ Nzambi wámutombula kuna kitata kyandi, kakala Pfumu yi Muhuludi, ndangu kahana kwena Kiseledi kubalula kwa mbundu yi kuloluka kwa masumu.

³² Betu thwenina bambangi ba mambu mana, kumosi yi Kitembu Kyatoma kina kahana Nzambi kwena bana bisi mulemvukila.»

³³ Amana bawu buna báyuka bwabuna, khabu zábakwata, bázola phi babahondisa.

³⁴ Kaasi Mufwadisi mosi khumbu yandi Ngamadyedi, mulongi wa mitsiku wuna bakala zitisa lawu kwena batu, wátelama hana kati dya kimvuka, wásenda ni babalubula koma bathumwa.

³⁵ Kunima wuzimbudi phi: «Bisi Kiseledi, kebenu kikuma kya mambu mana lwahánga kwena batu bana.

³⁶ Mukuma mu mvula zilutuki, kátelamiki mutu mosi wukaditsikisa ni yandi lwesi, Thetasi; amana batu bela-bela yi khama ya baktiki mu dingumba dyandi. Kaasi bamuhondikini, batu bana bakamulandaka, boosu bamwangalakani, keti kima kisadikihoku hika.

³⁷ Ku manima ma yandi kutelamiki hika Yu-

tasi mwisi^b Ngadidi, mu tangwa dya kusionikisa khumbu, amana batu ba lawu bamulandiki ku manima kaasi yandi phi wufwiki, batu boosu phi hangi bamwangelakaniki.

³⁸ Amana buthwena, yibatibwa luzimbwala, lulandaku hika batu baba, bayambulenu phi benda. Yukani mu lukanu lwa batu holo tsadidi ya batu, lwatota.

³⁹ Kaasi yuka ni kwena Nzambi matuki mana, lwalendaku kubatotisa. Kebenu, lwakota nana mu mvita yi Nzambi.» Bātambwasa dibanza dyandi.

⁴⁰ Bābatela bathumwa, bababetisi^d phi, amana bababwisisi ni bazonzilaku hika mu khumbu ya Yesu, kunima babasula.

⁴¹ Bathumwa balubuka mu kimvuka kya

b **5:37 5:37** Yutasi wuna mwisi Ngadidi wuswaswani yi wuna walambula Yesu. Yutasi meni wuna wa kinzunga kya Ngadidi, yandi wayidika dingumba dya batu bana bakala nwanina diphanda. Kázimbula kwena batu ni bweku mboti mu kufuta phaku kwena leta wa ku Loma, mukuma Nzambi yandi wazayakana lwesi mu kukala kyamvu wa bayuta. Wābakwikisa batu bahika ndangu bavwalangana kwena bisi Loma mu mvula ya sambanu kunima lubutuku lwa Yesu, buna bāmuhonda kwena baphumbulu ba ku Loma, hanga balemvudikya kibuka kyandi. Kaasi kunima dya lufwa lwandi, bakwa kibuka kya bayuta bana bakala nwanina diphanda balanda kaka mu kubwisa yi bapfumu ba ku Loma.

d **5:40 5:40** Mu kikalulu kya bayuta kina kya kuzyatula batu, batsinzidi bakala sadila tsibu za kuvunga mu kubetila bathumwa. Amana bakala babeta mafimbu makumatatu yi vwa mwena kosu thumwa. Batsinzidi bāfwana kubazyatula ndambu yimosi, muna bitini bitatu bya mafimbu, ku thulu ya kikhonga amana ndambu zodi zikwawu, muna tatu za mafimbu, ku kunda dya kikhonga.

mbuta, yi kyesi kyosu mu kumona ni Nzambi wubatambwasi ni bawu balungidi mu kulewuka kikuma kya Khumbu ya Yesu.

⁴² Kosu kilumbu, kuna nzu ya Nzambi yi kuna nzu za batu, bakalaku lembwa mu kulonga yi kusamuna Musamu wa Bukheti wa Yesu wuna wenina Kidisitu.

6

Basodi batu tsambwadya mu kusadisa bathumwa

¹ Muna bilumbu bina, bwosu bakala vula balonguki^a, bayuta bana bakala zonza ndinga ya ngeleti bakala nyengalakana kikuma kya bayuta ba tsi yina^b: bakala zimbula ni kosu kilumbu, mu tangwa dya kukabisa madya, bafwidi ba bawu bakala balewula.

² Hanga bawu Kumi yi bodi batedisi balonguki boosu, babazimbwadi: «Bulungiku ni twayambula kulonga ndinga ya Nzambi kikuma kya kusadila ku mesa.

³ Yihana ni, ba phangi, solenu bayakala tsambwadi hana kati dya benu, bisi tila kimbangi kya bukheti, babasa yi Kitembu Kyatoma yi mudimu, amana twabahekakya kina.

^a **6:1 6:1** Balonguki: muhowu wawu, bisiwa zonzila kikuma kya balonguki batheti ba Yesu, kaasi haka, wubati zonzila bakidisitu.

^b **6:1 6:1** Bayuta bana bakala zonza ndinga ya ngeleti benina bakidisitu ba bayuta bana bisi sadila ndinga ya ngeleti muna mambu ma bawu mana matadidi Dibundu. Bayuta ba tsi benina bakidisitu ba bayuta bana bisi sadila ndinga ya hebelu muna mambu ma bawu mana matadidi Dibundu.

⁴ Amana betu twadihana lwesi mu lombilu yi kosalu kya Ndinga ya Nzambi.»

⁵ Dibanza dina dyásephidisa kibuka kyosu. Hanga basodi Kitsyeni, mutu wabasa yi lukwikilu yi Kitembu Kyatoma, Fidiphu^d, Phokolu, Nikanolu, Timoni, Phadimenasi yi Nikolasi wuna mwisi Atyoki wuna wákota mu dingumba dya Bayuta.

⁶ Benda basongila ku mesu ma bathumwa, bawu, kunima kulombila, bábasya moku.

⁷ Amana ndinga ya Nzambi yáyalangana kosu tangwa, thalu ya balonguki yakala vula tswasu ku Yelusalemi, amana mulumba-lumba wa banganga Nzambi ba bayuta bakala lemvuka ku lukwikilu mwena Yesu.

Bamukwati Kitsyeni

⁸ Kitsyeni wábasa yi makabu yi ngolu, kakala sala bidimbu bya khumbwa yi biphadi bya mbuta ha kati dya batu.

⁹ Kaasi bayakala bahika, bana bakala mu nzu ya kimvuka ya Bayuta yina bisi tela: «Ya bana balubuka mu kihika», yi bayuta ba mbanza za Sileni yi Alekizandi, yi bisi Sidisi yi bisi kinzunga kya Aziya báyandika kuyumana yi Kitsyeni.

¹⁰ Kaasi balendaku mu kumubedisa mukuma kakala zonga yi mudimu yi Kitembu.

¹¹ Hanga bafuti batu bazimbula: «Tumuyukiki mu kuzonzila mambu mabati tukwana Moyize yi Nzambi!»

^d 6:5 6:5 Fidiphu yandu, wuswaswani yi wuna wákala thumwa.

¹² Babalundiki batu yi malemba yi balongi ba mitsiku; kunima bátula kuna kakala, bámukwata, bámunata phi mu kimvuka kya mbuta.

¹³ Amana báfwonda bambangi ba bukamvi bakala zimbula: «Mutu yandu kisiku yambula mu kuzonza ndinga zibati tukwana homa haha hatoma yi mitsiku mya Moyize.

¹⁴ Mukuma tumuyukiki kuzimbula ni Yesu, mwisi Nazaleti, kazánga homa haha, amana kabáalumuna mikuku mina twatambula kwena Moyize.»

¹⁵ Hanga boosu bana bákala bazakala ha mbasi bakala mutala, bámona mbunzu yandi hanga yina ya wanzyo.

7

Malongi ma Kitsyeni

¹ Mbuta wa banganga Nzambi wuzimbudi: «Buna babati zimbula kikuma kya ngeyi, bwa kyedika bwenina?»

² Kitsyeni wáwutula: «Baphangi bama yi batata bama hinikinenu! Nzambi wa khembu kadimonikisa kwena Bulahami, tata wetu, tangwa kákala ku Mezophotamiya, hana khaku kenda zakala ku Halani,

³ amana kámuzimbwala: "Katuka ku tsi yaku yi kikanda kyaku, awenda ku tsi yina yikúsongila."

⁴ Hanga wulubuki mu tsi ya bisi Kaditeni, wendi kala ku Halani. Kwakuna, kunima lufwa lwa tata wandi, Nzambi wamuhitisa mu tsi yayi lwisi kala buthwena.

⁵ Kámuhekaku keti kuvwa kumosi muna tsi meni yina, keti mafu ma kuthetika bitambi; kaasi kásila ni kamúhekama mafu yi kwena batekulu bandi kinga, muna tangwa meni dina, kákalaku kedi yi mwana.

⁶ Nzambi kázonza bwabu: "Kanda dyandi dyakádila mu kinzenza mu tsi ya kinzenza, bakwátadya mu kihika amana banyókunadya mu mvula khama ya.

⁷ Kaasi muna tsi yina yabákwata mu kihika, meni yifúndisaya, ku manima ma bwabuna, balúbuka amana bakwata tsambila ha kati dya homa haha."

⁸ Kunima Nzambi wáta bulunda yi Bulahami, amana mukhanda wenina kidimbu kya kuyukana; yihana kabutila Yizaki amana wamuyotisa mukhanda mu kilumbu kya nana; bwabuna káhanga Yizaki kwena Yakobi, amana Yakobi phi kwena bana bandi kumi yi bodi, bakhaka ba bikanda byetu.

⁹ Bakhaka betu, bana ba Yakobi, bámuyukila kiphala phangi wa bawu Yozefu amana bámutekisa ndangu bamunata ku Ngiphiti. Kaasi Nzambi kákala kumosi yi yandi;

¹⁰ amana wámutabula mu biwayi byandi kyosu, wámuheka phi khenda yi mudimu ku thwala Fwalawo kyamvu wa Ngiphiti, wuna wámuyadika pfumu mu Ngiphiti yi muna nzu

yandi yosu^a.

¹¹ Hanga nzala yifwebuki lawu mu Ngiphiti yosu yi muna tsi ya Kanana. Kiwayi lawu kyákala, amana bakhaka betu bakalaku mona keti kima kya kudya.

¹² Yakobi, buna kayuka ni ngenza za bule zákala mu Ngiphiti, wátuma bakhaka betu mu mbala ya theti.

¹³ Amana mu mbala ya zodi^b, Yozefu wádizayikisa kwena baphangi bandi, kisina kya Yozefu phi kyázayakana kwena Fwalawo.

¹⁴ Kunima Yozefu wátuma benda musanda tata wandi Yakobi yi kikanda kyandi kyosu; batu makumi tsambwadi yi tanu bákala.

¹⁵ Yakobi wákulumuka ku Ngiphiti. Yi kwakuna káfwiila yandi yi bakhaka betu.

¹⁶ Bábánata ku Síkemi amana bábazika muna mazyamu mana kasumba Bulahami yi mbongu

^a **7:10 7:10** "Pfumu mu Ngiphiti" disongidila ni Yozefu kakala yala bisi Ngiphiti. "Nzu yandi yosu" hangambe ti bima byosu bina byákala mu nzu Fwalawo. Yozefu wásenda kwena batu boosu mu kulumbika ngenza mu mvula tsambwadi. Kunima wátekisa ngenza zina bálubula batu mu khila. ^b **7:13 7:13** Kuy 42-45 mwamuna babati zonzila yi tsikiningi mbala meni zina zodi benda bana ba bayakala ba Yakobi mu Ngiphiti mu kusumba ngenza za bule.

kwena bana ba Amoni kuna Sikemi^d.

¹⁷ «Bwosu dyakala bwesuka tangwa dya lusilu luna kásila Nzambi kwena Bulahami, kanda dyávula lawu mu Ngiphiti,

¹⁸ yi kuna tangwa dina kisa yadila kyamvu wahika, mu Ngiphiti, wuna wakonda muzaya Yozefu.

¹⁹ Kyamvu meni wuna kakala huna kanda dyetu mu mayedi mambi, wábanyokuna bakhaka betu, wábadindamisa mu kulosa bana ba bawu ba lubutu ndangu bazingaku.

²⁰ Muna tangwa meni dina yi mwamuna kábutuka Moyize, wuna wákala kitoku ku mesu ma Nzambi. Kátsatsuka ngonda tatu muna nzu ya tata wandi.

²¹ Buna bámuyanika, mwana ndumba wa Fwalawo wámutonguna, amana wámutsasa phi hanga mwana wandi.

²² Moyize katsasukila muna mudimu wosu za bisi Ngiphiti. Kákala yi hamu dya kuzonza yi muna mihangu myandi.

²³ Buna kalungisa mvula makumaya, wábonga lukanu lwa kwenda kinda biwutu byandi, bisi kiseledi.

d **7:16 7:16** Batu ba Kitsyeni bakala zayila ni muna mafu mana kásumba Bulahami yi mbongu, mwamuna bámuzika Yakobi (Kuy 50:13) amana bahika ni ku Sikemi bázika mifufwa myandi (Yos 24:32). Batu bahika bázimbula ni baphangi ba Yozefu ku Sikemi bábazikila, kaasi muyuta mosi wálonguka mambu mana máluta, khumbu yandi Yosefwati, kázimbula ni ku Heboni bábazika. Fwani bwakala ni batu babazika baphangi ba Yozefu bela-bela yi Heboni holo ku Sikemi.

24 Buna kámona mutu mosi bakala yangisa, Moyize wámunwanina amana wávutula mbela ya mutu wuna bánwanisa; wámuhondyanga mwisi Ngiphiti.

25 Kabanza ni biwutu byandi babákula ni Nzambi wuzodi kabaheka luhulusu mu nzila ya yandi; kaasi bábakulabwoku.

26 Kilumbu kyalanda, wádimonikisa kwena bana bákala nwana, wuzodi ni kavutula ngemba ha kati kya bawu mu kuzimbula: "Lwenina baphangi, biki lubati nwanina benu yi benu?"

27 Kaasi wuna wakala yangisa mukwawu, hanga wumununguni Moyize amana wuzimbudi: "Nati wukusi pfumu yi zusi kwena betu?"

28 Wuzodi waphonda bwosu wuhondiki mukolu mwisi Ngiphiti?"

29 Buna káyuka bwabuna, Moyize watina, wenda mu kinzenza muna tsi ya Madyani. Kwakuna, wabuta bana ba bayakala bodi.

30 «Buna zalunga mvula makumaya, wanzyo mosi wámumonikina, muna nganga yina ya mongu wa Sinayi, muna muleku wa mbawu hana kivunza.

31 Mu kumona bwabuna, Moyize wáyituka kikuma kya mbona mesu yina. Amana bwosu kakala bwesuka mu kutala, ndinga ya Pfumu yáyukalakana:

32 "Meni yenina Nzambi wa bakhaka baku, Bulahami, Yizaki yi Yakobi". Moyize kuna yi tsula, kalendaku mu kutala.

³³ Pfumu wumuzimbwadi: "Womuna tsabatu^e zaku, mukuma homa haka wutelamiki, mena mafu matoma.

³⁴ Mboni phasi za kanda dyama dyenina mu Ngiphiti, ngyuki bibimu bya bawu, khulumukini ndangu yibahulula. Buthwena awisa, yikútuma ku Ngiphiti."

³⁵ «Moyize yandu básuwangana, mu kuzimbula: "Nati wukuyadikini pfumu yi zusi?", yandi wuna kátuma Nzambi hanga pfumu yi muhuludif, mu lusadisu lwa wanzyo wuna wámulubwakila ha kivunza kya mbawu.

³⁶ Yandi wábalubula, wásala phi biphadi yi bidimbu bya phila yi phila mu tsi ya Ngiphiti, ku yanga dya Kabengi yi mu nganga, mu mvula makumaya.

³⁷ Moyize meni wuna wázimbula kwena bisi Kiseledi: "Nzambi kalúhitika hana kati dya baphangi benu, mbikudi mosi hanga meni.

³⁸ Mu lukutakanu, yandi wákala hakimosi yi

^e **7:33 7:33** Nzambi kámusenda Moyize mu kuwomuna tsabatu zandi kikuma kya kuta kimbangi kya luzitu. ^f **7:35 7:35** Kitsyeni kámuzonzila Moyize hanga muhuludi, mu kusadila muhowu wumosi yi wuna kázonzila mu khaphu ya 7:27b. Muhowu meni wuna wa muhuludi, wawuna phi kásadila Luka mu mambu matadidi Yesu muna Mukanda wa Luk 24:21. Disongidila ni mutu mosi wubati lubula batu ku mambu ma phasi mu kufuta thalu ya lawu ndangu kabonga kiphwanza kya bawu. Tuzayi, konda keti-keti ni Kitsyeni wámufwanikisa Moyize yi Yesu. Bwosu káhitisa Moyize luzingu lwandi ndangu bisi Kiseledi balubuka mu kihika kya bawu, bwabuna phi kalambula Pfumu Yesu luzingu lwandi mu kulubula batu mu kihika ndangu Nzambi kabahekaku ndola kikuma kya masumu ma bawu.

wanzyo wuna wakala muzonzila ha mongu wa Sinayi yi bakhaka betu; kátambula ndinga za luzingu ndangu katuhekaza.

³⁹ Bakhaka betu bábwisa kumulemvukila; kaasi bámusuwangana, yi sunga dya kuvutuka ku Ngiphiti.

⁴⁰ Bazimbudi kwena Loni: "Tuyidikila banzambi bana bakala kwenda ku thwala betu, mukuma Moyize meni wawuna wátulubula mu tsi ya Ngiphiti, tuzayiku mana mamubwidi."

⁴¹ Muna bilumbu meni bina, báhala nzambi wa kiteki kya mwana wa ngombi, bámunatina phi mukhayilu wumosi amana báta mukinzi yi kihangwa kya moku ma bawu.

⁴² Kaasi Nzambi wábafwila kunda, wábayambula ni bafukamina bihangwa bya ku zilu, bwosu básonika mu mikanda mya bambikudi:

"Kanda dya Kiseledi, kwena meni

lwátambika bibulu yi makabu mahika

mu mvula makumaya muna nganga?

⁴³ Loni, kaasi sombolu dya nzambi wenu wa kiteki Moloki^h lwázangula

yi katumbwa ka nzambi wenu wa kiteki

^h 7:43 7:43 Moloki: khumbu ya nzambi wa zilu yi tangwa wuna bakala fukamina kwena bisi Kana yi bisi Fenisi. Muna kati dya sombolu mwakala yi nzambi wa kiteki mosi wuna wakala hanga nzambi wa bawu.

Lefwani,
bifwanisu meni bina lwa'hala mu kubafukamina.
Ihana ni yisenda ni balunata kyana kuluta
mbanza ya Babiloni."»

⁴⁴ «Muna nganga, bakhaka betu, bakala yi sombolu dya kimbangi, hanga dina kasongila Nzambi wuna wazonza kwena Moyize ni kayidika, bwosu kifwanisu kina kamonu.

⁴⁵ Sombolu meni dina bahanadya kwena bakhaka betu bana balanda ku manima yi Yosuwe bakotisadya muna tsi ya makanda mana kakukwasa Nzambi ku thwala ya bawu. Dyasala hana tii yi kuna tangwa dya Tavidu.

⁴⁶ Tavidu wamonu khenda za Nzambi amana walomba homa hamosi ndangu katungila nzu kikuma kya Nzambi wa Yakobi.

⁴⁷ Kaasi Salomoni wamutungisila nzu.

⁴⁸ Kaasi Kahungu kisiku zingila mu nzu zina batunga mu moku ma batu. Bwosu kazonza mbikudi:

⁴⁹ "Zilu dyenina kiti kya luyalu lwama, amana mafu menina kidyatilu kya bitambi byama.

Khi nzu lwathungila, kazimbula Pfumu,
holo khi homa pfwani yilembwila?

⁵⁰ Ka koku dyama ku dyahanga mana moosu?"

i 7:43 7:43 Katumbwa kabati songila kidimbu kimosi kondilo nzambi wa kiteki wuna bakala nata bisi Kiseledi. Lefwani: khumbu ya katumbwa, yibati songila tsi ya Satudine yina bakala fukamina hanga pfumu kwena bisi Ngiphiti yi bisi Kiseledi bahika.

51 «Benu batu ba mutwa ngolu yi mbundu za matadi yi bizika matu, lwisi bwisa kaka Kitembu Kyatoma! Lwenina hanga bakhaka benu.

52 Khi mbikudi bákonda nyokuna bakhaka benu? Bahonda bana batekila samuna kukwisa kwa mutu wa masonga; wuna lwalambudi, buth-wena, benu amana lumuhondi.

53 Benu lwátambula mitsiku mina baluheka banzyo kaasi, lwazitisamyoku!»

Lufwa lwa Kitsyeni

54 Buna bayuka mambu mana, bafunga khabu yi kukwekisaka menu kikuma kya Kitsyeni.

55 Kaasi yandi, wabasa yi Kitembu kyatoma, buna katala ku zilu, wámona khembu ya Nzambi; amana Yesu watelama kuna koku dya kitata dya Nzambi.

56 Wuzimbudi: «Mbatu mona zilu dya kukangula yi Mwana wa mutu watelema kuna koku dya kitata dya Nzambi.»

57 Hanga bakalungi ngolu, baziki matu ma bawu, boosu bamubwidi;

58 bámubulumuna ku phenza ya mbanza amana báyandika kumuta matadi. Bambangi básisa miledi mya bawu kwena ngunza mosi, bakala tela Sawulu ndangu kasimbululakamya.

59 Kuna yi kumutimbwalaka matadi, Kitsyeni kakala lombila mu kuzimbula: «Pfumu Yesu, yamba moya wama!»

60 Kunima wábwa muna makungulu amana wákalunga: «Pfumu, wubafutisaku disumu dyadi!» Buna kázimbula bwabuna, wátabula.

8

¹ Sawulu wátambwasa ni bamuhonda Kitsyeni.

Sawulu wunyokuni Dibundu

Yandika kilumbu meni kina, báyandika kunyokuna batu mu Dibundu dina dyákala ku Yelusalemi. Bakwikidi boosu bámwangana muna binzunga bya Yuteya yi Samadiya, katula lwesi bathumwa.

² Kaasi batu bakwikama bámuzika Kitsyeni, bawu phi bámudila lawu.

³ Sawulu, yandi, kakala sanda kuzanga Dibundu; kakala kota muna nzu, mu kukwata bakhetu yi bayakala yi kubakotisaka mu boloku.

Fidiphu wusamuni Musamu wa Bukheti mu Samadiya

⁴ Batu bana bámwangana, bakala kwenda muma mwa phila yi phila yi kusamunaka Musamu wa Bukheti wa Ndinga ya Nzambi.

⁵ Fidiphu, yandi wákulunga ku mbanza ya Samadiya, wasamuna kwakuna Kidisitu.

⁶ Milumba-lumba mya batu, bázitama mu kuhinikinaka mana kakala zonga Fidiphu, mu kulunguka yi mu kumona bidimbu bya khumbwa bina kakala sala.

⁷ Mukuma bitembu bya mbi byákala lubuka mwena batu ba lawu yi kukalungaka, amana bakwa khonzu yi babana bawokumuka bakola.

⁸ Kyesi kya lawu kyákala muna mbanza meni yina.

⁹ Tuka thama, mutu mosi wákala muna mbanza meni yina, khumbu yandi Simoni.

Kakala nika mikisi; kakala yitwakisa batu ku Samadiya amana yi kuditombulaka,

¹⁰ tukidila kwena bambuta yi kuna baleki, boosu bakala khundakana kwena yandi, yi kuz-imbulaka: «Mutu yandu kenina ngolu za Nzambi, zina bisi tela: "Za mukwandi".»

¹¹ Bakala bandakana kwena yandi kikuma kya buna kakala bayitwakisa, tuka thama, ku mikisi myandi.

¹² Kaasi tangwa bakwikila mwena Fidiphu, wuna wakala basamwana Musamu wa Bukheti wa Kipfumu kya Nzambi yi mu khumbu ya Yesu Kidisitu, yi bakhetu yi bayakala batambula mbotika.

¹³ Simoni, yandi-meni wakwikila amana watambula mbotika; kakala tangwa dyosu bela-bela yi Fidiphu amana kakala yituka lawu kikuma kya bidimbu bya khumbwa yi biphadi bya mbuta bina byakala hangama.

¹⁴ Bathumwa bana bakala ku Yelusalemi, tangwa bayuka ni bisi Samadiya batambwasiya ndinga ya Nzambi, hanga babahitiki Phetelu yi Yowani.

¹⁵ Phetelu yi Yowani buna batula kwena bawu, balombila kikuma kya bawu ndangu batambula Kitembu Kyatoma.

¹⁶ Mukuma yandu-yandu kabwilaku kedi keti mosi hana kati dya bawu; batambula lwesi mbotika mu khumbu ya Pfumu Yesu.

¹⁷ Hanga Phetelu yi Yowani wubasi moku, amana batambula Kitembu Kyatoma.

¹⁸ Tangwa kamona Simoni ni Kitembu ki-

hanami kwena bakhidisitu, mu kusya kwa moku kwena bathumwa, kahanga wubanatini sunga dya mbongu

¹⁹ amana wuzimbudi: «Phekenu bawu hamu meni dyadi, ndangu kwena bana yisya moku, batambula Kitembu Kyatoma.»

²⁰ Kaasi Phetelu wumuzimbwadi: «Mbongu zaku zazangana kumosi yi ngeyi meni, kikuma wubanzi ni wufwani kusumba kabu dya Nzambi yi mbongu!

²¹ Weku keti homa, keti muswa mu dyambu dyadi dyenina haha, mukuma mbundu yaku yeku yasungama ku thwala ya Nzambi.

²² Talulula hika dibanza dyaku dya mbi amana lombila Pfumu ndangu, yukani kazola, kalolula sunga dyaku dina dya mbi dyenina ku mbundu yaku.

²³ Mukuma meni mboni ni ngeyi wenina wabasa yi mbundu ya kiphala amana wenina muhika wa masumu.»

²⁴ Hanga Simoni wuzimbudi kwena Phetelu yi Yowani: «Bokwadilenu Pfumu kikuma kya meni, ndangu, muna mana luzimbudini, dimbwilaku keti dyambu dimosi.»

²⁵ Ku manima ma kuta kimbangi yi kulonga ndinga ya Pfumu, bávutuka ku Yelusalemi, mu kusamuna Musamu wa Bukheti muna mahata ma lawu ma Samadiya.

Fidiphu yi mwisi Etsyophi

²⁶ Wanzyo mosi wa Pfumu wázimbula kwena Fidiphu: «Telama amana wenda ku banda, muna nzila yina yakulumuka tuka ku Yelusalemi yi

kuna Ngaza.» Nzila meni yina bisiyoku lutila lawu.

²⁷ Buna káyuka bwabuna, Phidiphu wátelama amana wenda. Muna nzila, wátundakana mutu mosi, mwisi Etsyophi, mutu meni wuna, yandi wákala pfumu wa mbuta, wisi sweka phi mbongu yi bima byosu bya Kandasi pfumu wa mukhetu wa Etsyophi; hana khaku kedi batundakana yi Fidiphu, kátekila kwisa ku Yelusalemi kikuma kya kufukamina Nzambi,

²⁸ amana kakala vutuka ku nzu yandi, wazakala hana thandu ya mutukumbila wa phunda, yikutangaka mukanda wa mbikudi Yesaya.

²⁹ Kitembu Kyatoma wázimbudi kwena Fidiphu: «Bwesuka amana wátundakana yi mutukumbila wa phunda wuna.»

³⁰ Fidiphu wenda thinu amana wámuyuka mwisi Etsyophi buna kakala tanga mukanda wa mbikudi Yesaya. Yandi wumuzimbwadi: «Wubati bakisa mana wubati tanga?»

³¹ Yandi wuvutudi: «Abweti yilenda bakisa, yuka ni heku mutu wathendwadilawa?» Kahanga wumubokwadidi Fidiphu ni kanzana ndangu kazakala kumosi yi yandi.

³² Nzila ya Masonuku kakala tanga, yákala yayi:

«Bakala munata hanga mukoku banati homa hana bisi bakila mbisi,

hanga mwana wa mukoku kisiku meka ku thwala ya wuna wisi mukulula mwika.

Kayakudiku keti ndinga.

33 Muna kulewuka kwandi, babwisa kumungisa.

Nati walenda mu zonzila kilumbu butuka dyandi?

Kikuma luzingu lwandi bakatulalwa ha tsi.»

34 Mwisi Etsyophi wahyula kwena Fidiphu: «Yikubokwadidi, nzimbwala bawu: kikuma kya nati kabati zonzila mbikudi bwabuna? Kikuma kya yandi meni ho kikuma kya mutu wahika?»

35 Fidiphu watambula ndinga amana, muna nzila meni yayina ya Masonuku, wayandika mu kumusamwana Musamu wa Bukheti wa Yesu.

36 Kinzila-kinzila, batula homa hamosi hakala yi mamba, mutu wuna wazimbula kwena Fidiphu: «Tala mama mamba; biki bikhwati mu kubotama?» [

37 Fidiphu^a wumuzimbwadini: «Yukani wakwikila yi mbundu yaku yosu, wufwani mu kubotama.» Yandi wuvutudini: «Khwikidini ni Yesu Kidisitu, Mwana wa Nzambi.»]

38 Wasenda mu kutelamisa mutukumbila wa phunda, bakulumuka bawu bodi muna mamba, Fidiphu yi mwisi Etsyophi, amana wamubotika.

39 Ha balubuka mu mamba, Kitembu kya Pfumu kyamutombula Fidiphu. Mwisi Etsyophi wuna kamumonaku hika, kahanga wusimbi nzila wenda yi kyesi kyosu.

40 Fidiphu, yandi, wisa monikina mu mbanza ya Azoti, kakala samuna Musamu wa Bukheti muna mbanza zoosu muna kakala luta, yi kuna katudila ku Sezale.

^a 8:37 8:37 Ndambu ya mikanda mina mya theti yayika nzila yayi ya 37.»

9

Sawulu wubalumuni mbundu
(Mhb 22:6-16; 26:12-18)

¹ Muna tangwa meni dina, Sawulu kakalaku lembwa mu kuheyisa balonguki ba Pfumu. Wenda kwena mbuta wa banganga Nzambi,

² amana wámulomba mikanda kikuma kya nzu za kimvuka za Bayuta muna mbanza ya Tamasi, kinga kawanakwa ndambu ya batu, bayakala holoni bakhetu, bana bakala landa nzila ya Pfumu, kamana bakwata amana kabanata ku Yelusalemi.

³ Buna kakala muna nzila ya Tamasi, hana wekatula bela-bela yi mbanza meni yina, muna kithulumukina, mutsyenzya wumosi wátuka ku zilu, wákenzula hosu hana kákala yandi.

⁴ Wabwa ha tsi amana wáyuka ndinga yimosi yakala muzimbwala: «Sawulu, Sawulu, biki wubati ngyangisila?»

⁵ Yandi wávutula: «Nati wenina, Pfumu?» Yandi wuvutudi: «Meni, yenina Yesu wuna wubati yangisa.

⁶ Kaasi telama, kota muna mbanza amana bakúzimbwala buna wufwani mu kuhanga.»

⁷ Batu bana kakala kangala bawu, bátelama konda kuyakula; bakala yuka ndinga kaasi bakalaku mona mutu.

⁸ Sawulu wavumbuka mu mafu, mbatanana kákala ku mesu watemuna, kakalaku mona keti kima. Hanga bamusimbi kuna koku, bámunata ku mbanza Tamasi.

9 Kánanga bilumbu bitatu konda kumona, konda kudya keti kunwa kima.

10 Kinga kuna Tamasi kwákala yi mulonguki mosi khumbu yandi Ananiya. Pfumu kámulubwakila muna mbona mesu amana kamuzimbwala: «Ananiya!» Yandi wáwutula: «Awu meni, Pfumu.»

11 Pfumu wumuzimbwadi: «Ndawenda muna mukhidi wuna bisi tela ni Wasingama, amana sanda muna nzu ya Yutasi, mutu mosi, khumbu yandi Sawulu mwisi Talasi. Mukuma mu kulombila kenina

12 amana kámoniki muna mbona mesu, mutu mosi khumbu yandi Ananiya wákota amana wámuthetika moku ndangu kamona hika.»

13 Ananiya wáwutula: «A Pfumu, batu balawu yíyuka kuzonzila mutu wuna, bánzimbwala mbi yosu yina káhanga kwena batu ba Nzambi baku kuna Yelusalemi.

14 Amana kisini kwaku yi muswa wa bambuta ba banganga Nzambi mu kukwata batu boosu bana batéla khumbu yaku.»

15 Kaasi Pfumu wumuzimbwadi: «Awenda, mukuma, mutu wuna, yimusodi hanga kilekwa mu kunata khumbu yama kwena makanda, kwena bakyamvu yi kwena bisi Kiseledi.

16 Yimúsongila meni-meni moosu mana kafwani kunyokwakina mu khumbu yama.»

17 Hanga Ananiya wendi, wákota muna nzu, wámusya moku amana wázimbula: «Phangi wama Sawulu, Pfumu Yesu, wuna wukulubwakidiki mu nzila yina wukakwisilaka,

káthumini ndangu wamona hika, amana wabasa yi Kitembu Kyatoma.»

18 Muna mbala mosi, mwábwa, muna mesu mandi, bima hanga bibalaka, amana wáyandulula mu kumona. Wátelama, wátambula phi mbotika.

19 Amana ku manima ma kubotama, wádyá, wávutwakila phi ngolu.

Malongi ma Sawulu ku Tamasi

Sawulu wánanga hika ndambu ya bilumbu kumosi yi balonguki bana bakala ku Tamasi.

20 Amana muna mbala mosi wándika mu kusamuna muna nzu za kimvuka za Bayuta ni Yesu kenina Mwana wa Nzambi.

21 Boosu bana bakala muyuka, báyituka, bakala zimbula: «Ka yandi ku wuna wakala nyokuna batu, ku Yelusalemi, bana bakala tela khumbu yina? Amana, kisiku haka kikuma kya kubakwata amana kabanata ku thwala ya bambuta ba banganga Nzambi?»

22 Kaasi Sawulu, yandi, hamu dyámulutakana kuluta Bayuta bana bakala zingila ku Tamasi kikuma bamonaku kima kya kumuvutwala, kakala basongila yi ngolu ni Yesu kenina Kidisitu.

23 Kunima ya ndambu ya bilumbu, Bayuta báyükana mu kumuhondisa,

24 hanga Sawulu yandi bamulukisi mu kifwandu kya bawu. Phipha, mwini, bawu bakala kengila mwelu myosu mina bakala kotila yi kulubwakila ku mbanza ndangu balenga muhondisila Sawulu.

25 Kaasi, muna phipha, balonguki bandi bámusya mu kitunga amana bámukulumuna yi kuna phenza ya kibaka kya luphangu.

Sawulu ku Yelusalemi

26 Buna kátula ku Yelusalemi, Sawulu kameka kukota mu ndonga ya balonguki, kaasi boosu bweya bakala bwawu kikuma kya yandi, kikuma bákwikilaku ni yandi phi mu kyedika mulonguki kakala.

27 Hanga Balanabasi wumubongi, wámunata kwena bathumwa amana wábatendwala buna kamona, Sawulu, Pfumu muna nzila yi mana kámuzimbwala Pfumu. Wubatendwadi hika phila yina kalongila yi tsikiningi yosu malongi mu khumbu ya Yesu, ku Tamasi.

28 Tukidila tangwa meni dina, Sawulu kakala kwenda yi kuvutuka ku Yelusalemi kumosi yi bawu mu kulonga yi tsikiningi khumbu ya Pfumu.

29 Kakala solula phi yi bayuta bana bakala zonza ndinga ya ngeleti, kufindaka phaka yi bawu; kaasi bawu bakala sanda ni bamuhondisa.

30 Baphangi buna báyuka bwabuna, bámusindikila yi kuna Sezale amana bámuhitika ku Talasi.

31 Dibundu mu ngemba dyakala mu Yuteya dyosu, mu Ngadidi yi mu Samadiya; dyakala tungama yi kuzingila mu bweya bwa Pfumu amana dyakala vula mu lusadisu lwa Kitembu Kyatoma.

Kubeluka kwa Eneyi

³² Phetelu yandi kakala kangala mu binzunga byosu. Kilumbu kimosi, wákulumuka phi kwena bakwikidi bana bakala ku mbanza ya Dita.

³³ Káwana kwakuna mutu mosi, khumbu yandi Eneyi, wakala walandalala hana thangi tukidila mvula nana mukuma kikata kákala.

³⁴ Phetelu wumuzimbwadi: «Eneyi, Yesu Ki-disitu wukubeludi! Telama amana yidika ngeyi-meni thangi yaku.» Muna mbala mosi, wátelama.

³⁵ Boosu bana bákala ku Dita yi Salo bámona amana bábalumuna mbundu za bawu kwena Pfumu.

Tabita wuvutuki mu luzingu

³⁶ Mulonguki wa mukhetu mosi wakala ku Zophe, khumbu yandi Tabita, disongidila: «Tolukasi,» disongidila: «tsetsi». Kakala sala mihangu mya mboti lawu yi lusadisu kwena baphutu.

³⁷ Muna bilumbu meni bina, kahanga wubedi amana wufini. Ku nima kusukula lutu lwandi, basikulalwa kuna mwanza wa ku zilu dya nzu.

³⁸ Balonguki ba ku Zophe, bwosu báyuka ni Phetelu ku Dita kenina, dyenina bela-bela yi Zophe, hanga batumini batu bodi benda mubok-wadila bwabu: «Wuzingidilaku mu kukwenda kwena betu.»

³⁹ Phetelu wátelama amana wenda yi bawu. Buna kátula, bámuzanzisa yi kuna mwanza wa ku zilu. Bafwidi boosu bábwesuka kwena yandi mu kudila; bakala musongila miledi yi mizaka mina kakala tunga Tolukasi tangwa kákala kumosi yi bawu.

⁴⁰ Phetelu wálubula batu boosu, kunima wafukama amana wálombila. Ku nima wabaluka kuna kwakala lutu amana wuzonzi: «Tabita telama!» Hanga mukhetu wutemuni mesu, amana buna kamona Phetelu, wasikuka.

⁴¹ Yandi wámulambwala koku amana wámutelamisa. Ku manima watela bakwikidi yi bafwidi, wabasongila yandi, Tabita, yi moya.

⁴² Tsangu záyalangana mu Zophe dyosu, batu lawu phi bákwikila mwena Pfumu.

⁴³ Wánangakwa hika kuna Zophe ndambu ya bilumbu, kwena mutu mosi, Simoni muyidiki wa mikanda mya bambisi.

10

Nzambi wuzonzi kwena Kodineyi yi Phetelu

¹ Kwákala kuna mbanza ya Sezale, yi mutu mosi khumbu yandi Kodineyi, satudiyoni^a, muna kibuka kina bakala tela: «baphumbulu ba Kitadi.»

² Mutu meni wuna kákala mutu wakwikama. Yandi yi nzu yandi yosu kakala zitisa Nzambi. Kakala hana makabu ma kihomba lawu kikuma kya batu yi kulombilaka Nzambi kosu tangwa.

³ Kilumbu kimosi, muna tangwa dya tatu dya masikidika, hanga mu mbona mesu, kámona wengele. Wanzyo mosi wa Nzambi wákota muna nzu yandi amana wumuzimbwadi: «Kodineyi!»

⁴ Yandi wumutadi swii yi kadingu-dingu kamukwati amana wumuzimbwadi: «Biki, Pfumu?» Wanzyo wumuvutwadi: «Nzambi wutambudi

^a **10:1 10:1** Satudiyoni disongidila ni pfumu wuna wakala twadisa baphumbulu khama ba Loma

bisambu byaku yi makabu maku ma kihomba kwena baphutu amana kakuzimbakaniku.

⁵ Buthwena bwabu, tuma bayakala kuna Zophe amana mutedisa mutu mosi, Simoni, bisi tela: Phetelu.

⁶ Yandi kuna nzu ya Simoni mukwawu, muyidiki wa mikanda mya bambisi, kisi nimba, nzu yandi yenina ku kabeta ka yanga.»

⁷ Buna kenda wanzo wuna wámuzonzisa, Kodineyi wátuma basadi bandi bodi yi phumbulu mosi wuna wakakala zitisa Nzambi hana kati dya baphumbulu bana bakala bela-bela yi yandi.

⁸ Buna kabamenika moosu, wábatuma ku Zophe.

⁹ Kilumbu kyalanda, bwosu bakala muna nzila amana bátula bela-bela yi mbanza, Phetelu wázanza hana mudilu wa nzu, mu kati kya mwini, kikuma kya kulombila.

¹⁰ Wáyuka nzala amana wásanda kadya. Buna bakala mulambila bima, wámona mbona mesu.

¹¹ Kámona zilu dyakanguka amana kima kimosi hanga kitemba kyambuta kya muledi, kyakala tuluka, bázitikila mu tsongi ya, amana kyáthetama yi hana tsi.

¹² Amana mwamuna, mwákala yi bambisi ba malu maya boosu, yi bina bisi landanda mu mafu yi banuni ba ku zilu.

¹³ Ndinga mosi yimuzimbwadi: «Telama, Phetelu, honda amana wadya!»

¹⁴ Amana Phetelu wuzimbudi: «Loni, Pfumu, khaku kedi ndya kima kya khengu, keti kya mukuku.»

15 Ndinga yáyukalakana hika mu mbala ya zodi: «Kina kasemisi Nzambi, ngeyi wumon-akyoku mvindu.»

16 Bwabuna bwásalama mbala tatu, kunima kitemba kyátombuka ku zilu.

17 Phetelu, mabanza mámuvwalangana, wáyandika mu kudihyula keti biki disongidila dya mbona mesu yina kámona. Kutala, batu bana bátuma kwena Kodineyi, bakala hyula nzu ya Simoni, bátula muna mwelu.

18 Hanga bátela amana báhyula: «Kwaku kisi nimba, Simoni wuna bisi tela Phetelu»

19 Phetelu buna kakala banza hika mbona mesu yina, Kitembu Kyatoma wamuzimbwala: «Tala batu batatu babati kusanda.

20 Telama, tuluka amana awenda yi bawu konda keti-keti, mukuma meni yibatumi.»

21 Phetelu wátuluka amana wábazimbwala batu bana: «Meni yandu lubati sanda. Biki lwisidi haka?»

22 Bávutula: «Satudiyo Kodineyi, wututumi. Mutu walungila, kisi zitisa Nzambi. Amana kanda dyosu dya Bayuta dyisi mutambwasa. Wanyo mosi watoma kámuzimbwadiki ni kakutedisa kuna nzu yandi ndangu kayuka buna wenina bwawu mu kumuzimbwala.»

23 Phetelu wábakotisa amana wabayamba phipha meni yana.

Kilumbu kyalanda, wásimba nzila amana wenda hakimosi yi bawu. Baphangi bahika ba ku Zophe benda basindikila.

²⁴ Kilumbu kyalanda, Phetelu wátula ku Sezale. Kodineyi kakala bahingila amana wátedisa kuna nzu yandi biwutu byandi yi banduku bandi.

²⁵ Buna kátula Phetelu, Kodineyi wenda mukhikila, wábwa muna malu mandi amana wámufukamina.

²⁶ Kaasi Phetelu kámutelamisa, mu kuzimbula: «Telama, mukuma meni phi mutu yenina hanga ngeyi.»

²⁷ Kuna yi kuyambilaka yi yandi, wákota amana káwana lawu dya batu bana bisa khokana.

²⁸ Kabazimbwala: «Luzayi ni mitsiku myetu myisiku tambwasa ni Muyuta mosi kadikasa yi munzenza kondilo kukota mu nzu yandi. Kaasi Nzambi kátsongidiki ni pfwaniku yimona mutu hanga wuna wakonda lunga kondilo wakuhunga.

²⁹ Yihana ni tangwa lutumiki mutu mu kuthela, yisiki konda tendu. Nzodi yizaya keti kikuma kya biki luthedisidiki.»

³⁰ Kodineyi wuzimbudi: «Bilumbu bitatu kedi bilutini tukidila buna yikala lombila kuna nzu yama, muna tangwa dya tatu dya masikidika, muna mbala mosi, kutala mutu mosi yi miledi mya katoki myakala kedyamina, wuthelamini kuna thwala,

³¹ amana wunzimbwadini: "Kodineyi, Nzambi wutambudi lombilu lwaku yi makabu maku ma kihomba kwena baphutu.

³² Tuma mutu kuna Zophe mu kutedisa Simoni wuna bisi tela Phetelu. Yandi kisi nimba muna nzu ya Simoni, muyidiki wa mikanda mya bambisi, kuna kabeta ka yanga dya mbuta."

³³ Muna mbala mosi, yikutumini bayakala bamosi, amana wutambwasi mu kukwisa. Buthwena bwabu, ku thwala ya Nzambi thwenina betu boosu, kikuma kya kuyuka moosu mamana kakulongikidi Pfumu mu kutuzimbwala.»

Malongi ma Phetelu kwena Kodineyi

³⁴ Phetelu wátambula ndinga amana wuzimbudi: «Mu kyedika, mbakudi ni Nzambi kisiku yekula.

³⁵ Kaasi muna kanda dyosu, wuna wisi muzitisa yi kusadila masonga, kisi mutambwasa.

³⁶ Káhitika ndinga kwena bisi Kiseledi, mu kubasamwana Musamu wa Bukheti wa ngemba mu nzila ya Yesu Kidisitu, yandi wenina Pfumu wa boosu.

³⁷ Benu, luzayi mana mábwa mu Yuteya dyosu, tukidila ku luyandiku muna Ngadidi, kunima mbotika yina kásamuna Yowani.

³⁸ Luzayi buna káfwebula Nzambi ngolu za Kitembu Kyatoma kwena Yesu mwisi Nazaleti. Mwosu muna kakala hita, kakala hanga makheti yi kubuka boosu bana bákala mu kihika kya kiphidi-mutu, mukuma Nzambi kákala kumosi yi yandi.

³⁹ Amana betu, thwenina bambangi ba mambu moosu mana káhanga mu tsi ya Bayuta yi kuna Yelusalemi. Wuna báhonda mu kumukhoka hana kitakani.

⁴⁰ Kaasi, Nzambi wámufutumuna mu kilumbu kya tatu; yandi wámulubula ndangu bamumona,

⁴¹ heku ni kwena kanda dyosu, kaasi kwena bambangi bana katekila sola Nzambi yi kwena

betu bana twádyá amana twánwa kumosi yi yandi ku manima ma kufutumuka kwandi ha kati dya bafwa.

⁴² Amana wátutuma mu kusamuna kwena kanda yi kuta kimbangi ni yandi wuna katekila sola Nzambi zusi dya batu bana bisi zinga yi bana bafwa.

⁴³ Bambikudi boosu bisi ta kimbangi ni wosu wuna wukwikidi mwena yandi, muna khumbu yandi, wutambudi ndoluka ya masumu.»

Baphani batambudini Kitembu Kyatoma

⁴⁴ Buna kakala zonza Phetelu bwabuna, Kitembu Kyatoma kyábakulumukina batu boosu bana bakala hinikina Ndinga yandi.

⁴⁵ Bakwikidi boosu ba bayuta bana bísa kumosi yi Phetelu, báyituka lawu mu kumona kabu dya Kitembu Kyatoma kukulumuka kwena baphani.

⁴⁶ Mukuma bakala bayuka batu bana mu ku-zonza mu ndinga zina bakondi zaya, yi kuzatula kineni kya Nzambi. Hanga Phetelu wuzonzi:

⁴⁷ «Tufwani mu kukandikisa mbotika kwena batu bana, bawu batu batambudi Kitembu Kyatoma hanga betu?»

⁴⁸ Wásenda ni babotika mu khumbu ya Yesu Kidisitu. Hanga bamulombi ni kananga hika ndambu ya bilumbu kwakuna.

11

Meni dya Phetelu ku Yelusalemi

1 Bathumwa yi baphangi bana bakala mu Yuteya báyuka ni baphani, bawu phi bátambudiki ndinga ya Nzambi.

2 Buna kátombuka Phetelu ku Yelusalemi, bakwikidi ba bayuta báyandika mu kumuyumanisa:

3 mu kuzimbula: «Wúkotiki mu nzu ya batu bana bakonda yotisa amana wúdiki homa hamosi yi bawu!»

4 Hanga Phetelu wuyandiki mu kubatendwadila yi tsikiningi mana máluta. Wubazimbwadi:

5 «Meni, ku mbanza ya Zophe yikadi mu kulombila, tangwa mbonikini mbona mesu: kima kimosi kyakala kulumuka, hanga kitemba kyambuta kya muledi, kyakuzitikila muna tsongi ya, kyakala kulumuka tukidila ku zilu amana kyisi yi hana yíkala meni.

6 Mu kusimbululakya, mboni ni hákala yi bambisi ba malu maya ba ha tsi yi bambisi ba mu musitu yi bana bisi landanda yi banuni ba ku zilu.

7 Kunima ngyuki ndinga mosi yánzimbwala: "Telama, Phetelu, honda amana dya!"

8 Hanga mvutudi: "Yilendaku, Pfumu, khaku kedi mukota kima kyasumuka, keti kya tsiku muna munwa wama."

9 Mu mbala yazodi, ndinga yátuka tukidila ku zilu yinzimbwadi: "Kina kasemisi Nzambi, ngeyi wumonakyoku mvindu."

10 Bwabuna bwásalama mbala tatu, ku manima byosu byávutuka ku zilu.

11 Muna tangwa meni dina, bayakala bamosi batatu bana báthumina ku Sezale, bátula hana

thwala ya nzu yina twákala.

¹² Kitembu kinzimbwadi ni yenda yi bawu konda keti-keti. Baphangi basambanu baba lubati mona benda tsindikila, amana twákota muna nzu ya mutu meni wuna.

¹³ Yandu-yandu wátumenika buna kámonika wanzo muna nzu yandi, mu kuzimbula: "Tuma mutu kuna Zophe, kenda mutela Simoni wuna bisi tela Phetelu,

¹⁴ Yandi wakúzimbwala ndinga mwena zina wahulwakila, ngeyi yi nzu yaku yosu."

¹⁵ Buna yíyandika mu kuzonza, Kitembu Kyatoma kikulumukini, kwena bawu bwosu kyakulumuka kwena betu ku luyandiku.

¹⁶ Hanga ngyubuki ndinga yina kázonza Pfumu: "Yowani kábotika yi mamba, kaasi benu, lwatámwala mbotika ya Kitembu Kyatoma."

¹⁷ Amana yuka ni Nzambi kabahangila kabu dimosi yi betu kikuma kya buna twákwikila mwena Pfumu Yesu Kidisitu. Nati yenina meni mu kukakidila Nzambi?»

¹⁸ Kunima kuyuka bwabuna, bádíbata amana bámuzatula Nzambi, mu kuzimbula: «Nzambi wáhana phi kwena Baphani tsobuka ya bikalulu yina yisi nata ku luzingu lwa mukwandi.»

Dibundu dya ku Atyoki

¹⁹ Bana bámwangalakana kikuma kiwayi kina kyákala kunima lufwa lwa Kitsyeni, báhitila ku Fenisi, ku Siphe yi ku Atyoki, kaasi bakalaku longa batu bahika, kwena Bayuta lwesi.

²⁰ Kinga, hana kati dya bawu, hákala yi bakwikidi bahika bisi Siphe yi bisi Sileni, bisa ku Atyoki amana bakala zonzila kwena baphani ba ndinga ya ngeleti yi kusamuna Musamu wa Bukheti wa Pfumu Yesu^a.

²¹ Koku dya Pfumu dyákala kumosi yi bawu, amana batu balawu bákwikila, bábalula phi mbundu za bawu kwena Pfumu.

²² Musamu watula kwena Dibundu dya Yelusalemi. Amana bátuma Balanabasi ndangu katula yi kuna Atyosi.

²³ Mu kutula kwandi, buna kámona mamboti ma Nzambi, wásangwala lawu, wábaheka kikesa boosu ndangu bakangama kwena Nzambi yi mbundu yimosi.

²⁴ Mukuma kákala mutu wa bukheti, wabasa yi Kitembu Kyatoma yi lukwikilu. Hanga mulumba-lumba wa batu balawu bákhundakana kwena Pfumu.

²⁵ Kunima, wénda sanda Sawulu ku Tadisi.

²⁶ Kunima dya kumusengumuna, wámunata ku Atyosi. Banangi kwakuna mvula muthu, mu kuwaphama mu lukutakanu lwa Dibundu amana bakala longa mulumba-lumba wa batu balawu. Balonguki, ku Atyosi bá bongilaya khumbu ya bakidisitu, mu mbala ya theti.

²⁷ Muna bilumbu meni bina, bambikudi bamosi bá kulumuka tukidila ku Yelusalemi yi

^a **11:20 11:20** Bakwikidi bahika ba bayuta bana bakonda butukila ku Kiseledi bá yandika mu kuzonzila Yesu kwena baphani. Sileni yákala mbanza ya mbuta ya kinzunga kya Sileni, kuna londi dya Afwika. Baphani lawu bakala muna tsi meni yina bakala tuka bakwikidi ba bayuta.

kuna Atyosi.

²⁸ Mosi hana kati dya bawu, khumbu yandi Hakabusi, kátelama amana wásamuna mu ngolu za Kitembu Kyatoma ni nzala ya lawu yakóta mu tsi yosu ya bisi Loma. Nzala yákota, muna tangwa dina kákala Koloti pfumu wa mbuta wa mbanza.

²⁹ Hanga balonguki babongi dibanza dya kuhi-tika lusadisu, kosu mutu muna kitesu kya kuvwa kwandi, kwena baphangi bana bakala zingila ku Yuteya.

³⁰ Bwabuna bahanga amana báhitikalwa kwena bambuta ba dibundu mu nzila ya Balanabasi yi Sawulu.

12

Lufwa lwa Zyaki yi boloku dya Phetelu

¹ Muna tangwa meni dina, kyamvu Eloti^a wáyandika kuyangisa ndambu ya baphangi ba Dibundu.

² Kamuhondisa Zyaki phangi wa Yowani ku mbedi ya phoku.

³ Mu kumona ni mambu mana mábasephidisa Bayuta, wábonga dibanza dya kumukwatisa phi Phetelu. Maluta mu tangwa dya mukinzi wa mapha makonda muvimbu.

^a **12:1 12:1** Kyamvu Eloti kenina Eloti Angidipha watheti, wuna wákala mutekulu wa Eloti wuna bázonzila mu mukanda wa Luka 1:5. Pfumu wa mbanza Kodiwusi wámutombula "kyamvu" amana wámuheka muswa wa kuyala mu ndambu yambuta ya Kiseledi.

⁴ Kunima dya kumukwata yi kumukotisa mu boloku, wámulambula mu moku ma bibuka biya bya baphumbulu ndangu bamukengilaka. Yandi yi mabanza ma kumusambisa ha mesu ma batu ku manima ma muginzi wa Phaki.

⁵ Amana Phetelu kakala wakukwata muna boloku kaasi dibundu dyakala lombila Nzambi, kikuma kya yandi konda kulembwa.

Kukutumuka kwa Phetelu mu boloku

⁶ Muna phipha, kinga Eloti kakala yi sunga dya kumusambisa mu mwini, ku mesu ma batu, Phetelu wakukasa mu miyololu myodi, wanimba hana kati dya baphumbulu bodi. Ku mwelu batsinzidi bamosi bakala tanikina boloku.

⁷ Muna mbala mosi, wanzyo wa Pfumu wisa, mitsyenzya mikenzudi suku. Wanzyo mosi wámutokamisa Phetelu mu kumutekula muna luhati ndangu kamutokamisa, amana wumuzimbwadi: «Telama tswatsu!» Miyololu myáwongumuka mu moku mandi.

⁸ Wanzyo wámuzimbwala: «Vwata mukaba waku amana zitika tsabatu zaku.» Phetelu wusadi bwabuna, ku manima Wanzyo wumuzimbwadi: «Vwata muzaka waku amana ndanda.»

⁹ Phetelu walubuka mu kumulanda. Kakalaku zaya ni lusadisulwa wanzyo lwa kyedika lwakala; kabanza ni mbona mesu.

¹⁰ Buna baluta mukanzu watheti yi wazodi, batula ku mwelu wa bisengu wuna walubwakila ku mbanza. Wádikangwakila wawu-meni kuna thwala ya bawu, balubuka amana bakala

phusana muna balabala dimosi, kutala, wanzyo wutoti.

¹¹ Buna kadibakisa, Phetelu wuzimbudi: «Buth-wena, nzayi ni mu kyedika Pfumu wutumiki wanzyo wandi amana wundubudi ku moku ma Eloti yi mu moosu mana bakanzodilaka bayuta.»

¹² Tangwa kabakula, wenda ku nzu ya Madiya ngudi wa Yowani wuna bakala tela ni Malaku. Kwakuna bakutakanina ndambu ya lawu ya batu yi kulombilaka.

¹³ Tangwa kakhokwatila ku mwelu wa luphangu, musadi wa mukhetu mosi khumbu yandi Lodi wabwesuka mu kuhinikina.

¹⁴ Buna kabakula ndinga ya Phetelu, sangu-sangu, konda kuyafulula, watakula thinu mu kusamuna ni Phetelu mu mwelu wa luphangu kenina.

¹⁵ Bamuzimbwadini: «Ngeyi wu kilawu!» Kaasi yandi kakala sidingisa ni bwa kyedika. Bawu bakala zimbula: «Wuna wanzyo wandi.»^b

¹⁶ Kuna phi Phetelu yi kukhokwatilaka. Bayafulula amana bayituka lawu mu kumumona.

¹⁷ Phetelu wasongila kidimbu kuna koku dyandi ni badibata, wabamenika buna kamulubula Pfumu mu boloku amana

b 12:15 12:15 Ndambu ya Bayuta bana bakala muna tangwa meni dina bakala zayila ni Nzambi wahana wanzyo mosi kwena kanda dyandi kikuma kya kutaninadya, amana wanzyo kafwana kamonikaka mu kimutu, kafwananaka yi wuna wumuvwini. Bakwikidi bana babanza ngatu ni wanzyo wa Phetelu kisa bazimbwala ni Phetelu wufwi kedi.

wuzimbudi: «Menikenubwa kwena Zyaki^d yi kwena baphangi.» Kunima wálubuka, amana wénda kuma kwahika.

¹⁸ Tangwa kwakhyela kuma, baphumbulu tsula yabakwata: bekadihyula keti biki byámubwila Phetelu.

¹⁹ Eloti wátuma ni bamusanda, kaasi kámumonaku. Kábafungwasisa batsinzidi, amana wahana nzila ni babazunduna mutwa. Kunima, wakulumuka ku Yuteya ndangu kenda ku Sezale kuna kánangina ndambu ya bilumbu.

Lufwa lwa Eloti

²⁰ Eloti mu kimbeni kákala yi bisi Tidi yi bisi Sitoni. Kaasi bawu báyukana mu kwenda mutala amana bisa. Bátundakana yi Balasitusi tsinzidi wa mwanza wa kyamvu, ndangu kabasadisa amana bálomba ngemba mukuma madya ma bawu makala tuka ku tsi yina ya kyamvu.

²¹ Báyukana, kilumbu kimosi amana Eloti wávwata mukonzu wandi, wázakala hana kiti kya luyalu, wáyandika mu kuzonza ku thwala ya batu boosu,

²² batu bakala mutsikisa mu kukalunga: «Yeku ndinga ya mutu kaasi yina ya nzambi mosi!»

²³ Kaasi muna tangwa medina, wanzo mosi wa Pfumu wámubeta, kikuma kahanaku lukumu kwena Nzambi, hanga bamudi kwena mimvidya amana wáfwa.

²⁴ Kaasi ndinga ya Nzambi yámwangana amana yáyalangana.

^d 12:17 12:17 Zyaki yandu kenina phangi wa yakala wa Pfumu.

²⁵ Balanabasi yi Sawulu, kunima kulungisa kisalu kya bawu ku Yelusalemi, bávutuka, bámunata Yowani wuna bakala tela ni Malaku.

13

Balanabasi yi Sawulu babatumi mu kitambu

¹ Muna Dibundu dina dyákala ku Atyosi, mwákala yi bambikudi yi balongi bwosu: Balanabasi, Simeyoni wuna bakala tela Kaphindi, Lukyusi mwisi Sileni, Manayena wuna wakola kumosi yi Eloti^a wuna wakala yala ku Ngadidi yi Sawulu.

² Muna tangwa dina bakala zatula Pfumu yi kuzila madya, Kitembu Kyatoma wuzimbudini: «Ngyekwalenu Balanabasi yi Sawulu kikuma kya kisalu kina yíbatedila.»

³ Hanga ku manima ma kuzila madya yi kulombila, babasya moku amana babasula ni benda.

Balanabasi yi Sawulu ku Siphe

⁴ Disongidila, bawu bátuma kwena Kitembu Kyatoma, bákulumuka ku Selesi; amana kwakuna, bákota mu masuwa ndangu benda ku zawala dya Siphele.

⁵ Buna bátula ku Salamini, básamuna ndinga ya Nzambi muna nzu za kimvuka za Bayuta. Bákala yi Yowani-Malaku wuna wákala waphamu dya bawu.

^a **13:1 13:1** Yandu-yandu kákala Eloti Atiphasi wuna wásenda kwena phumbulu mosi mu kumuhonda Yowani Mubotiki (Luk 9:7-9)

⁶ Kunima dya kulabuka zawala dyosu yi kuna Phafwosi, báwana nganga-ngombu mosi, Muyuta mosi khumbu yandi Badi-Yesu wakala dimonikisa hanga mbikudi.

⁷ Kakala zingila mu mukombu wa pfumu wa zawala Seluyusi Phawulusi, mutu mosi wa mayedi. Yandi watedisa Balanabasi yi Sawulu, mu kusanda kayuka Ndinga ya Nzambi.

⁸ Kaasi nganga-ngombu Edimasi (bwosu buna bakala mutela mu ngeleti), kakala batendisa amana kakala sanda mu kumuhukumuna pfumu wa zawala mu lukwikilu.

⁹ Hanga Sawulu (wuna bisi tela hika Pholu), wábasa yi Kitembu Kyatoma, wámutala Edimasi

¹⁰ amana wuzimbudi: «Ngeyi mutu yandu wabasa yi bukamvi yi mayedi mambi, mwana wa kiphidi-mutu, mbeni wa masonga! Wayambulaku kuzanga nzila za bukheti za Pfumu?»

¹¹ Buthwena, koku dya Pfumu dyakúzyatula ngeyi: wakítuka phofu, amana mu tangwa dimosi, wamónaku hika mwini wa tangwa.» Muna tangwa meni dina, phipha yámubwila, wáyandika mu kubabata ndangu kasanda mutu wamúsimba.

¹² Tangwa kámona, pfumu wa zawala mana mabwa, wákwikila, wáyuka tsambu lawu kikuma kya malongi ma Pfumu.

Pholu yi Balanabasi ku Atyosi wa Phisidi

¹³ Pholu yi banduku bandi bákota mu masuwa ma Phafosi, béndá phi ku mbanza ya Pheleze dya

Phafidiya. Yowani-Malaku yandi wádihambula yi bawu amana wávutuka ku Yelusalemi.

¹⁴ Tuka ku mbanza Pheleze, balanda nzila ya bawu amana bátula ku Atyosi wa Phisidi. Kilumbu kya sabata, bakota mu nzu ya kimvuka ya Bayuta amana bazakala.

¹⁵ Ku manima ma kutanga Mitsiku yi Bam-bikudi mu ndinga ya ngolu, bapfumu ba nzu ya kimvuka ya Bayuta bátuma benda bazimbwala: «Baphangi, yukani ndinga lwenina yawu kikuma kya kusyamisa batu, zonzenu.»

¹⁶ Pholu wátelama, wusongidi kidimbu ku koku amana wuzimbudi: «Bisi Kiseledi yi benu lwisi muzitisa Nzambi, yukenu!

¹⁷ Nzambi wa kikanda kyaki, Nzambi wa Kiseledi kásola batata betu amana wávudisa kikanda mu tangwa dina kyakala mu kinzenza ku tsi ya Ngiphiti, kunima walubulakya mu ngolu za koku dyandi.

¹⁸ Wábadisa kitesu kya mvula makumaya muna nganga.

¹⁹ Amana ku manima kuzilula makanda tsamb-wadi muna tsi ya Kanana, wabaheka tsi ya bawu hanga kimvwama

²⁰ moosu mana másalama mu kitesu kya mvula khama ya yi makumatanu.

«Ku manima ma bwabuna, wabaheka bazusi tii yi kuna tangwa dya mbikudi Samwela.

²¹ Ku manima, balomba kyamvu, Nzambi wabaheka Sawulu, mwana Kisi, wuna wabayala mu mvula makumaya. Mukwa kikanda kya

Benzyame kakala.

²² Ku manima ma kumukatula, wabasodila kyamvu Tavidi ndangu kakala pfumu wa bawu. Wata kimbangi kikuma kya yandi: "Yimusodi Tavidi mwana wa Yese: mutu yandu wufwanani yi mabanza mama, kalungisa bwosu buna nzodi."

²³ Muna kikanda kyandi, Nzambi, muna lusilu lwandi katedisila Yesu hanga muhuludi kikuma kya Kiseledi.

²⁴ Ku thwala kukwisa kwandi, Yowani wabekitila kikuma kya mbotika ya tsobuka ya bikalulu ya kanda dyosu dya Kiseledi.

²⁵ Amana Yowani buna kakala manisa kisalu kyandi, kakala zimbula: "Kwena benu, nati yena meni? Meni yenabwoku! Ku manima ma meni kabati kwisila wuna yilendaku mu kutumuna tsabatu zandi."

²⁶ «Baphangi bama ba kikanda kya Bulahami yi benu lwisi muzitisa Nzambi, Musamu wa luhulusu wuna, kwena betu bahitikawa.

²⁷ Mukuma, bisi Yelusalemi yi bapfumu ba bawu bamubakulaku Yesu, babakisaku phi ndinga za bambikudi zina bisi tanga mu kosu kilumbu kya sabata. Kaasi balungisaza mu kumusambisa.

²⁸ Mbatanana bakonda mona kikuma kya kumuzengila lufwa, balomba kwena Philatu ni kamuhondisa.

²⁹ Ku manima ma kulungisa moosu mana basonika mu Masonuku kikuma kya yandi, bamukulumuna ha kitakani amana bamuzesa muna mazyamu.

30 Kaasi Nzambi wámufutumuna ha kati dya bafwa.

31 Kádimonikisa bilumbu bya lawu kwena bana bámusindikila tuka ku Ngadidi yi kuna Yelusalemi, amana buthwena bákituka bambangi bandi ku thwala ya bisi Kiseledi.

32 Amana betu, tulusamwani Musamu wa Bukheti wawu: lusilu luna kásila kwena batata betu,

33 Nzambi wulungisima buthwena kikuma kya betu bana ba bawu, mu kufutumuna Yesu. Bwosu buna básonika mu mukanda wazodi wa mikunga:

"Wenina Mwana wama,
meni, khituki tata waku lelu.

34 Nzambi kázimbula: kamúfutumuna ku bafwa ndangu kavutukaku hika mu bivundisila. Bwabuna kazonzila:

"Yiluheka bima byatoma bya Tavidu
bina bilungini mu lukwikilu."

35 Ihana kázonzila muna mukunga wahika:

"Wayámbwadilaku ni Watoma waku kavundila
mu mazyamu."

36 Kinga, ku manima ma kusadisa mu makula mandi bwosu buna kázola Nzambi; Tavidu wáfwa, bámuzika hana kabeta ka batata bandi amana wávunda.

37 Kaasi wuna kafutumuna Nzambi, kávundaku.

38 Zayenubwoku, baphangi bama: mwena yandi bisi lulongila ndoluka ya masumu; muna moosu mana myáfwanaku kululolula mitsiku mya Moyize,

³⁹ muna moosu meni mamana, wosu wuna wuk-wikidi mwena yandi kakútumuka.

⁴⁰ Disongidila ni kebenu, malubwilaku mana básonika Bambikudi:

⁴¹ "Talenu, benu lwabasa yi kilenza, yitukenu amana totenu!

Mukuma meni, yilúngisa muhangu wumosi muna tangwa dyenu, muhangu wumosi wuna lwakonda kwikila, yuka ni balu-menikawa!»

⁴² Mu kulubuka kwa Pholu yi Balanabasi, bábabokwadila mu kuzonzila hika dyambu dina mu kilumbu kya sabata kina kyálanda.

⁴³ Tangwa kyámwangana kimvuka, Bayuta balawu yi baphani bana bakwikila mu malongi ma Bayuta bana bisi kumisa Nzambi, bálanda Pholu yi Balanabasi. Baba-baba, muna ngyambila za bawu kumosi yi bawu, bakala basyamisa mu kukangama ku khenda za Nzambi.

⁴⁴ Sabata dina dyálanda, mbanza yosu kwandi bákutakana mu kuyuka ndinga ya Nzambi.

⁴⁵ Mu kumona milumba-lumba mya batu, Bayuta bahika báyuka kiphala; bakala mufindisa phaka Pholu yi ngusi.

⁴⁶ Hanga Pholu yi Balanabasi bakala bazimbwala yi kikumbwala kyosu: «Bwálunga ni baluzimbwalaya, ndinga ya Nzambi, theti kwena benu. Kaasi bwosu lulewudiya amana lumoniki ni lufwaniku mu kutambula luzingu lwa mvula yi mvula, tubaluki kwetu kwena Baphani.

⁴⁷ Mukuma Pfumu wátuheka muswa wawu: "Yíkukitula, ngeyi, mwini wa makanda,

ndangu, mu lusadisu lwa ngeyi, luhulusu lwatula tii yi muna mwatsukila tsi!"»

⁴⁸ Buna báyuka bwabuna, Baphani básangwala lawu, bázatula Pfumu kikuma kya ndinga yandi. Amana boosu bana káyidika Nzambi kikuma kya luzingu lwa mvula yi mvula bakwikila.

⁴⁹ Ndinga ya Pfumu yámwangana mu mulambu wosu.

⁵⁰ Kaasi Bayuta bábalundika bakhetu ba luzitu bana bakala kumisa Nzambi yi bambuta ba mbanza amana bábasosila munyanga Pholu yi Balanabasi amana bábakukwasa mu mulambu wa bawu.

⁵¹ Bawu, bábhukwamina fusyangeri dya bitambi bya bawu^b amana bénda ku Kikonyumi.

⁵² Kaasi balonguki ba ku Atyoki wa Phisidi, bawu, bábasa yi kyesi yi Kitembu Kyatoma.

14

Pholu yi Balanabasi ku Kikonyumi

¹ Ku Kikonyumi, Pholu yi Balanabasi bakala kota phi mu nzu za kimvuka za Bayuta yi kuzonzilaka mu phila yimosi ni Bayuta balawu yi bisi Ngeleti bakwikila.

² Kaasi Bayuta bana bábwisa mu kukwikila, bakala sanda ni bavwadingisa mbundu za Baphani tii yikuna kuyenguna baphangi.

^b **13:51 13:51** Mu kukhukumuna fusyangeri dya bitambi bya bawu, kyákala kidimbu mu kusongila ni batu bana babwisiwa musamu. Mambu mana matadiku hika bamwangi tsangu, kaasi matadi batu meni bana.

³ Mbatanana buna, Pholu yi Balanabasi báyika bilumbu bya bawu ku Kikonyumi. Bakala zonza yi kikumbwala kikuma bakala yekamina mwena Pfumu, yandi wuna wakala ta kimbangi kya ndinga ya mamboti mandi mu kuhana bidimbu yi biphadi muna moku ma bawu.

⁴ Muna mbanza, batu bádikabisa; bahika kikuma kya Bayuta, bakwawu kikuma kya bathumwa.

⁵ Kaasi bwosu bakala yilama, Baphani yi Bayuta yi bapfumu ba bawu, mu kubanyokuna yi kubahondila ku matadi,

⁶ bawu buna bábakulabwa, bátina ku mbanza ya Lisiti yi Delebi muna nzunga za kinzunga kya Dikawoni.

⁷ Kwakuna, báyandika kulonga Musamu wa Bukheti.

Pholu yi Balanabasi ku Lisiti

⁸ Kwákala, kuna Lisiti, yi mutu mosi wawoku-muka malu; tuka lubutuku lwandi, kákangalaku keti mbala mosi. Wazakala kákala.

⁹ Kakala yuka mana kakala zonza Pholu. Yandu-yandu wumutadi amana bwosu kámona ni kákala yi lukwikilu lwalenda mubelula,

¹⁰ hanga wuzimbudi mu ndinga ya ngolu: «Telama, singika bitambi byaku!» Mutu wuna wásotuka amana wáyandika mu kukangala.

¹¹ Bwosu bámona mambu mana kásala Pholu, milumba-lumba mya batu báthuta ndinga amana bázimbula mu ndinga ya bawu ya Dikawonye:

«Banzambi bavwati lutu lwa kimutu amana bakulungi kwena betu!»^a

¹² Balanabasi bakala mutela: «Zewusi» amana Pholu: «Helemesi», kikuma yandi wakala ngenzi^b.

¹³ Kikumbu kya nzambi Zewusi kyakala kuna fula dya mbanza amana nganga wa kikumbu mekina, kumosi yi mulumba-lumba wa batu, wánata miluma mya bangombi yi bithundu bya kunenga, kázola ni katambikabya kimenga kwena Pholu yi Balanabasi.

¹⁴ Tangwa báyukabwa bathumwa, Pholu yi Balanabasi, báyata miledi^d mya bawu amana bénda thinu mu mulumba-lumba mu kukalunga:

¹⁵ «Bakwetu, biki lubati hangila bwabuna? Betu phi thwenina batu hanga benu. Yuka ni tubati lusamwana Musamu wa Bukheti, ndangu lwayambula mambu makonda mupfunu amana lwabaluka kwena Nzambi wa moya wuna wáhanga zilu yi tsi yi yanga dya mbuta, yi bima byosu bina bisimwa zingila.

¹⁶ Muna makula máluta, yandi wáhana nzila kwena makanda moosu mu kulanda nzila za bawu-meni.

¹⁷ Kaasi kálembwaku mu kuta kimbangi, mu

^a **14:11 14:11** Mu ndinga ya Dikawonye yi muna tsi za hika za ngeleti, mwakala yi mikhenda lawu myakala zonzila banzambi bana bisi kituka batu. ^b **14:12 14:12** Zewusi kenina pfumu wa banzambi ba bisi ngeleti. Bakala mutela phi «tata wa banzambi yi batu» Helemesi kenina ngenzi wa Zewusi. ^d **14:14 14:14** Bayata miledi mya bawu: yina yenina tsadidi ya Bayuta mu kusongila ni khabu bisi yuka tangwa bisi yuka ngusi zina bisi mutukwana Nzambi.

kuhangaka mambu ma mamboti; mu kulunok-
isinaka mvula tukidila ku zilu, amana lwisi hela
phi bibundu muna tangwa dya byawu, mu ku-
luhekaka madya yi kyesi kya ku mbundu.»

¹⁸ Mbatanana bakala zonza bwabuna, phasi
bámona mu kukandikisa kwena milumba-lumba
mya batu mu kubatambikila kimenga.

¹⁹ Kunima, Bayuta bana bátuka ku Atyosi
yi ku Kikonyumi bábalongisila milumba-lumba
mya batu. Hanga bamutimbwadi matadi Pholu
amana bámubulumuna ku phenza ya mbanza,
bábanza ni wafwa kákala.

²⁰ Kaasi tangwa bamuzyeta balonguki,
wátokama amana wávutuka mu mbanza.
Kilumbu kyalanda, wenda yi Balanabasi ku
Delebi.

Kuvutuka ku Atyoki dya Sidya

²¹ Kunima dya kusamuna Musamu wa Bukheti
mu mbanza meni yayina yi kuyika balonguki
balawu, Pholu yi Balanabasi mu kuvutuka kwa
bawu, bahitila ku Lisiti ku Kikonyumi yi ku
Atyosi.

²² Bakala syamisa balonguki yi kubaheka
kikesa ndangu bazyama mu lukwikilu, mu kuz-
imbula: «Bulombi kwena betu, twamona kiwayi
kya lawu mu kukota mu Kipfumu kya Nzambi.»

²³ Muna kosu Dibundu, bakala basodila
malemba, amana ku manima ma kulombila
yi kuzila kudya, bábatambika kwena Pfumu
mwena wuna bakala sila lukwikilu lwa bawu.

²⁴ Kunima, bahyokila ku Phisidiya amana
bátula ku Phafidiya.

²⁵ Ku manima ma kulonga ndinga ya Nzambi ku Phelezi, bákulumuka ku Atadi.

²⁶ Tangwa bakatuka kwakuna, bálabuka ku Atyosi wa Sidiya, kuna bábatambikila mu khenda za Nzambi, kikuma kya kisalu kina básala.

²⁷ Buna bátula, bákhunikisa Dibundu amana bátendula mambu moosu mana kábasadila Nzambi, yi buna kakangula mwelu wa lukwikilu kwena Baphani.

²⁸ Amana bánanga bilumbu bya lawu kumosi yi balonguki.

15

Kimvuka kya ku Yelusalemi

¹ Ndambu ya batu bana bátuka ku Yuteya, bisa ku Atyosi, bwabu bakala longwa kwena baphangi: «Yukani ludiyotisiku, bwosu bulombi mu mikuku mya Moyize, lwalendaku huluka.»^a

² Pholu yi Balanabasi bátendana lawu yi bawu. Hanga kunima babongi lukanu ni Pholu, Balanabasi yi ndambu ya batu ba bisi Atyosi batombuka ku Yelusalemi, ku thwala ya bathumwa yi malemba ndangu benda zonzila dyambu dina.

³ Dibundu bábaheka bina bakalabyawu mup-funu kikuma kya mu nzila^b. Bwosu bakala hitila mu nzila ya Fenisi yi ya Samadiya, yi kumenikaka

^a 15:1 15:1 Tala muna Lev 12:3 ^b 15:3 15:3 Muna mikanda myahika, básonika ni benda basindikila. Dibundu dyadi babati zonzila haha, dyadina dya Atyosi wa Sidiya.

buna bábalwamina mbundu Baphani; amana bwakala hana kyesi kya lawu kwena baphangi.

⁴ Mu kutula kwa bawu ku Yelusalemi, bathumwa yi bambuta ba dibundu, babayamba ku Dibundu amana bábatendwala moosu mana kahanga Nzambi mu nzila ya bawu.

⁵ Ndambu ya batu bana bákala mu kibuka kya bafwadisi amana bakituka phi bakwikidi, hanga batelami mu kuzimbula: «Bulungi ni babayotisa bakwikidi bana ba Baphani amana babatuma ndangu balemvuka mu mitsiku mya Moyize.»

⁶ Bathumwa yi malemba bákutakana ndangu bazonzila dyambu dina.

⁷ Tangwa dya lawu kyábonga kinzonzi. Ku-nima, Phetelu wátelama amana wubazimbwadi: «Baphangi bama, luzayibwa ni tuka thama, Nzambi wasola ha kati dya benu, ndangu mu munwa wa meni Baphani bayuka ndinga ya Musamu wa Bukheti amana bakwikila.

⁸ Amana Nzambi, yandi wuzayi mbundu, wu-batidi kimbangi mu kubaheka Kitembu Kyatoma hanga kwena betu^d;

⁹ kásyaku keti diswaswanu dimosi ha kati kya betu yi bawu, mukuma wásemisa mbundu za bawu mu lukwikilu.

¹⁰ Buthwena bwabu, kikuma kya biki lubati musokila Nzambi mu kubanatisa balonguki zitu dina bakonda lenda bakhaka betu yi betu-betu mu kunata?

¹¹ Thwisi kwikila ni mu khenda za Pfumu Yesu twahulwakila betu yi bawu.»

^d 15:8 15:8 Khaphu ya 10:44; 11:15

¹² Kibuka kyosu kyahwena talala, amana bakala hinikina Balanabasi yi Pholu kutendula bidimbu byosu yi biphadi bina kásala Nzambi, mu nzila ya bawu, ha kati dya Baphani.

¹³ Buna bámanisa kuzonza, Zyaki wábonga ndinga, wázonza: «Baphangi, ngyukenu!

¹⁴ Simoni^e kátendula phila yina kábongila Nzambi, mbala ya theti, hana kati dya makanda, kanda dimosi kikuma kya khumbu yandi.

¹⁵ Ndinga za bambikudi zifwanakani yi mambu meni mamana, bwosu básonika:

¹⁶ "Ku manima ma bwabuna yikwisa hika, mu kutungulula sombolu dya Tavididi dina dyabwa,

yitelamisadya hika mu kuzangana kwandi, amana yisúngikadya.

¹⁷ Ndangu batu bana basadi balenga sanda Pfumu, abwabuna, makanda moosu mana menina yi khumbu yama,

¹⁸ mamana kázimbula Pfumu, yandi wuna wázayikisa mabanza mandi, tukidila thama."

¹⁹ Yihana, meni mboni ni babayangisaku Baphani bana babaluki kwena Nzambi.

²⁰ Kaasi tubasonikinenu: bayambula mu kudyaka mbisi basadidi mu nzila za biteki, bayambula mbongi^f yi bambisi bana bisi zeka tsingu yi bana ba khengu.

^e **15:14 15:14** Simoni yena khumbu yatheti ya Phetelu (Mth 4:18)

^f **15:20 15:20** Mbongi zitadidi malongu mana, mitsiku mya bayuta myakala kandisa. (Lev 18:6-23)

21 Kikuma, tuka makula ma thama, muna kosu mbanza, mwena yi batu bisi tanga mitsiku mya Moyize yi muna kosu sabata muna nzu za kimvuka za Bayuta.»

Mukanda báhitika kwena bakwikidi ba Baphani

22 Hanga bathumwa yi malemba yi Dibundu dyosu bamonibwa mboti mu kusola bayala hana kati dya bawu ndangu benda basindikila Pholu yi Balanabasi ku Atyosi. Yuta wuna bakala tela phi Balasabasi, yi Silasi, batu bakala yi kitya mu kati dya baphangi.

23 Bábaheka mukanda wawu:

«Bathumwa, malemba yi baphangi bahitiki mboti kwena baphangi Baphani bana benina kuna mbanza ya Atyosi, muna Sidiya yi muna Sidisi!

24 Tuyukikini ni ndambu ya batu batukini kwena betu, bana twakondi senda, baluwwadingisiki mabanza amana baluyukisiki kiwayi muna ndinga za bawu.

25 Ihana, dyambu dina twámonidya bukheti betu boosu mu kusola bayakala amana twabahitika kwena benu ha kimosi yi batya betu Balanabasi yi Pholu,

26 bawu batambika luzingu lwa bawu kikuma kya khumbu ya Pfumu wetu Yesu Kidisitu.

27 Tuluhitiki Yuta yi Silasi, bawu baluzimbwala ndinga meni zina muna munwa mya bawu.

28 Ihana ni, mboti bwenina kwena Kitembu Kyatoma yi kwena betu-betu ni tuluyekikaku

keti kizitu kyahika, kaka mihangu mina miluti mupfunu:

²⁹ kudikenga ku bima bina balambudi kwena biteki yi menga yi bambisi bana ba bithitu, yambulenu kindumba; yuka ni lwazitisa mambu mana mosu, mboti lwahánga. Salenu mboti!»

³⁰ Hanga bawu babasisi amana bakulungi ku Atyosi, kwakuna, bakutikisa kibuka kya bakwikidi amana bahana mukanda.

³¹ Batangawa amana basangwala kikuma kya kusyamisa kuna.

³² Yuta yi Silasi, bawu meni bakala bambikudi, bahana kikesa kwena baphangi yi kubasyamisa mu ndinga za bawu za lawu .

³³ Kunima dya ndambu ya tangwa, baphangi babazodila kuvutuka kwa ngemba kwena bana babahitika. [

³⁴ Kaasi Silasi wámonabwa bukheti mu kusala kuna Atyosi kaasi Yuta wavutuka yandi buhika ku Yelusalemi].^h

³⁵ Pholu yi Balanabasi, bázinga kuna Atyosi, mu kulonga yi kusamuna Musamu wa Bukheti wa ndinga ya Pfumu, kumosi yi batu bakwawu balawu.

Pholu yi Balanabasi badihambudi

³⁶ Kunima ndambu ya bilumbu, Pholu wázimbula kwena Balanabasi: «Tuvutukisa mu kutala baphangi muna mbanza zoosu, muna twásamuna ndinga ya Pfumu, ndangu twazaya keti bweti benina.»

^h 15:34 15:34 Nzila yayi ya 34 yenamwoku mu masonuku mahika mana ma thama.

³⁷ Balanabasi kázola ni bamunata Yowani, wuna bakala tela Malaku;

³⁸ Kaasi Pholu kámona ni ka mboti ku banata mutu wuna wabatina kedi tuka ku Phafidiya amana wakonda basindikila mu kisalu kya bawu.

³⁹ Bánanama lawu, ku tsuka badihambula. Balanabasi wámubonga Malaku amana bákota mu masuwa ndangu benda ku Siphe,

⁴⁰ Pholu, yandi, wásola Silasi amana benda, ku manima ma kubasya ha moku ma Pfumu, kwena baphangi.

⁴¹ Wálutila ku binzunga bya Sidiya yi Sidisi mu kusyamisa Mabundu.

16

Thimoti wusindikidi Pholu yi Silasi

¹ Pholu wátula ku Delebi, kunima wenda ku Disiti. Kinga kwákala kwakuna yi mulonguki mosi khumbu yandi Thimoti; kákala mwana wa Muyuta wa mukhetu mosi wa mukwikidi yi mwisi Ngeleti mosi.

² Baphangi ba bisi Lisiti yi bisi Kikonyumi bakala ta kimbangi kya mboti kikuma kya yandi.

³ Pholu kázola ni kamunata kumosi yi yandi, hanga wumubongi amana wumuyotisi kikuma kya Bayuta ba kinzunga mekyana; kikuma boosu bakala zaya ni tata wandi mwisi Ngeleti^a kákala.

^a **16:3 16:3** Mu mitsiku mya bayuta, bana babutuki mwena bangudi ba bayuta, babana lwesi benina Bayuta. Bulungi ni bana ba bayakala babakotisa mukhanda. Kaasi bwakalaku buna kikuma kya Thimoti.

⁴ Muna mbanza zina bakala hitila, bakala samuna mana bázunga^b kwena bathumwa yi bathwadisi kuna Yelusalemi, ndangu balundama.

⁵ Mabundu makala syama mu lukwikilu yi kukolaka kilumbu muna kilumbu.

Pholu bamutedisi ku Masetwani

⁶ Kitembu Kyatoma wabakandisa Pholu yi Silasi mu kulonga Ndinga ya Nzambi mu kinzunga kya Aziya, hanga baluta ku Fizi yi tsi ya Ngalati.

⁷ Buna bátula bela-bela yi kinzunga kya Misiya, bámeke mu kukwenda ku kinzunga kya Bitini; kaasi Kitembu kya Yesu kábahekaku nzila.

⁸ Hanga bahitidi ku Misiya amana bakulunga ku mbanza ya Thowasi.

⁹ Muna phipha, Pholu wámona mbona mesu. Mwisi Masetwani mosi wákala hana, watelama, kakala mubokwadila bwabu: «Luta ku Masetwani, awisa tusadisa!»

¹⁰ Buna kámonina mbona mesu yina, twásanda mu kukwenda ku Masetwani; kikuma twázaya ni Nzambi kátutela ndangu twasamuna Musamu wa Bukheti kwakuna.

Ku Fidiphu, Didya wukwikidi mwena Pfumu

¹¹ Buna twábonga masuwa tukidila ku Thowasi, hanga thwendi mbala mosi yi kuna zawala dya Samothalasi; kilumbu kyalanda thwénda ku mbanza ya Neyaphodisi.

b 16:4 16:4 Lukanu meni luna mu khufi bázonzilalwa lawu muna kisyati kina bátumbula muna khaphu ya 15:23-29.

¹² Ha twákatuka kwakuna, thwénda ku Fidiphu; mbanza yimosi, muna kinzunga kyatheti kya Masetwani amana bisi Loma bakalamwa zingila. Twánanga ndambu ya bilumbu kwakuna.

¹³ Mu kilumbu kya sabata, twálubuka mu mwelu wa mbanza, kuna khungu ya mamba mosi, homa hana twakala banzila ni twawana kizika kya lombilu. Twázakala hakana amana twayambila yi bakhetu bana bisaha kutakana.

¹⁴ Hakala yi mukhetu mosi khumbu yandi Didya; kikhita kya miledi mya thalu kakala sala, mwisi mbanza ya Thiyatidi, kakala kumisa Nzambi. Kakala yuka, amana Pfumu wámukangula mbundu ndangu kadihana mu ndinga za Pholu.

¹⁵ Kunima dya kutambula mbotika yi nzu yandi yosu, wátutedisa kuna nzu yandi, kátubokwadila mu kuzimbula: «Yuka lumoni ni meni yena wakwikama kwena Pfumu, alwisenu ku nzu yama amana zakalenu kwakuna.» Amana wátubokwadila ndangu twatambwasa.

Pholu yi Silasi mu boloku

¹⁶ Bwana twákala kwenda ha kizika kya lombilu, musadi wa mukhetu mosi wakala yi mukisi wa nyoka^d, wakala mutuma mu kubikula mana

^d **16:16 16:16** Mukisi wawu wa nyoka, bakalawa sadila kwena mutu wosu wuna wákala yi hamu dya kutekila zonza mambu mana makwisa ku thwala. Kikuma kya bakidisitu, mukisi wa nyoka, bakalawa bongila hanga kitembu kyambi.

mabwa ku thwala, muna phila meni yina, mwa-muna bapfumu bandi bakala bongila mbongu, hanga wututundakani.

¹⁷ Wayandika mu kutulanda, betu yi Pholu, yi kukalungaka: "Batu baba benina basadi ba Nzambi wa phungu! Babati lulonga nzila ya luhulusu!"

¹⁸ Bwosu kakala sala bwabuna bilumbu bya lawu, ku tsuka, Pholu wávwalangana, amana wábaluka mu kuzonza kwena kitembu kina: «Mu khumbu ya Yesu Kidisitu, yikuheki muswa ni wálubuka mu lutu lwa mukhetu yandi!» Amana kyalubuka muna tangwa medina.

¹⁹ Buna bamona ni kivuvu kya bawu bakala bongila mbongu kitotini, hanga bapfumu ba mwana mukhetu wuna babakwati Pholu yi Silasi amana bababulumuni hana mbasi, kuna thwala ya bapfumu ba mbanza.

²⁰ Babasongidi kwena bazusi ba Loma amana bazimbudi: «Batu baba babati kotisa mvwalangani mu mbanza yetu. Bayuta benina,

²¹ amana babati longa mikuku mya pha mina batulombiku keti mu ku tambwasa, keti kusadila kwena betu thwenina bisi Loma.»

²² Mulumba-lumba wa batu phi wábabalukila. Hanga bazusi babawomwasi miledi amana bahani muswa ni babadiphula mafimbu.

²³ Ku manima ma kubadiphula lawu dya mafimbu, bábatimbula mu boloku, balombi kwena tsinzidi ni kabatalaka mboti-mboti.

²⁴ Buna kabonga muswa wuna, wábakotisa mu suku dina dyákala kuna tsuka ya boloku amana wábakotisa malu muna phophu.

²⁵ Muna kisuku, Pholu yi Silasi bakala lombila yi kuyimbila kikuma kya kuzatula Nzambi; batu bahika ba boloku bakala bayuka.

²⁶ Muna mbala mosi, mafu máningana ngolu, mipfundila mya boloku myáningana. Muna tangwa meni dina, mwelu myosu mya batu ba boloku myákanguka, amana misinga myosu myátabuka.

²⁷ Tsinzidi wátokama, amana buna kámona ni mwelu mya boloku mya kukangula, wáhola mbedi ya phoku yandi; kázola ni kadihonda, kikuma kákabanza ni bakwa boloku bátina.

²⁸ Kaasi Pholu wákalunga: «Wudihekaku phasi! Hatwenina betu boosu!»

²⁹ Hanga tsinzidi wulombi mwinda, wákota thinu amana wabwa kuna thwala ya Pholu yi Silasi, kuna yi kutekitaka.

³⁰ Wabanata ku nzila amana wuzimbudi: «A bapfumu, biki pfwani yihanga ndangu yihuluka?»

³¹ Bamuyutwadini: «Kwikila mwena Pfumu Yesu, wahuluka ngeyi yi nzu yaku.»

³² Bámulonga ndinga ya Pfumu, yi kwena boosu bana bakala mu nzu yandi.

³³ Muna tangwa meni dina, muna phipha, wábabonga yandi meni amana wásukula phuta za bawu. Wátambula mbotika, yandi yi boosu bana bakala mu nzu yandi^e.

^e **16:33 16:33** Phila mosi yi mana básonika mu nzila ya 15 ya khaphu meni dyadi, yi muna khaphu ya 18:8. Disongidila ni wátambula mbotika yandi yi batu bana bakala mu nzu yandi.

³⁴ Wábatombula ku nzu yandi, wábaheka bima bya kudya amana wásephila kumosi yi nzu yandi yosu kikuma kya buna bakwikila mwena Nzambi.

³⁵ Tangwa kwakhya kuma, bazusi ba Loma bátuma basuta benda zimbula kwena tsinzidi: «Bayambwadila batu bana.»

³⁶ Tsinzidi wátudisa muluwa kwena Pholu mu kuzimbula: «Bazusi bazimbudi ni balubula; buth-wena, lubukenu amana lwenda mu ngemba.»

³⁷ Kaasi Pholu kábavutwala bwabu: «Ku manima ma kutubetisa fimbu mu mesu ma batu, konda kutusambisa, betu batu thwena bakwa mbedi ya Lomaf! Batutimbudi mu boloku. Amana buthwena, bazodi ni batukula mu kitsweki? Loni! Bisa tulubula bawu meni!»

³⁸ Basuta banata ndinga zina kwena bazusi ba Loma, bawu, bweya bwábakwata mu kuyuka ni bisi mbedi ya Loma bákala.

³⁹ Bisa babokwadila amana bábasula, yi kubalombaka ni bakatuka mu mbanza.

⁴⁰ Tangwa balubuka mu boloku, Pholu yi Silasi, béndá ku nzu ya Didya. Buna bábamona, babasyamisa baphangi amana béndá.

17

Pholu yi Silasi ku Tesalonika

¹ Kunima kulutila mu nzila ya Afiphodisi yi Apholoniya, bátula ku Tesalonika kuna kwákala nzu ya kimvuka ya Bayuta.

f **16:37 16:37** Mitsiku mya bisi Loma myakala bwisisa kwena bazusi mu kubetisa fimbu kwena bana ba mbedi. Khaphu ya 22:25-29; 23:27.

² Pholu wénda kwakuna, bwosu buna kayikana. Kitesu kya masabata matatu kakala zonzila, kumosi yi bawu, mambu mana matadidi Masonuku,

³ kákalama babangwamina mu kusongila ni Kidisitu káfwana kunyokuka amana kafutumuka ha kati dya bafwa. Wuzimbudini: «Yesu wuna yibati lusamwana, yandi wuna Kidisitu.»

⁴ Ndambu ya bayuta hana kati dya bawu bátambwasama amana bakhundakana kwena Pholu yi Silasi. Phila mosi yi bisi Ngeleti balawu bana bakala kumisa Nzambi yi bakhetu bahika ba luzitu.

⁵ Kaasi Bayuta báyuka kiphala, bábonga ndambu ya bayakala bambi, bana bisi telama muna balabala, hanga balubudi mathata muna kibuka yi mvwalangani muna mbanza. Béndá kuna nzu ya Yasoni mu kusanda Pholu yi Silasi ndangu babanata ku mesu ma batu.

⁶ Kaasi bábawanaku; hanga babanati Yasoni yi ndambu ya baphangi bahika bakala hana ku thwala ya bazusi ba mbanza, amana báyandika kukalunga: «Batu baba bavwadingisini tsi yosu, buthwena, batudi haka!

⁷ Amana Yasoni wubayambiki kuna nzu yandi! Boosu babati sala mambu mafwananiku yi mit-siku mya Khayisala, mukuma babati zimbula ni henina yi kyamvu wahika, Yesu!»

⁸ Ndinga meni zina zibavwadingisi mulumbalumba wa batu yi bazusi ba mbanza.

⁹ Kunima dya kubafutisa mbongu, Yasoni yi batu bahika, bábayambwadila.

Pholu yi Silasi ku Bele

¹⁰ Buna yabwa phipha, hanga baphangi babahitiki Pholu yi Silasi ku Bele. Mu kutula kwa bawu, béndá ku nzu ya kimvuka ya Bayuta.

¹¹ Baba-baba bákala yi tsambu ya kubayamba kuluta bana bákala ku Tesalonika; báyambaya Ndinga ya Nzambi yi luzolu lwa mboti mu kulongukaka kosu kilumbu Masonuku, ndangu bazaya yukani mambu mana babati balonga ma kyedika menina.

¹² Balawu hana kati dya bawu, bákítuka bak-wikidi. Phila mosi yi bisi Ngeleti ba bakhetu ba luzitu yi bayakala balawu.

¹³ Kaasi tangwa báyuka, Bayuta ba ku Tesalonika, ni Pholu kabati samuna hika ndinga ya Nzambi ku Bele, bísá hika kwakuna, ndangu bavwadingisa milumba-lumba mya batu.

¹⁴ Hanga baphangi bámuhitika Pholu ku sabu dya yanga dya mbuta; kaasi Silasi yi Thimoti básala kuna Bele.

¹⁵ Bana bakala munata Pholu, béndá yandi yi kuna Ateni, kunima dya kuvutuka kwa bawu ku Bele, batu meni babana bisa yi muswa wuna kábaheka Pholu kikuma kya Silasi yi Thimoti ndangu bamulanda tswalu.

Pholu ku Ateni

¹⁶ Muna tangwa medina, Pholu kakala bahingila Silasi yi Thimoti kuna Ateni, kámona ni mbanza yina yabasa yi banzambi ba biteki, hanga wuyuki phasi lawu ku mbundu.

17 Kakala solula yi Bayuta yi bana bakala kumisa Nzambi mu nzu ya kimvuka ya Bayuta, amana kosu kilumbu, kakala solula yi bana kakala wana mu mazandu.

18 Ndambu ya batu ba mayedi ba ephikidiye yi ba sitoyisye^a bayandika mu kuyambila yi yandi. Bahika bakala zimbula: «Biki disongidila dya malokosi mama?» Bakwawu bazimbudi: «Ngatu mulongi mosi wa banzambi ba banzenza wubati longa.» Mukuma Pholu kakala samuna Musamu wa Bukheti wa Yesu yi wuna wa lufutumuku^b.

19 Hanga bamubongi, bamunati ku Ayelophazid^d amana bamuzimbwadini: «Fwani twazaya keti khi mawu malongi mapha mana wubati zonzila?»

20 Mukuma mambu ma kuyituka wubati zonzila mu matu ma betu. Tuzodi twazaya thendula ya mawu.»

21 Kikuma, bisi Ateni yi banzenza bana bakala

a 17:18 17:18 Bisi kibuka kya Ephikidiye (wafwa tukidila mvula 270 ku thwala Yesu Kidisitu) Bawu bakala longa ni Nzambi kena mwoku holo Nzambi kisi kuhanga kima mu luzingu lwa batu. Amana kisi hana mupfunu wa lawu ku mambu matadidi byesi. Sitoyisye: Kenina mutu wuna wisi landa malongi ma mutu wa ngangu Zeno (340-265 ku thwala lubutuku lwa Yesu Kidisitu (Isa-adi-Masi). Basitoyisye bisi hana mupfunu wa lawu ku mambu mamboti muna kosu dyambu.) **b 17:18 17:18**

Yesu yi lufutumuku: batu bana bakala muhinikina Pholu bakala bongila muhowu wawu wa ngeleti, wutadidi lufutumuku, hanga nzambi mosi wa mukhetu wuna balunga kukhundikisa kwena Yesu. **d 17:19 17:19** Mongu wa kimvuka kyambuta: mongu wa ku Ateni, kuna kyakala kutakanina kimvuka kyambuta kya mbanza. Khumbu ya kimvuka meni yasala bwabuna keti buna bisikwoku kutanina hika.

zingila ha kati dya bawu bakala lutisa tangwa dya bawu dyosu mu kumenika holo kuyuka mambu mana mapaha.

²² Pholu wátelama hana kati dya Ayelophazi, wuzimbudi: «Bisi Ateni, mboni ni batu ba kinzambi lwenina muna mambu moosu.

²³ Kikuma mu kuluta khadikini, mboni bima byenu bya bisambu, amana mboni phi yi mesa ma kimenga básonika bwabu: "Kwena nzambi wuna kazayakaniku." Disongidila ni lwisi mukamuna konda kumuzaya, yandi wuna mbati lusamwana meni.

²⁴ Nzambi wuna wáhanga tsi yi byosu bina byeninamwa, yandi wenina Pfumu wa zilu yi wa tsi, kisiku zingila mu nzu za Nzambi zina bátungila mu moku ma batu;

²⁵ bisiku muheka bima bituki mu moku ma batu, hanga wuna wisi konda kima, yandi wisi baheka luzingu kwena boosu, mwela yi bima byosu.

²⁶ Muna nzila ya mutu mosi^e káhanga makanda moosu ma batu, baba bisi zingila mu tsi yosu, amana wáyidika matangwa yi muma muna bafwani kuzingila,

²⁷ ndangu bamusanda Nzambi, ngatu bafwani kumumona mu kubabata. Kinga yandi kisiku kala kyana yi mosi yi mosi wa betu.

²⁸ Mukuma: "Mwena yandi thwisi zingila, thwisi ninganina amana thwenina;

Bwabuna bázimbula phi ndambu ya basoniki benu:

^e 17:26 17:26 Mu nzila ya mutu mosi: Atamu (Kuy 1:28).

"Betu phi thwenina khuna ya yandif."

²⁹ Yukani kikanda kya Nzambi thwenina, twalendaku banza ni bunzambi bwenina hanga wolu, hanga ndisu holo hanga matadi mana bisi hala kwena batu yi mabanza ma kimutu.

³⁰ Kaasi Nzambi, kisiku tala hika tangwa dina dya kukonda mazaya, buthwena, kabati tela batu boosu, muma mwosu, ndangu basoba bikaluluh.

³¹ Kikuma wásya kilumbu kina kasám-bisa tsi ya batu yosu mu masonga; mu nzila ya mutu wuna kásola, amana wáhana kambangu kwena batu boosu, mu kumufutumuna ha kati dya bafwa!»

³² Buna báyuka kuzonzila lufutumuku lwa bafwa, bahika bámuseya, bakwawu bazimbudi: «Mbala yahika nana twayúka mambu mana.»

³³ Bwabuna kalubukila Pholu ha kati dya bawu.

³⁴ Mbatanana buna, ndambu ya batu bahika, bákhundakana kwena yandi amana bákítuka bakwikidi. Muna kati dya bawu, mwakala yi Tenisi, mukwa kibuka kya Ayelophazi, yi ngudi mosi khumbu yandi Tamadiya yi batu bahika.

18

Pholu ku Khoditu

f **17:28 17:28** Pholu kabati zonzila basoniki ba bisi ngeleti kikuma kya kumusola Nzambi hanga kisina kya luzingu lwa kimutu.

h **17:30 17:30** Kusoba kwa bikalulu: muma mwahika básonika ni kusoba kwa khadidi holo kubalumuna mbundu.

¹ Ku manima ma bwabuna, Pholu wákátuka ku Ateni, wéndá ku Khoditu^a.

² Káwana kwakuna, Muyuta mosi khumbu yandi Akilasi, mwisi kizunga kya Photi^b, wisi tula nana tukidila ku Kitadi yi mukhetu wandi Phisikila, kikuma Kodi káhana muswa ni Bayuta boosu bakatuka ku Loma. Hanga Pholu wendi kuna bákala;

³ bwosu kakala sala kisalu kimosi yi bawu, wázakala kuna nzu ya bawu mu kusala kisalu: bákala bayidiki ba masombolu.

⁴ Kosu sabata, kakala bonga ndinga muna nzu ya kimvuka ya Bayuta amana kakala sanda mu kukwikisa Bayuta yi bisi Ngeleti.

⁵ Kaasi buna bákulumuka, Silasi yi Thimoti tukidila ku Masetwani, Pholu wádihana kimakulu mu kulonga Ndinga ya Nzambi; kakala tendula kwena Bayuta ni Yesu kenina Kidisitu.

⁶ Kaasi bwosu bakala bwisa Bayuta malongi mandi yi kumutukwanaka, wákhumuna miledi^d myandi amana wábazimbwala: «Menga menu makala hana thandu ya mutwa myenu! Meni mathadiku! Buthwena bwabu, yikwéndá kwena Baphani.»

^a **18:1 18:1** Khoditu yákala mbanza ya theti ya kinzunga kya Akayi. Mbanza yimosi yákala yi lawu dya batu, yázayakana lawu kikuma kya busafu.

^b **18:2 18:2** Photi kyákala kinzunga kimosi kuna londi dya tsi ya kinzunga kya Aziya, muna kabeta ka yanga dya Kaphindi.

^d **18:6 18:6** Pholu wákhumuna miledi myandi: wena phila mosi yi kukhumuna fusyageni dya bitambi (khaphu ya 13:51).

7 Wákatuka kuna amana wénda ku nzu ya mutu mosi, khumbu yandi Titiyusi Yusitusi, wakala kumisa Nzambi, nzu yandi yákala hana kabeta ka nzu ya kimvuka ya Bayuta.

8 Khisiphusi, pfumu wa nzu ya kimvuka ya Bayuta, wákwikila mwena Pfumu yi nzu yandi yosu. Amana bisi Khoditu lawu bana bakala yuka, bákwikila amana bábotama.

9 Muna phipha mosi, Pfumu kámulubwakila Pholu mu mbona mesu, wumuzimbwadi: «Yukaku bweya! Zonzaka, wudibataku,

10 mukuma meni yenina kumosi yi ngeyi. Ka mutu ku wakúhanga kima, kikuma batu balawu yenina bawu mu mbanza yayi.»

11 Kánanga kwakuna, mvula mosi yi ngonda sambanu hana kati dya bawu, mu kulonga ndinga ya Nzambi.

12 Muna tangwa dina kákala Kadiyoni, pfumu wa Loma kuna kinzunga kya Akayi, Bayuta bákutakana, bábonga lukanu lwa mbi kikuma kya Pholu amana bámunata ku nganda ya bazusi,

13 bazimbudi: «Mutu yandu, kabati kwikisa batu ndangu bakumisaka Nzambi muna phila yina milombidiku mitsiku.»

14 Pholu, buna kázola katambula ndinga, Kadiyoni wázimbula kwena Bayuta: «Wadi ni mutsiku kakuludi kondilo dyambu dyahika diluti kitesu, wadi yiluyukidi buna bufwani, benu Bayuta.

15 Kaasi hadyena dyambu ditadi mihowu, khumbu yi mitsiku mya benu-benu, mana matadi

benu-benu. Meni, nzodiku kukala zusi dya mambu mana!»

¹⁶ Hanga wubakudi ku nganda ya bazusi.

¹⁷ Hanga boosu bamukwati Sositeni, pfumu wa nzu ya kimvuka ya Bayuta, amana báyandika kumubeta hana thwala ya nganda ya bazusi, konda bwamuheka phasi Kadiyoni.

Pholu vutuki ku Atyosi

¹⁸ Pholu wázakala hika kwakuna ndambu ya bilumbu. Kunima, wábasisa baphangi amana wákota mu masuwa ndangu kenda ku Sidiya, kumosi yi Phisila yi Akilasi. Wádikulula tsuki ku mutwa, kuna Sakhe, mukuma lusilu kásila.

¹⁹ Tangwa bátula ku Efesu, yandi wábasisa Phisila yi Akilasi. Wenda ku nzu ya kimvuka ya Bayuta amana wáyambila yi Bayuta.

²⁰ Bámulomba ni kananga hika ndambu ya bilumbu kwakuna; kaasi yandi kazolaku.

²¹ Wábasisa mu kuzimbula: «Yikwisa vutuka kwena benu, yukani Nzambi kazolabwa.» Tukidila ku Efesu, wákota mu masuwa.

²² Amana ha kátula, ku Sezale katulukila, wátombuka theti ku Yelusalemi ndangu kahana mboti ku Dibundu^e, kunima wákulunga ku Atyosi.

²³ Ku manima ma ndambu ya tangwa, wénda amana wáhyokila mu nzila ya Ngalati yi Fizi, mu kusyamisa balonguki boosu.

^e **18:22 18:22** Ndinga ya ngeleti yizonzi lwesi ni "wátombuka ndangu kahana mboti ku dibundu, kaasi bwa kyedika ni fwani dyakala Dibundu dina dya ku Yelusalemi.

Apholosi ku Efeso, yi ku Khoditu

²⁴ Kinga Muyuta mosi, khumbu yandi Apholosi, mwisi Alekizandi, nganzi wa mbuta kákala amana wátoma zaya mambu matadidi Masonuku, wátula kuna Efesu.

²⁵ Yandi, nzila ya pfumu bámulonga, yi ngolu mu kitembu, amana kakala longa yi tsikiningi mambu matadidi Yesu, kaasi mbotika ya Yowani lwesi kázaya.

²⁶ Kákala zonza yi tsikiningi yosu muna nzu ya kimvuka ya Bayuta. Ku manima ma kumuyuka, Phisila yi Akilasi bámubonga mu kwenda musongila mboti-mboti nzila ya Nzambi.

²⁷ Bwosu kákanina mu kuhyokila ku Akayi, baphangi bámuheka kikesa amana bábasonikina balonguki ndangu bamuyamba mboti-mboti. Mu kutula kwandi kuna, mupfunu wa lawu kákala kwena bana bákituka bakwikidi mu khenda za Nzambi,

²⁸ mukuma, kakala batungulula, Bayuta, yi ngolu zoosu hana mesu ma batu, yi kubasongila muna nzila ya Masonuku ni Yesu kenina Kidisitu.

19

Pholu ku Efeso

¹ Tangwa kákala Apholosi ku khoditu, Pholu wálutila ku kinzunga kya myongu, wakulumuka yi kuna Efesu. Káwana kwakuna ndambu ya balonguki,

² amana wubayufudi: «Lwátambula Kitembu Kyatoma tangwa lwákituka bakwikidi?» Bawu

bamuvutwadini: «Khaku kedi tuyuka kuzonzila Kitembu Kyatoma».

³ Yandi wábayufula hika: «Amana khi mbotika lwatambula?» Bawu bamuvutwadini: «Mbotika ya Yowani.»

⁴ Hanga Pholu wuzimbudi: «Yowani kábotika mbotika mosi ya kubalumuna mbundu, kakala zimbula kwena batu ni bakwikila mwena wuna wakala kwisa ku manima ma yandi, disongidila ni Yesu^a.»

⁵ Muna ndinga meni zina, bátambula mbotika mu khumbu ya Pfumu Yesu.

⁶ Pholu wábathetika moku, amana Kitembu Kyatoma wábakulwamukina. Báyandika kuzonza mu ndinga zina zizayakaniku yi kubikulaka mambu mana kakala bazimbwala Nzambi.

⁷ Bayakala bana bakala kitesu kya kumi yi boodi.

⁸ Pholu kakala kwenda ku nzu ya kimvuka ya Bayuta, kwakuna kakala zonzila yi kikumbwala; kitesu kya ngonda tatu kakala zonzila yi kukwikisaka batu bana bakala muyuka mu mana matadidi Kipfumu kya Nzambi.

⁹ Kaasi batu bahika, bwosu bábwisa mu kuyuka yi mu kukwikila. Bakala lewula Nzila yina, mu mesu ma batu boosu. Hanga Pholu wubasisi, wénda yi balonguki ku kabeta, kakala solula yi bawu kosu kilumbu^b muna nzu ya malongi ya Tilanusi.

^a 19:4 19:4 Mth 3:11; Mlk 1:4, 7-8 kusoba kwa bikalulu, bahika ni kubalumuna kwa mbundu.

^b 19:9 19:9 Masonuku mahika másonika yi tsikiningi ni tukidila tangwa dya 11 yi kuna tangwa dya 16.

10 Bwabuna bwázinga mvula zoodi, mu phila ni batu boosu bakala zingila mu kinzunga kya Aziya, keti Bayuta keti bisi Ngeleti, báyuka ndinga ya Pfumu.

Bana ba bayakala ba Sevwa

11 Nzambi kakala sala bidimbu bya kuyituka mu nzila ya Pholu.

12 Bwabuna bakala kusilaka kwena bambefu miledi kondilo bitemba bina byakala khundakana ku lutu lwandi; bimbefu byákala beluka amana bitembu bya mbi byákala lubuka.

13 Ndambu ya Bayuta bakala kwenda muma yi muma bakala meka kukula bitembu bya mbi mwena bana bakala byawu, yi kutumbulaka khumbu ya Pfumu Yesu; yi kuzonzaka: «Yiluheki muswa wa kulubuka mu khumbu ya Yesu wuna kabati longila Pholu!»

14 Hákala yi bana ba bayakala tsambwadya ba mosi wa bapfumu ba banganga Nzambi ba Bayuta, khumbu yandi Sevwa bakala sala bwabuna,

15 kaasi kitembu kya mbi kyábavutwala: «Yesu, yimuzayini, nzayi mboti phi keti nani kena Pholu; kaasi benu, banani lwenina?»

16 Amana mutu wuna wákala yi kitembu kya mbi wubabwidi, ngolu kákala kuluta bawu; watoma babeta boosu, balubuka mu nzu yina, thinu, kikhonga yi phuta muna lutu.

17 Kindanda kiditi kwena boosu bana bisi zingila ku Efesu, Bayuta yi bisi Ngeleti; bweya bwabakwata boosu amana bazimbudi ni khumbu ya Pfumu Yesu yambuta yenina.

18 Balawu ha kati dya bana bákituka bakwikidi bakala kwisa mu kufunguna mihangu mya bawu ha mesu ma batu boosu.

19 Batu balawu bana bakala sadila mikisi, bakala nata mikanda mya bawu amana bayokimya kuna thwala ya batu boosu. Bátanga thalu ya mbongu ya mikanda meni, yákala makumatanu ma mafunda ma bibendi bya mbongud.

20 Bwabuna Ndinga ya Pfumu yakala mwanaganina yi ngolu.

Mvwalangani ya ku Efeso

21 Kunima dya kusalama kwa mambu mana, Pholu wábonga lukanu, lwa kukwenda ku Yelusalemi mu kulutila mu nzila ya Masetwani yi Akayi. Kakala zimbula: «Buna yikatuka kuna, bwálunga ni yitula hika ku Loma.»

22 Kahanga wutumi bodi ba batu bandi bana bakala musadila ku Masetwani, Thimoti yi Elasiiti, kaasi yameni wásala ndambu ya tangwa ku kinzunga kya Aziya.

23 Muna tangwa medina, mvwalangani za lawu zalubuka ku Efeso, kikuma kya Nzila ya Pfumu.

24 Mutu mosi, wakala yidika bima bya phalata, khumbu yandi Temethiyusi^e. Kakala yidika nzu za Nzambi za khunda-khunda za phalata kikuma kya nzambi wa mukhetu, Atedimisi amana mbongu za lawu kyakala balumbwala,

d 19:19 19:19 *Mrk 6:37* e 19:24 19:24 *Temethiyusi: kenina nzambi wa mukhetu kikuma kya buyanga yi mata wuna wázayakana mu khumbu ya Dyana.*

yandi yi basadi bana bakala sala kosalu kimosi yi yandi.

²⁵ Kabakhundikisa boosu kumosi yi batu bahika bana bakala sala yandi kosalu kimosi, amana wuzimbudi: «Bakwetu, luzayi ni kimvwama kyetu mu kosalu kyaki kyisi tuka.

²⁶ Kinga lubati mona amana lubati yuka mana mabati hita; ka ku Efesu lwesi ku, kaasi mu kinzunga kya Aziya kyosu, Pholu meni wawuna kákwikisikini mulumba-lumba wa batu mu kuzimbula ni banzambi bana bahadi ku moku ma batu beku banzambi ba kyedika.

²⁷ Mana mafwaniku lwesi kuzanga kosalu kya betu, kaasi mafwani phi kubebisa mambu ma ngolu ku nzu ya nzambi ya nzambi wa mukhetu Atedimisi yi kukulumuna kipfumu kyandi kina bisi fukamina mu kinzunga kya Aziya yi muna tsi yosu ndangu batu bamufukaminaku hika!»

²⁸ Tangwa báyuka bwabuna, khabu zábakwata lawu amana báyandika mu kukalunga: «Wambuta kenina Atedimisi wa bisi Efeso!»

²⁹ Mvalangani yakota muna mbanza yosu. Boosu, mu kimosi, benda ku tsaka amana babakwata Kayosi yi Adisitadiki, bisi Masetwani bana bisa musindikila Pholu mu nzila amana bababulumuna yi kuna tsaka.

³⁰ Pholu wázola kenda lubuka ku mesu ma mulumba-lumba wa batu kaasi balonguki bámukandisa.

³¹ Amana basadi ba leta bana bakala banduku bandi, bamuhitika ndinga mu kumubokwadila ni kendaku ku tsaka.

³² Bahika bakala kalunga kima kimosi, bak-

wawu kyahika; kikuma, mvwalangani lawu yakala ha kati dya kibuka. Batu balawu bázáyaku kikuma kina báwongamina.

³³ Ndambu ya batu, muna kibuka, bámutendwala Alekizande mana makala luta, amana bamulundika ndangu kahyoka ku thwala. Alekizande wáthuta koku ndangu kadikutumuna ku thwala ya kibuka.

³⁴ Kaasi tangwa bámutungulula ni Muyuta kákala, boosu báýandika mu kukalunga mu kimosi, kitesu kya matangwa modi: «Wambuta kenina Atedimisi wa bisi Efeso!»

³⁵ Kaasi musoniki wa pfumu wa mbanza wálenda mu kukandisa mulumba-lumba wa batu amana wuzimbudi: «Bayakala ba ku Efeso, nati wukondi zaya ni mbanza ya Efeso yena tsinzidi wa nzu ya nzambi ya nzambi wa mukhetu Atedimisi yi kiteki kyandi kina kyátuka ku zilu?»

³⁶ Mambu mana, heku mutu wufwani kuketyakisama. Bulungi ni lwalembama amana luhangaku dyambu konda kuyindula.

³⁷ Kikuma, bayakala baba lwisi bawu, basawudiku, batukwaniku phi nzambi ya betu wa mukhetu.

³⁸ Yukani Temethiyusi yi banduku bandi ba kosalu benina yi dyambu dya mutu, bazusi benina, nganda phi yenina, ndangu benda funda!

³⁹ Amana yukani dyambu dyahika lwenina dyawu, mboti lwanatadya ku nganda yina yifwani kuzengadya bwosu buna milombini mit-siku.

⁴⁰ Kikuma, fwani batufunda ni mavwanga tu-

lubudi kikuma kya mambu mana malutini lelu, mukuma heku kima kibati tuheka muswa wa kukhokama kwaku.»

⁴¹ Kunima kuzonza bwabuna, wámwangakya kibuka kyosu.

20

Kitambu kya Pholu ku Masetwani yi ku Ngelesi

¹ Buna yámanisa mvwalangani, Pholu wátedisa balonguki; kunima dya kubasyamisa, wábaheka mboti ya tsuka ndangu kenda ku Masetwani.

² Buna kálutila muna kinzunga meni kina, wátomasyamisa batu kwakuna, kunima wénda ku Ngelesi.

³ Kázakala ngonda tatu kwakuna, muna tangwa dina kázola kukota mu masuwa ndangu kalabuka ku Sidiya, wáyuka ni Bayuta bámukasidi kifwandu; amana wábonga lukanu lwa kuvutukila muna nzila ya Masetwani.

⁴ Hákala yi batu benda musindikila^a: Sopathela, mwana Philusi, mwisi Bele, Adisitadiki, Sekundusi mwisi Tesalonika, Kayusi mwisi Telebi, Thimoti, Tisiki yi Thofima bisi Aziya.

⁵ Baba-baba batekila kwenda, amana bátuhingila kuna Thowasi.

⁶ Kwena betu phi, kunima kilumbu kya mapha makonda muvimbu, twálabuka tukidila ku Fidiphu. Kunima bilumbu bitanu, tubawani kuna

^a **20:4 20:4** Muna masonuku mahika, báyika ni yi kuna Aziya (tsi yakhunda ya Aziya)

Thowasi, kwakuna, twánanga bilumbu tsambwadi.

Kitambu kya tsuka kya Pholu ku Thowasi

⁷ Muna kilumbu kyatheti kya phosab^b, twákala bakutakana muna masikidika kikuma kya kubukuna dipha. Pholu, yandi mutu wákana ni kenda mu kilumbu kyalanda, kakala yambila yi batu bákala mu kimvuka. Amana wáleyisa kinzonzi tii yi muna kati kya phipha.

⁸ Mwinda mya lawu myákala ku mwanza wa ku zilu kuna twákala bakutakana.

⁹ Kaasi ngunza mosi wakala hana wazakala hana thandu ya nela, khumbu yandi Etiki. Hanga kilu kyumuluku-luku kimukwati muna tangwa dina kakala zonza Pholu; wáhukumuka ku kilu, wátukidila kuna nzu ya tatu ya ku londi, wudilembini hana tsi. Buna benda ni bamuvumbula, bámuwana wufi kedi.

¹⁰ Hanga Pholu wukulumukini, wáenzama hana kakala amana wámuzangula muna moku mandi; kunima wuzimbudi: «Lubangaku! Wamoya kenina!»

¹¹ Tangwa kátombuka, wábukuna dipha kikuma kya kudya, kunima kázonza hika tangwa dya kaleyi yikuna kwakhyela kuma, kunima dya bwana, wénda.

¹² Bámunata ngunza wuna wamoya, bwáhana kikesa kya lawu.

b 20:7 20:7 Kikuma kya Bayuta, kilumbu kyákala yandika mu tangwa dya kumi yi nana. Basoniki bahika babati zonzila ni mu "masikidika ma kiphosa"; bahika phi ni mu "masikidika ma lumingu".

Batukini ku Thowasi, bendi ku Mile

¹³ Kikuma kya betu, hanga thwendi theti mu masuwa yi kuna Asosi, kuna twafwana ni twamubongila Pholu. Yibwana kayidika, kikuma kazola ni kendila mu nzila ya mukhidi.

¹⁴ Buna katuwana ku Asosi, twámukotisa mu masuwa amana thwenda ku Miteleni.

¹⁵ Tuka kwakuna, twakangala mu yanga dya mbuta amana kilumbu kyálanda, twátula ku thwala Kiyó. Kilumbu kyalanda tutudi ku Samosi, amana ha kilumbu kyálanda^d, twátula ku Mile.

¹⁶ Kikuma, Pholu kákana ni kalutila ku kabeta ka Efesu, ndangu kalutisaku tangwa dyakhatu mu Aziya. Tswalu kakala kwenda ndangu katula ku Yelusalemi mu kilumbu kya Phandikoti.

Pholu wuyambidi yi bambuta ba ku Efeso

¹⁷ Buna bakala hana Mile, Pholu wátuma ni babatedisa malemba ku Efesu.

¹⁸ Buna batula kuna kakala yandi, wubazimbwadi: «Luzayibya mboti, benu, bikalulu byama ku thwala ya benu, tangwa dyosu, tuka kilumbu kyatheti, tangwa yidyata mu kinzunga kya Aziya.

¹⁹ Yímusadila Pfumu, mu kudikulumuna, mu matsanga, ha kati dya bimeka bina byándatina bifwandu bya Bayuta.

²⁰ Konda kusweka kima, yílusamwana amana yílulonga moosu mana menina mupfunu, ku thwala ya batu boosu yi muna nzu zenu.

^d **20:15 20:15** Muna masonuku mahika báyika ni kunima munangu wumosi ku Thoziyoni.

21 Yibatendwala Bayuta yi Bangeleki ndangu basoba bikalulu, badihana kwena Nzambi amana bakwikila mwena Pfumu Yesu.

22 Buthwena, meni wakukasa yenina kwena Kitembu, yendi ku Yelusalemi, konda kuzaya mana makwenda mbwila kwakuna.

23 Kaasi nzayi kwama ni muna kosu mbanza yina, Kitembu kyatoma kisi tekilatsongila ni miy-ololu yi kiwayi bibati phingila kwakuna.

24 Kaasi meni luzingu lwama luhitiku mupfunu lawu. Kima kingyenina mupfunu lawu kutula yi kuna tsuka ya kisalu kyama yi kiyeka kápheka Pfumu Yesu: mu kuta kimbangi kya Musamu wa Bukheti wa khenda za Nzambi.

25 «Buthwena nzayi mboti ni, meni, lwambonaku hika, benu boosu muna yíhitila mu kulonga Kipfumu kya Nzambi.

26 Ihana ni thambwasibwa lelu kwena benu: wakasemi kwama yenina muna menga ma benu boosu.

27 Mukuma yílusamwana moosu mana kázenga Nzambi, konda kuluswekila kima.

28 Dikengenu benu-benu yi kwena kibuka kya mikoku^e mina kaluhekila Kitembu Kyatoma khumbu ya bamvungi ba mikoku. Lundenu Dibundu dya Nzambi, dina kásumba mu menga mandi.

29 Nzayi mboti meni, ni kunima dya kwenda kwama, bakwisa kota hana kati dya benu

^e 20:28 20:28 Disongidila ni kimvuka kya bakidisitu.

bambwa-ngongu^f ba nganzi bana banyókuna kibuka kya mikoku.

³⁰ Amana mu kati dya benu, batélama batu bahika bakwata zonza mambu ma luvunu ndangu bahungula balonguki kwena bawu.

³¹ Yihana ni kengilenu, lwabambuka phi ni mu mvula tatu, phipha yi mwini, mu matsanga, yikalaku lembwa mu kululwengisa, kosu mutu, mana makwisa ku thwala.

³² «Amana buthwena, yilusisi mu moku ma Nzambi yi muna ndinga ya khenda zandi. Yina yenina yi ngolu za kutunga yi kuhana bima bya bukheti kwena bana benina ba yandi.

³³ Yínekaku keti mbongu, keti wolu keti miledi mya mutu.

³⁴ Luzayibwa benu-benu: moku mama mat-sadisini mu kuvwa bima byosu yíkala byawu mupfunu yi kwena banduku bama.

³⁵ Mu moosu, yílulonga ni mu kusala bwabuna lwabásadisila baphutu, mu kuyindulaka ndinga za Pfumu Yesu, yandi wázimbula yandi meni: "Kyesi kya lawu kyisi kala mu kukaba, keku ni mu kubonga!"»

³⁶ Kunima kuzonza bwabuna, wáfukama kikuma kya kulombila ha kimosi yi bawu boosu.

³⁷ Boosu mu bidilu, bámubumbakana Pholu amana bámuyamba.

³⁸ Kyadi kya lawu bákala kyawu, kikuma kabazimbwala ni bamúmonaku hika. Kunima

^f **20:29 20:29** Disongidila ni batu bafwanana yi bambwa-ngongu (bambisi) ba nganzi. Benina balongi bana bisi longa malongi mambi.

bénda musindikila yikuna masuwa.

21

Pholu wendi ku Yelusalemi

¹ Bwosu twahambwasana yi bawu, twásabuka, amana twátadisa ku zawala dya Khosi; kilumbu kyalanda, twátula ku Lodi, amana ha twákatuka kwakuna, thwénda ku Phatala.

² Buna twáwana kwakuna masuwa mana makala kwenda ku Fenisi; hanga tukoti mwamuna amana thwendi.

³ Buna twatula bela-bela yi Siphe, twásisadya ku koku dya kimama, amana twalanda sambwa dya Sidiya, ndangu twatula ku Tidi kuna mafwana masuwa mu kutulula bima.

⁴ Bwosu twáwana balonguki, twánanga kwakuna bilumbu tsambwadi. Baphangi, balwengisa kwena Kitembu Kyatoma amana bazimbula kwena Pholu ni katombukaku ku Yelusalemi.

⁵ Kaasi tangwa yahita phosa meni yina, twalanda nzila yetu. Bénda tusindikila boosu yi bakhetu yi bana ba bawu yi kuna phenza ya mbanza; twáfukama kuna kabeta ka yanga dya mbuta amana twásambila.

⁶ Kunima dya kudiheka mboti za tsuka, twákota mu masuwa, bawu bavutuka kwabawu.

⁷ Amana betu buna twámanisa kitambu kyetu mu mamba, thwénda tuka ku Tidi yikuna Tholemayasi. Kwakuna twabaheka baphangi mboti, hanga tunangi hika kilumbu kimosi yi bawu.

⁸ Kilumbu kyálanda, twákatuka, thwénda ku Sezale. Hanga thwendi ku nzu ya Fidiphu wuna wákala musamuni wa Musamu wa Bukheti, yandi kákala mosi hana kati dya bayakala tsambwadi bana básola ku Yelusalemi, twánanga kuna nzu yandi.

⁹ Kákala yi bandumba baya bana bakala bikula.

¹⁰ Bwosu twánanga kuna bilumbu byalawu, mbikudi mosi, khumbu yandi Hakabusi; wátuka ku Yuteya, wisa tula hakana.

¹¹ Hanga wisi kuna twákala betu, wubongi mukaba wa Pholu, amana wudikasi malu yi moku, kunima wuzimbudi: «Tala mana kázimbudini Kitembu Kyatoma: Mutu yandu wuvwi mukaba wawu, Bayuta, kuna Yelusalemi, yi bwabubu bamukasa, ndangu bamulambula kwena baphani.»

¹² Buna twáyuka bwabuna, betu yi bana bákala hakana, twámubokwadila Pholu ndangu katombukaku ku Yelusalemi.

¹³ Hanga Pholu wuvutudi: «Kikuma kyabiki lubati didila yi kuphumuna mbundu? Meni yenina wayilama, ka kikuma kya kukhasa ku lwesi kaasi yi kikuma kya kufwila kuna Yelusalemi kikuma kya khumbu ya Pfumu Yesu.»

¹⁴ Bwosu kázolaku mu kutambwasa mana twakala muzimbwala betu, twakosikilaku hika ndinga amana tuzimbudini: «Yambula luzolu lwa Pfumu lwahangama!»

¹⁵ Ku manima ma kulutisa ndambu ya bilumbu kwakuna, twáyilama amana thwénda ku Yelusalemi.

16 Ndambu ya balonguki ba ku Sezale bisa tusindikila yi kuna twafwana kuleka, kuna nzu ya Nasoni mwisi Siphe; wákala mukwikidi tukidila thama.

Pholu ku Yelusalemi

17 Mu kutula kwetu ku Yelusalemi, baphangi bátuyamba yi yesi.

18 Kilumbu kyálanda, Pholu wátunata ku nzu ya Zyaki; amana malemba moosu mísa kwakuna.

19 Wábaheka mboti amana wáyandika mu kutangumuna moosu mana káhanga Nzambi, mu nzila kisalu kyandi, ha kati dya baphani.

20 Ku manima ma kumuyuka, bámuzatula Nzambi. Hanga bamuzimbwadini: «Wumoni, phangi, keti makumi ma mafunda makwa ma Bayuta bakitukini bakwikidi; boosu babasi yi tsambu ya kuzitisa mitsiku.

21 Kamba báyuka ni muna malongi maku, ngeyi wubati tuma Bayuta boosu bana bisi zingila mu kati dya makanda ndangu babwisa mitsiku mya Moyize; kamba bayótisaku hika bana, balundaku phi hika mikuku mya kikanda.

22 Biki bifwani? Bayúka kaka ni wísikini.

23 Disongidila, sala kaka mana tukuzimbwadi. Henina ha kati dya betu yi bayakala baya básidiki lusilu.

24 Babonga, disemisa ha kimosi yi bawu amana bafutila mbongu, ndangu badikulula mutwa. Hanga boosu bazáya ni heku kima kya kyedika muna khululuka yina báyükiki kikuma kya ngeyi, kaasi ngeyi phi wisi lunda mitsiku.

25 Kikuma kya Baphani bana bakituki bak-wikidi, betu, tumoniki ni mboti twabasonikina ni bayambula kudya mbisi batambiki kwena biteki, keti ba menga, yi bambisi ba bithitu, bayambula phi kindumba.»

26 Kilumbu kyalanda, Pholu wábonga batu meni babana, wádisemisa ha kimosi yi bawu amana wákota kuna nzu ya Nzambi mu kusamuna keti khi tangwa byamáńisa bilumbu bya kudisemisa, keti khi tangwa phi batám'bika kabu dya mosi yi mosi wa bawu.

Pholu bamukwati muna Nzu ya Nzambi

27 Ku tsuka ya bilumbu bina tsambwadi, Bayuta ba ku kinzunga kya Aziya, bana bámumona mu nzu ya Nzambi, balundika mulumba-lumba wa batu wosu amana bámukwata.

28 Bakala kalunga: «Bisi Kiseledi, tusadisenu! Mutu yandi, yandi wisi longa kwena boosu yi muma mwosu, mambu ma mbi matadidi betu Bayuta kikuma kya mitsiku mya Moyize yi kizika kyaki! Wukotisi phi bisi Ngeleki muna nzu ya Nzambi yi kusumunaka kizika kyaki kyatoma!»

29 Mukuma ku luyandiku bámona Thofimi mwisi Efeso ha kimosi yi yandi muna mbanza ya Yelusalemi, amana bakala yindula ni Pholu wámukotisa mu nzu ya Nzambi.

30 Mbanza yosu yekina mu mvwalangani, amana batu balubuka muma mwosu. Bamukwata Pholu amana bamulubula mu nzu ya Nzambi, kunima dya bwabuna, bayafikila mwelu.

³¹ Bwosu bakala sanda mu kumuhonda, kindanda kiditi kwena tudibeni^a ni mvwalangani yikoti mu Yelusalemi dyosu.

³² Muna mbala mosi, yandi wábonga baphumbulu yi basatudiyoni amana wákulumuka thinu. Buna bámona tudibeni yi baphumbulu, báyambula kumubeta Pholu.

³³ Hanga tudibeni wubwesuki amana wásenda ni bamukwata amana bamukasa mu miyololu myodi. Kunima wáhyula keti nani kákala yi biki kahanga.

³⁴ Muna mulumba-lumba wa batu, kosu mutu kakala kalunga muna phila yandi amana pfumu wa baphumbulu funda ba Loma, kálendaku mu kuzaya kikuma kya kyedika muna mambu mana, wásenda ni bamunata ku Kaa dya baphumbulu^b.

³⁵ Buna kátula Pholu mu sikadiye, baphumbulu bámuthuta, kikuma kya mvwalangani ya mulumba-lumba wa batu,

³⁶ kikuma kibuka kya batu kyakala mulanda yi kukalungaka: «Kafwa!»

Pholu wusambi

³⁷ Buna bazola kumukotisa mu Kaa dya basuta, Pholu wázimbula kwena tudibeni: «Pfwani yikuz-

^a **21:31 21:31** Tudibeni kenina Pfumu wa kibuka kya basuta funda dimosi ba Loma. Haha kenina hanga pfumu wa mbuta bibuka bya basuta khama tsambwadi ba Loma kuna Yelusalemi.

^b **21:34 21:34** Kaa dya baphumbulu: dyákala ku mazyokidi ma tangwa ma nzu ya Nzambi. Bisi Loma bakaladya sadila, Ka medina, kikuma kya kutanina nzu ya Nzambi. Mbala za hika, bakaladya bongila phi hanga boloku.

imbwala dyambu?» Pfumu wa baphumbulu wumuvutwadi: «Wuzayiya kuzonza Ngeleki?

³⁸ Ka ngeyi ku mwisi Ngiphiti wuna wákotisa mvwalangani mu bilumbu bilutiki amana wátini mu nganga yi bandwandwa mafunda maya kikuma kya kunwanisa ngemba ya ku Loma?»

³⁹ Pholu wumuvutwadi: «Meni yenina Muyuta wa ku Talasi dya ku kinzunga kya Sidisi, yíbutukila mu mbanza yina yizayakani. Yikubokwadidi, pheka muswa wa kuzonza kwena batu.»

⁴⁰ Pfumu wa baphumbulu funda ba Loma wámuheka muswa. Pholu, wátelama muna sikadiye, wusongidi kidimbu kuna koku kwena batu. Talala dyákota. Hanga wuzimbudi kwena bawu mu ndinga ya Bayuta:

22

¹ «Baphangi bama yi batata bama, yukenu buthwena mana yenina mawu mu kuluzimbwala kikuma kya kudikutumuna kwama.»

² Buna báyuka ni kakala bazonzila mu ndinga ya Bayuta, talala dyekina hika dya lawu. Pholu wuzimbudini:

³ «Meni, yenina Muyuta. Yíbutwakila ku Talasi muna kinzunga kya Sidisi; kaasi muna mbanza meni yayi tsatsukidini, ndongwakidi phi, muna malu ma Ngamadyedi, yandi wuna wándonga mboti-mboti mitsiku mya batata betu. Yíkala mutu wabasa yi tsambu yiluti kitesu kikuma kya Nzambi, bwosu lweninabwa benu boosu lelu.

⁴ Yínyokuna yi kuna lufwa bana bakala landa Nzila yayi, mu kukwatisaka bakhetu yi bayakala yi kubakotisa mu boloku.

⁵ Keti mbuta wa banganga Nzambi yi kibuka kya mbuta kya malemba bafwani mu kuta kim-bangi kyama. Yítambula phi kuna moku ma bawu mikanda mya nzila kikuma kya baphangi ba bayuta bana bisi landa Nzila yayi kuna Tamasi. Yenda kwakuna ndangu yikwata bana bákala kuna amana yibanata ku Yelusalemi ndangu babaheka ndola.»

Pholu wutendudini buna kábalwala mbundu

⁶ «Mu nzila yíkala amana yikala bwesuka ku Tamasi, muna mbala mosi, muna mwinyakati, mitsyenzya mya lawu myátuka kuna zilú, myákyenzula homa hosu hana yíkala.

⁷ Hanga mbwini ha tsi amana ngyuki ndinga yimosi yakala nzimbwala: "Sawulu, Sawulu, kikuma kya biki wubati ndyokwanina?"

⁸ Hanga mvutudini: "Nati wenina ngeyi Pfumu?" Yandi wunzimbwadini: "Meni, yena Yesu mwisi Nazaleti, wuna wubati nyokuna ngeyi."

⁹ Bana bákala yi meni bámona mitsyenzya, kaasi bábakulayoku ndinga ya wuna wakala nzonzisa.

¹⁰ Hanga nzimbudini: "Biki pfwani mu kuhanga, Pfumu?" Pfumu wunzimbwadini: "Telama, ndawenda kuna Tamasi, amana kwakuna bakúzimbwala moosu mana wufwana mu kuhanga."

¹¹ Bwosu yikalaku mona hika, kikuma kya khembu ya mitsyenzya mina, bana bákala kumosi yi meni bátsimba kuna koku mu kundatisa, amana yítula ku Tamasi.

¹² «Kinga hákala yi mutu mosi khumbu yandi Ananiya, mutu wakwikama mu mitsiku, wuna bakala hanina kimbangi kya mboti kwena Bayuta boosu bana bisi zingila kwakuna,

¹³ wísa kwena meni amana wunzimbwadi: "Sawulu, phangi wama, mona hika!" Muna tangwa medina, ngyandiki kumona hika, amana yimumoni.

¹⁴ Amana wunzimbwadi hika: "Nzambi wa batata betu wakusola mu kuzaya luzolu lwandi, ndangu wamona mutu wa Masonga amana wayuka ndinga yandi.

¹⁵ Mukuma wakála mbangi kikuma kya yandi, ku thwala boosu, muna mambu mana wumonini yi mana wuyukini.

¹⁶ Amana buthwena, biki wahánga? Telama, tambula mbotika, tumbula zina dya Pfumu ndangu wasukuka mu masumu maku."»

Pholu wutendudini buna bámutuma kwena baphani

¹⁷ «Mu kuvutuka ku Yelusalemi, tangwa yikala lombila muna nzu ya Nzambi, mboni mbona mesu.

¹⁸ Amana yimumoni Pfumu, wuna wánzimbwala: "Hanga tswatsu, katuka tswatsu ku Yelusalemi, mukuma batu bana batámbwasakyoku kimbangi kyaki wathíla."

19 Meni mvutudini: "Pfumu, bazayi mboti ni yikala kwenda muna kosu nzu za kimvuka za Bayuta mu kusya yi kubetisa bana bisi kwikila mwena ngeyi.

20 Amana tangwa bánokisa menga ma mbangi waku Kitsyeni, hana yíkala meni-meni, yíbatambwasa, yikala simba miledi mya batu bana bámuhonda^a."

21 Hanga wunzimbwadini: «Ndawenda, meni yikútuma kwena baphani!"»

Pholu yi pfumu wa baphumbulu funda ba Loma

22 Bámuhyinikina tii yi kuna ndinga yayi; kaasi hanga bathuti ndinga amana bazimbudi: «Kafwa! Ka mboti ku mu kusisa mutu wa mutindu wawu ni kazinga mu tsi yayi!»

23 Bakala kalunga, kulosa miledi mya bawu yi kutimbulaka mufututu muna zilu.

24 Tudibeni wasenda ni bamukotisa mu kaa dya baphumbulu amana bamubeta kikuma kya kumuzonzisa, ndangu bazaya kikuma kina bakala mukalwangina bwabuna kikuma kya yandi.

25 Bwosu bakala mukasa yi tsibu, Pholu wázimbula kwena satudiyoni wuna wákala hana: «benu, lufwani kubetisa fimbu mwisi mbedi ya Loma yandu bakondi sambisa^b?»

26 Tangwa káyuka bwabuna, satudiyoni wenda menika kwena tudibeni, wumuzimbwadi: «Biki wahánga? Mudyambu mutu yandu kenina mwisi Loma!»

^a 22:20 22:20 Khaphu ya 7:58; 8:1. ^b 22:25 22:25 Tala dis-ongidila dya kyufu kya Pholu muna khaphu ya 16:37.

27 Tudibeni wísa kwena Pholu amana wumuzimbwadi: «Nzimbwala, ngeyi, mwisi Loma wenina?» «Eeh», wuvutudi bwabuna.

28 Tudibeni wuvutwakidi hika: «Meni, mu mbongu za lawu yí bongila muswa wawu!» Pholu wuvutudini: «Meni, tukidila lubutuku lwama.^d»

29 Muna tangwa medina, batu bana bá zola mu kumuzonzisa, bá haluka kyana; amana tudibeni wáyuka bweya, kikuma kya buna ká bakula ni mwisi Loma wuna kakasisikini.

Pholu ku thwala kimvuka kyambuta kya Bayuta

30 Kilumbu kyalanda, mu kusanda kazaya kyedika kina bakala mufundila, Pholu, kwena Bayuta, wámukutwamisa misinga amana wasenda kwena bambuta ba banganga Nzambi yi kimvuka kyosu mu kukutakana; kunima, wámukulumuna Pholu amana wámusya kuna thwala ya bawu.

23

¹ Pholu wábatala kuna mbunzu batu bá kala ha mbasi, wuzimbudi: «Baphangi bama, kikuma kya meni, yi katsatsa ka bukheti kosu yisi zingila ku mesu ma Nzambi, yi kuna lelu dyadi.»

^d **22:28 22:28** Yísumba mu mbongu za lawu: Mu mitindu mitatu myá fwana mu kukituka mwisi Loma: 1. Kubutuka, yuka ni bibuti byaku byawu byodi mu menga ma Loma benina. 2. Lufutu lwa kisalu kimosi kina wásala kuna Loma, amana phi batu boosu bana bisikwa zingila bá tambwasakya. 3. Kufuta kwa mbongu za lawu.

² Mbuta wa banganga Nzambi Ananiya^a wásenda kwena bana bákala bela-bela yi yandi ni bamubetila ku munwa.

³ Hanga Pholu wumuzimbwadi: «Nzambi wakúbeta ngeyi, kibaka basiti phemba^b! Ngeyi wenina wasikuka haka kikuma kya kupfundisa buna bulombi mitsiku yi mana matadidiku mitsiku, wubati senda ni bambeta!»

⁴ Bana bákala bela-bela yi yandi bázimbula: «Wubati tukwana mbuta wa banganga Nzambi!»

⁵ Pholu wuvutudi: «Nzayikiku, baphangi bama, ni mbuta wa banganga Nzambi kákadiki. Kikuma, básonika bwabu muna Masonuku: "Wazónzilaku mbi ya pfumu wa kanda dyaku!"»

⁶ Bwosu kázaya ni ha kati dya kimvuka kyambuta hákala yi Basadise yi Bafwadisi, hanga Pholu wuyandiki kukalunga: «Baphangi bama, meni yenina Mufwadisi, mwana wa Bafwadisi! Yukani meni babati pfundisa, kikuma kya kivuvu mu lufutumuku lwa bamvumbi.»

⁷ Tangwa kazonza bwabuna, ngyuma zábwa hana kati dya Bafwadisi yi Basadise, amana kimvuka kyádikabisa.

⁸ Kikuma Basadise, bawu, bisi zimbula ni kweku lufutumuku, keti wanzyo, keti kitembu kaasi Bafwadisi, bawu, bisi kwikila muna byosu

^a **23:2 23:2** Ananiya yandu, mbuta wa banganga Nzambi kákala tukidila mu mvula ya 47 yi kuna mvula ya 59. ^b **23:3 23:3** Bibaka bya bisi Phalesitini byákala bya kunenga mu phembi kikuma kya kubwisisa ni batu basimbabya nana mu phipha. Bwosu bázonzila mazyamu mu mukanda wa Mth 23:27. Kibaka básita phemba disongidila ni "mutu wambi".

bina.

⁹ Báhuta hika ndinga, hanga ndambu ya balongi ba mitsiku bana bákala ku mukanzu wa Bafwadisi batelama amana bábwisa mu ndinga ya ngolu: «Tumoniku keti mbi mwena mutu yandu. Amana yukani kitembu kondilo wanzyo wumuzonzidikini!»

¹⁰ Bwosu zakala vula ngyuma, tudibeni wáyuka bweya ni bamubukununa nana Pholu, hanga wusendi kwena baphumbulu bandi ni bakulumuka amana bamukatula Pholu ha kati dya bawu amana bamukotisa mu kati dya kaa dya baphumbulu.

¹¹ Phipha yalanda, Pfumu wisa mulubwakila amana wuzimbudi: «Kikesa! Bwosu buna wuthidi kimbangi ku Yelusalemi, bwabuna phi wánata kimbangi ku Loma.»

Kifwandu kikuma kya Pholu

¹² Tangwa kwakya kuma, Bayuta bákasa kifwandu amana balabi ni badyáku, banwáku phi keti kima yukani khaku kedi bamuhonda Pholu.

¹³ Bakasi ba kifwandu kina bákala thalu kuluta makumaya.

¹⁴ Béndá bamona bapfumu ba banganga Nzambi yi bambuta ba dibundu ndangu babazimbwala: «Tudikini thiti ni twadyáku kedi kima yukani khaku bamuhonda Pholu.

¹⁵ Buthwena, benu, yukanenu yi bakwa mukanzu wambuta ndangu balomba kwena tudibeni, ni bamukulumuna Pholu ku thwala ya benu. Hanga mbedi ni lubati zola lwalonguka yi

masingitini dyambu dyandi. Amana betu, hanga tuswamini ndangu twamuhonda konda katula kedi.»

¹⁶ Kaasi mwana khasi wa Pholu wáyuka kuzonzila kifwandu mekina amana wénda kuna kaa dya baphumbulu, wakota kwakuna mu kumuzimbwala Pholu.

¹⁷ Pholu wátela mosi wa basatudiyoni amana wumuzimbwadi: «Munata mwana yakala yandi kwena tudibeni, mukuma kenina yi ndinga ya kumuzimbwala.»

¹⁸ Satudiyoni wuna wámubonga, wámunata phi kwena tudibeni amana wuzimbudi: «Pholu wuna wenina mu boloku, káthedini amana wundombi ni yisa kunatina mwana yakala yandi wenina yi ndinga ya kukuzimbwala.»

¹⁹ Tudibeni wámusimba muna koku, wénda ku phengu amana wámuhyula: «Biki wuzodi wanzimbwala?»

²⁰ Yandi wavutula: «Bayuta báyukani ndangu bakulomba ni mbasi wamúkulumuna Pholu ku thwala kimvuka kyambuta, hanga mbedi ni yandi zodi kalonguka mboti dyambu dyandi.

²¹ Kaasi ngeyi, wubayukilaku, mukuma, batu kuluta makumaya, hana kati dya bawu, bamúleka mutambu. Bádikini thiti ni badyaku kima keti kunwa yuka ni khaku kedi bamuhonda Pholu. Buthwena, bayilama benina amana dibanza dya ngeyi babati hingila.»

²² Kunima dya kumukandikisa mwana yakala wuna ni kamenikinaku kwena mutu, mambu mana kámuzimbwala, hanga tudibeni wumuvutudini.

Pholu bamuhitiki ku Sezale

²³ Kunima, tudibeni watedisa basatudiyoni boodi amana wubazimbwadi: «Bongenu baphumbulu khama zoodi yi bakwawu makumi tsambwadi bana bisi zanza ha thandu ya baphunda yi bakwawu hika khama zoodi bana benina yi madyonga ndangu bayilama mu kukwenda ku Sezale mu tangwa dya vwa dya phipha.

²⁴ Yidikenu phi baphunda kikuma kya kumunatina Pholu kwena pfumu wa kinzunga Fidikisi^d.»

²⁵ Hanga wusoniki kisyati bwabu:

²⁶ «Kodiyusi Dizyasi, kwena mutu wa mayedi pfumu wa kinzunga Fidikisi, mboti.

²⁷ Mutu yandu, Bayuta bāmukwati, amana bázodikini ni bamuhonda wadi yendiku yakidilaka yi kibuka kya baphumbulu bama; ngyukiki ni mwisi mbedi ya Loma kenina.

²⁸ Bwosu nzodikini mu kuzaya kikuma kina bakamufundilaka, yímukulumuna kuna thwala ya kimvuka kya bawu kyambuta.

²⁹ Mbakisi ni muna mambu matadidi mitsiku mya bawu bakadi mufundila, kaasi hakalaku keti kima kifwani kumunatina lufwa holo miyololu.

³⁰ Buna bándwengisiki ni bakasi kifwandu kikuma kya mutu yandu, yikuhitiki yandi mbala mosi, yibazimbwadiki bana bamufundiki, ni benda mufunda kwena ngeyi.»

³¹ Baphumbulu báhanga bwosu kituma kina bátambula, bāmubonga Pholu amana bāmunata

^d **23:24 23:24** Atonyusi Fidikisi: yandi wákala pfumu wa mbanza mu kinzunga kya Yuteya ha kati dya mvula 52 yi 59 holo 60.

phipha-hipha yikuna Atiphatisi.

³² Kilumbu kyálanda, bávutuka ku kaa dya baphumbulu básisa lwesi bakwa baphunda mu kukwenda yi Pholu.

³³ Buna bátula ku Sezale, hanga bahani mukanda kwena pfumu wa mbanza amana bamusongidi yandi Pholu.

³⁴ Kunima dya kutanga mukanda, pfumu wa kinzunga wumuhyudi Pholu keti mwisi khi kinzunga kákala. Buna káyuka ni mwisi Sidisi kákala,

³⁵ hanga wumuzimbwadini: «Yikuyuka nana tangwa bakwísa bana bakufundikini.» Amana wásenda ni bamuphatila mu nganda ya Eloti^e.

24

Bayuta bamufundi Pholu

¹ Kunima bilumbu bitanu, nganga Nzambi wa mbuta Ananiya wákulumuka ku Sezale ha kimosi yi ndambu ya malemba yi nganzi mosi, khumbu yandi Teditulusi. Bamufunda Pholu kwena pfumu wa kinzunga Fidikisi^a.

² Bamutedisa Pholu amana Teditulusi wayandika mu kumufunda bwabu: «Pfumu, kikuma kya kisalu kyaku yi buna wubati yidikila mambu ma tsi yayi, hahana thwenina yi ngemba ya singu yayi.

^e 23:35 23:35 Nzu meni yina, bátungilaya kuna Sezale kwena Eloti wambuta amana pfumu wa mbanza ya Loma wásolaya hanga nzu yandi ya luyalu. ^a 24:1 24:1 Fidikisi: Yandi wuna bazonzidini mu khaphu ya 23:24 yi kisona kina banamikikwa.

³ Thwisibya zaya kosu tangwa yi muma mwosu yi mbundu yimosi, pfumu wambuta Fidikisi.

⁴ Kaasi, mukusya ni yikuhitisaku tangwa ngeyi, yikubokwadidi ni watambwasa mu kutuhinikina yi kyesi kyosu muna koma ka tangwa.

⁵ Kikuma tumoniki ni, mutu yandu kenina mvwanzi. Ngyuma kisi sanda hana kati dya Bayuta boosu, hana tsi yina bisi zingila; kenina mutwadisi wa dingumba dya bisi Nazaletib.

⁶ Kázodiki phi ni kasumuna nzu ya Nzambi, hahana twámukwatidini. [Tuzodiki ni twamufungwasa bwosu mibati lombila mitsiku myetu,

⁷ kaasi Dizyasi pfumu wa baphumbulu wisi yakidila amana wumubotudi mu moku ma betu,

⁸ hangi tutumi thwisa mufunda ku thwala ya ngeyie.] Wufwani kumuhyula ngemeni, ndangu wazikisa moosu maṅa tubati mufundila.»

⁹ Bayuta boosu batambwasa hanga mbedi ni bwa bukheti bwakala bwabuna.

Pholu wusambi kwena pfumu Fidikisi

¹⁰ Kunima dya kumusongila mu kidimbu ndangu kazonza kwena pfumu wa kinzunga, Pholu wátambula ndinga, wuzimbudini: «Nzayibwa ni tukidila ndambu ya mvula za lawu wena zusi wa tsi yayi, yi kivuvu kyosu yisámbla ku mesu ma ngeyi.

b 24:5 24:5 Bisi Nazaleti: muhowu wawu, bisiwa sadila kikuma kya bakidisitu bana batheti amana muna Mth 21:11 bázonzilawa kikuma kya Yesu. Kaasi kuna káwanawa Mathayi, kuzayakaniku.

e 24:8 24:8 Bisona byabi byenina mu khunga, tukidila ku tsuka ya nzila ya 6 yi kuna luyandiku lwa nzila ya 8, byeninamwoku mu masonuku ma lawu mana ma khulu.

¹¹ Bwosu wufwani wazikisabwa ngeyi-meni, khaku kedi hahita bilumbu kumi yi byodi, tukidila buna yitombukidi ku Yelusalemi mu kufukamjina Nzambi.

¹² Bangwanaku keti muna nzu ya Nzambi, keti muna nzu za kimvuka za Bayuta, keti muna mbanza ni mbati finda phaka yi mutu kondilo kulundika mulumba-lumba wa batu.

¹³ Baléndaku, buthwena bwabu, mu kuku-songila kima kina babati pfundila.

¹⁴ Kaasi, nzayibwa ku thwala ya ngeyi ni muna Nzila meni yayina, babati tela bawu ni yambi, mwamuna phi yisi sambidila Nzambi wa batata betu; yisi kwikila phi muna mambu mana básonika mu Mitsiku yi Bambikudi.

¹⁵ Yenina yi kivuvu mwena Nzambi, bawu meni phi bazayibwa ni lufutumuku lwakala kikuma kya batu ba masonga yi batu ba mbi.

¹⁶ Yihakana, meni phi, yisi sila ngolu ni yikala yi katsatsa ka bukheta, ku mesu ma Nzambi keti kwena batu.

¹⁷ «Kunima mvula za lawu yísa ku Yelusalemi mu kuhana mulambu wa khenda kikuma kya batu ba tsi yama yi kutambika makabu kwena Nzambi.

¹⁸ Hahana bángwana mu nzu ya Nzambi. Wakasemi, konda kulumbika batu keti mwalangani.

¹⁹ Kaasi ndambu ya Bayuta lwesi bátuka ku Aziya bákala hana, bawu bafwaniki kwisa telama ku thwala ngeyi mu kupfunda, yukani kima benina kyawu kitadidi meni.

²⁰ Kondilo, baba bazimbula keti khi kifu

bakhwatiki kyawu tangwa batsambisiki ku thwala ya kibuka kyambuta.

²¹ Akolu yakala ndinga yina yíthuta, wa mutendendi kuna thwala bawu: "Kikuma kya lufutumuku lwa bafwa, meni, tsambidi lelu, ku thwala ya benu!"»

²² Fidikisi, yandi, wátekila dizayila mambu mana matadidi Nzila, wávutulakya kinzonzi mu kilumbu kyahika. Wubazimbwadi: «Tangwa kakwísa tudibeni Dizyasi, hanana yítaladya dyambu dya benu.»

²³ Kásenda kwena satudiyoni ni kamutalaka amana kamusisila ndambu ya tangwa dya kusala luzolu lwandi, konda kukandikisa ni bakwawu khunda bamusadisa.

Pholu ku thwala ya Fidikisi yi Thusila

²⁴ Kunima dya ndambu ya bilumbu, Fidikisi wísa yi mukhetu wandi Thusilaf, wuna wákala muyuta. Amana wátuma ni benda mubonga Pholu. Wámuhinikina buna kakala zonzila mambu matadidini lukwikilu mwena Yesu Kidisitu.

²⁵ Kaasi bwosu kakala zonzila, pholu, mu mambu matadidi khadidi ya masonga yi kusipha kwa mbundu yi pfundusu yina yakwísa, Fidikisi, bweya bwámukwata, wumuzimbwadi: «Buthwena, awenda kwaku; Ha yimóna tangwa, yikútedisa.»

f **24:24 24:24** Thusila: mwana mukhetu watsuka wa kyamvu Eloti Angidipha (Khaphu ya 12:1); Fidikisi wámuyiba kwena yakala dyandi wuna watheti, kyamvu Emesi.

²⁶ Kakala yi kivuvu ni ngatu Pholu makuta kamuheka; yihana kakala muzyetisila ndangu basolulaka yi yandi.

²⁷ Mvula zodi záhita bwabuna, kunima Fidikisi bámuhingana kwena Phokuyusi Fesitusi. Bwosu kázola ni kabasephidisa Bayuta, Fidikisi wámusisa Pholu muna boloku.

25

Pholu wulombi kenda samba kwena Khayisala

¹ Tangwa káyandika Fesitusi kisalu muna kinzunga, bilumbu bitatu byáhita. Wákatuka ku Sezale mu kukwenda ku Yelusalemi.

² Bambuta ba banganga Nzambi yi bapfumu ba Bayuta bisa mufunda Pholu kwena yandi. Bakala mubokwadila

³ mu kulomba lusadisú lwa kumutedisa ku Yelusalemi. Bakala mukasila fwongu balenga muhondila mu nzila,

⁴ Kaasi Fesitusi wáwutula ni Pholu mu boloku dya ku Sezadi kakala amana ka thama ku, yandi meni kákhana vutukisa kuna Sezadi.

⁵ Hanga wuyikini: «Bambuta, hana kati dya benu, bakulumuka yi meni; amana yukani mutu meni wuna dyambu dya mbi kahanga, bamufunda.»

⁶ Fesitusi kánangaku bilumbu nana keti kumi kwena bawu, kunima wáwutuka ku Sezale. Kilumbu kyalanda, wásikuka kuna nganda ya bazusi amana wásenda ni bisa yandi Pholu.

⁷ Buna kátula Pholu, Bayuta bana bátuka ku Yelusalemi bámuzyeta amana bámukasila misamu mya lawu mya mbi mina balendaku keti bawu meni mu kubangumuna.

⁸ Kaasi Pholu wádikutumuna mu kuzimbula: «Tsumuniku kima, keti mu mutsiku wa Bayuta, keti mana matadidi nzu ya Nzambi, keti mana matadidi Khayisala.»

⁹ Bwosu kázola Fesitusi mu kusephidisa Bayuta, hanga wuhyudi kwena Pholu: «Wutambwasi mu kutombuka ku Yelusalemi ndangu wenda samba dyambu meni dina ku thwala ya meni?»

¹⁰ Pholu wuvutudini: «Watelama yenina ha mbasi ya bazusi ya Khayisala, amana kwakuku kwa fwani batsambisila. Phangiku kima kyambi kwena Bayuta, bwosu wuzayididibwa ngeyimeni.

¹¹ Yukani mu kibela yenina, kina kifwani kundatina lufwa, mbwisiku kufwa. Kaasi yukani mweku dyambu dya mukwandi muna moosu mana babati pfundila batu baba, heku mutu wenina yi muswa wa kundambula kwena bawu. Ihana ni ndombi mu kukwenda samba kwena Khayisala.»

¹² Hanga Fesitusi, kunima kuyambila yi batu bandi, wuvutudi: «Bwosu wulombikibwa ngeyimeni mu kukwenda samba kwena Khayisala, wakwénda phi kuna thwala Khayisala.»

Pholu ku thwala Angidipha yi Belenisi

13 Kunima ndambu ya bilumbu, kyamvu Angidipha yi Belenisi bátula kuna Sezale ndangu bamuheka mboti Fesitisi^b.

14 Bwosu balutisa ndambu ya bilumbu kwakuna, Fesitisi wámenika dyambu dya Pholu kwena kyamvu, mu kuzimbula: «Fidikisi mutu mosi kasala kwatisa muna boloku.

15 Buna yenda ku Yelusalemi, bambuta ba banganga Nzambi yi bambuta ba Bayuta bámufulunda mu kulomba ndola ya yandi.

16 Yílavutwala ni bisi Loma bisiku kala yi kikalulu kya kulambula mutu mosi, konda kukhundikisa musambi yi bafundi amana kabonga tangwa dya kudikutumuna ku mambu ma bawu mana mabati muyangisa.

17 Hanga bísa yi kwaku nzila mosi yi meni. Konda kuhitisa tangwa, kilumbu meni kina kyalanda, nzakadi kuna nganda ya bazusi, amana tsendi ni bamunata mutu wuna.

18 Tangwa bátelama bafundi bandi, bamufundaku keti mu dyambu dimosi dya mbi dina yikala mubanzila meni.

19 Phaka lwesi bakala findana kikuma kya mambu ma bunzambi bwa bawu yi kikuma kya mutu mosi wuna bisi tela Yesu, wáfwa amana Pholu kisi tambwasa ni moya kenina.

20 Kwena meni, yíkala tsukungu ku thwala ya dyambu dya mutindu wuna, yímuhyula ni yuka

b 25:13 25:13 Angidipha: kenina kyamvu Angidipha wa zodi, mwana wa kyamvu wuna babati zonzila muna khaphu ya 12. Yandi wákala kyamvu wa kinzunga kya Kadisisi, kina kyenina ku londi dya Phalesitini, yi milambu myahika.

katóna mu kukwenda ku Yelusalemi ndangu benda musambisila dyambu meni dina kwakuna.

²¹ Kaasi Pholu wálomba, ndangu dyambu dyandi bazengiladya kwena pfumu wa mbuta wa Loma. Hangi phani muswa ni bamusya mu boloku yikuna yimúhitikila kwena Khayisala.»

²² Angidipha wuzimbudi kwena Fesitusi: «Meni phi, yitonda kumuhinikina mutu meni wuna.» Fesutusi wumuvutwadini: «Mbasi wamuhinikina.»

²³ Kilumbu kyalanda, Angidipha yi Belenisi bátula yi lukumu lwosu amana bákota muna suku dya nganda, kumosi yi batudibeni yi batu ba luzitu ba mu mbanza. Bisa yandi Pholu, bwosu kásenda Fesitusi.

²⁴ Hanga Fesitusi wuzimbudini: «Kyamvu Angidipha, yi benu boosu lwenina haka kumosi yi betu, talenu mutu yandu bisa funda kwena meni! Kibuka kyosu kya Bayuta, kwakala ku Yelusalemi, kwakala kwaku, boosu babati kalunga ni káfwanaku hika mu kuzinga.

²⁵ Kwena meni, yímona ni kahangiku keti kima kafwani kufwila. Kaasi bwosu kálombi yandi meni ni pfumu wa mbuta wa Loma kenda musambisa, meni phi yímonibwa bukheti mu kumuhitika yandi.

²⁶ Bwosu yeku yi dyambu dya tsikiningi pfwani yimusonikina pfumu wa mbuta mu mana mamutadi; yimutelamisi ku thwala ya benu, theti kwena ngeyi kyamvu Angidipha, ndangu kunima dya byufu byaku, yibonga kima kya kusonika.

²⁷ Mukuma, mbonibwoku bukheti mu kuhitika

mutu wa boloku konda kutendula dyambu dina babati mufundila.»

26

Pholu wusambini ku thwala Angidipha

¹ Angidipha^a wázimbula kwena Pholu: «Tendula dyambu dyaku.» Hanga Pholu wáthuta koku kuna zilu, amana wáyandika mu kusamba:

² «Mu kyesi yenina, kyamvu Angidipha, mu kusamba lelu ku thwala ya ngeyi kikuma kya mambu moosu mana bisi pfundila Bayuta,

³ mukuma wuzayimya bukheti, mikiku mya Bayuta yi phaka za bawu. Yikubokwadidi ni wanyuka yi sipa dya mbundu.

⁴ «Bayuta boosu bazayilwa luzingu lwama buna lwakala tuka kileki; yi buna yízingila tukidila luyandiku ha kati dya tsi yama, kuna Yelusalemi.

⁵ Banzayi tuka thama amana bafwani mu kuta kimbangi, yuka batyebwa, ni yízingila hanga Mufwadisi, muna dingumba dina dyákala yi nziki-nziki ya kulunda bunzambi bwetu kuluta batu boosu.

⁶ Amana, buthwena, babati tsambisa kikuma kivuvu kyama kyenina muna kilangi kina kásila Nzambi kwena batata betu.

⁷ Kilangi kina bisi sila mbundu bikanda byetu kumi yi byodi, bisi sungamina phipha yi mwini ni kilangi kina kyalúngila. Kikuma kya kivuvu mekina, oh kyamvu, babati pfundila kwena Bayuta!

⁸ Kikuma kya biki lwisiku kwikidila ni Nzambi kisi futumuna bafwa?

^a 26:1 26:1 Khaphu ya 25:13.

⁹ Meni-meni yikala banza theti ni bwáfwana mu kunwanisa mu phila yosu khumbu ya Yesu mwisi Nazaleti.

¹⁰ Yibwana yíhanga ku Yelusalemi. Yíkotisa mu boloku, meni-meni, bakwikidi lawu, muna hamu dina yíbonga kwena bambuta ba banganga Nzambi; amana tangwa bakala zola kubahonda, meni yikala hana mukhala wama.

¹¹ Muna nzu za kimvuka za Bayuta zoosu, yikala hita mu kunyokuna bakwikidi ndangu balewula lukwikilu lwa bawu. Khabu za mukwandi zina yikala zawu kikuma kya bawu, yikala banyokuna yi muna mbanza za kinzenza.»

Meni dya Pholu kábalwamina mbundu

¹² «Yi bwabuna yikala kwendila ku Tamasi yi hamu yi muswa wuna bápheka bambuta ba banganga Nzambi.

¹³ Kilumbu kimosi, muna kati kya mwini, oh kyamvu, yímona muna nzila, myesi mimosi myátuka kuna zilu; mitsyenzya meni mina, mikenzudi hana yíkala meni hosu yi batu bana bakala kwenda tsindikila. Myakala kedyamina kuluta tangwa.

¹⁴ Betu boosu twabwa ha tsi, amana yíyuka ndinga yimosi yakala nzimbwala muna ndinga ya Bayuta: "Sawulu, Sawulu, kikuma kya biki wisi ndyokwanina? Phasi bwena kikuma kya ngeyi mu kutsitanana meni. Hanga kibulu bathumbikidi muhangu kwena pfumu wandi."

¹⁵ Meni mvitudini: "Nati wenina ngeyi Pfumu?" Pfumu wumvutwadi: "Meni, yenina Yesu wuna wubati nyokuna ngeyi.

16 Kaasi vumbuka, telama. Tala kikuma kina yikulubwakidini; yítekilakusola mu kukala musadi yi mbangi wa mambu mana wumoni kwena meni yi kikuma kya mana yikúsongila hika.

17 Yikútanina ha kati dya kanda dyadi dya bayuta yi kwena Baphani kuna yikutumini meni.

18 Kikuma kya kubatemuna mesu, ndangu bakatuka mu phipha amana bisa ku mwini; bakatuka mu hamu dya Satana amana bisa kwena Nzambi. Amana yuka ni bakwíkila mwena meni, batámbula ndoluka ya masumu ma bawu yi ndambu ya kuvwa ha kati dya bana básolama."»

Pholu wuzonzidini muhangu wandi

19 «Yi bwabuna, kyamvu Angidipha, yíkolamaku ku mbona mesu yina yátuka ku zilu.

20 Kaasi kwena bisi Tamasi theti, yi ku Yelusalemi, yi muna Yuteya dyosu, yi kwena Baphakanu, yísamuna ni bulungi basoba bikalulu amana bisa kwena Nzambi, yi mihangu mina mibati songila ni basobi bikalulu.

21 Yi kyakina kikuma bákhwatila Bayuta kuna nzu ya Nzambi, bámeke phi kuphondila.

22 Kaasi bwosu kátsweka Nzambi, yízingila yi kuna lelu dyadi amana mbati ta kimbangi ku thwala baleki yi bambuta, konda kuzimbula kima kyahika katula lwesi mana básamuna bambikudi yi Moyize:

23 Kidisitu wáfwana mu kunyokuka, amana wáfwana kukala watheti mu kufutumuka ha kati

dya bafwa, káfwana mu kusamuna mwini kwena Bayuta yi Baphani.»

Pholu wumulombi ni Angidipha kakwikila

²⁴ Bwosu kakala samba bwabuna, Fesitusi wákalunga: «Kilawu wenina, Pholu! Kulonguka kwa lawu kukukitudi kilawu!»

²⁵ Pholu wáwutula: «Yeku kilawu, mbuta-mutu Fesitusi; zenina ndinga za kyedika, za mupfunu phi zina yisi zimbula.

²⁶ Kyamvu wuzayima yi tsikiningi mambu mana, amana yibatibwa muzimbwala yi singu dyosu. Mukuma khwikidini ni kazimbakaniku kima, kikuma moosu mana máhangaminaku mu kitsweki.

²⁷ Kyamvu Angidipha, wisi kwikila mwena bambikudi? Nzayi mboti ni wisi kwikila mwena bawu!»

²⁸ Angidipha wázimbula kwena Pholu: «Ka thama ku wakhwíkisa amana wákhitula mukidis-itu!»

²⁹ Pholu wáwutula: «Kwasala tangwa dya khunda holo dya lawu, yizóla ni, yuka ni Nzambi katyabwa, hakalaku lwesi ngeyi kaasi yi boosu bana babati phinikina lelu, lwakituka bwosu yenina meni; katula lwesi miyololu myami.»

³⁰ Hanga kyamvu Angidipha, pfumu wa kinzunga Fesitusi, Belenisi yi boosu bana bázakala kumosi yi bawu bételama.

³¹ Mu kuyekuka, bakala dizimbwala bawu yi bawu: «Mutu wuna kahangiku kima kyamu-natina lufwa kondilo boloku.»

³² Angidipha, kikuma kya yandi, wázimbula kwena Fesitusi: «Mutu wuna, bakhani

muyambwadila, wadi kálombikiku ni bamuzengila mukanu kwena Khayisala.»

27

Pholu bamuhitiki ku Loma

¹ Bwosu dyákala ni thwedila mu masuwa ku Kitadi, bamuhani Pholu yi batu bahika ba boloku ha moku ma satudiyoni mosi khumbu yandi Zudiwusi, wákala mu kibuka kya baphumbulu kina bakala tela «kibuka kya baphumbulu Okisiti.»

² Buna twákota muna masuwa mamosi mátuka ku Andalamiti, makala kwenda ku mbungu ya kinzunga kya Aziya, hanga thwendi. Hana kati dya betu hákala yi Adisitadiki mwisi Masetwani wa ku Tesalonika.

³ Kilumbu kyalanda, twátula ku Sitoni. Zudiwusi, yandi wakala musadisa Pholu yi maweti moosu; wámusenda mu kwenda kinda banduku bandi ndangu kabonga bina kenina byawu mup-funu.

⁴ Ha twákatuka hakana, twáhitila ku mukinda wa zawala dya Siphe, kikuma pfunzi yakala kwisa kuna twakala kwendila betu.

⁵ Kunima dya kusabuka yanga dya mbuta belabela yi Sidisi yi Phafidiya, twátula ku Mila dya Disi.

⁶ Kuna, satudiyoni káwana masuwa ma ku Alekizandi makala kwenda ku Kitadi, amana wátukotisa mwamuna.

⁷ Bilumbu byalawu twánanga mu nzila kikuma masuwa makala tika malembi-malembi. Mu phasi twatudila ku thwala ya mbanza ya

Kinidi. Pfunzi yatuhekaku nzila, hanga thweka kwendisaku ku zawala dya Kheleti, twahitila ku Salumoni.

⁸ Mu phasi za lawu twakala kwendila amana twatula homa hamosi bakala tela ni Mbungu Yabukheti, bela-bela yi mbanza ya Lazeya.

⁹ Bwosu twalutisa tangwa dya lawu amana phila ya kukwendila yakuma kihonza, tangwa dya kuzila kudya^a dyahita. Pholu watekila bazimbwala:

¹⁰ «Banduku bama, mboni ni nzila yayi, yakalaku lwesi yambi kikuma kya masuwa yi bilekwa byenina mu kati; kaasi kikuma kya moya myetu phi.»

¹¹ Kaasi satudiyoni kakwikilaku mu mambu ma Pholu, hanga wuyukidi lwesi wuna wakala natisa masuwa yi mukwa mawu.

¹² Kikuma mbungu yakalaku mboti mu kuzakala mu tangwa dya kyosi, bahika bayandika mu kukatuka kuna, bazola ni batula ku Fenikisi, mbungu yikwawu ya Kheleti, yina yatala kuna mazyokidi ma tangwa, ndangu balutisila kwakuna tangwa dya kyosi.

Pfunzi yitukudi hana yanga dya mbuta

^a **27:9 27:9** Kuzila kudya mu tangwa dya tsuka ya mvula yi luyandiku lwa mbangala: yenina khumbu yikwawu ya mukinzi wa bayuta "kikuma kya kudifyongununa". Muna tangwa medina, mbuta wa banganga Nzambi kakala tambika kimenga kikuma kya masumu ma bisi Kiseledi (Lev 16:29-34). Bakalawa ta mu ngonda ya vwa, kondilo ku luyandiku lwa ngonda ya kumi, muna tangwa dina, mamba kakala kihonza mu kusabuka.

13 Koma ka muphephi kátuka ku banda, káhita; bábanza ni balungisa lukanu lwa bawu. Báthuta kima kya zitu kina kyakala zyamisa masuwa ku thwala pfunzi hanga masuwa mekakwendila ku kabeta ka sambwa dya Kheleti.

14 Kaasi ku manima ma tangwa dya khunda, pfunzi yimosiyátuka ku zawala, yina bisi tela «kimbongila kya ku tunda yi ku tsosu» yátukula.

15 Masuwa mahunguluka, hakalaku mutindu wa kuzyamina ku kimbongila; hanga tudiyamb-wadidi kwetu twatika.

16 Bwabuna twakala hitila kuna kabeta ka koma ka zawala kamosi bisi tela ni Khota, twahita, mu phasi twákwatikisila mudimba wuna wákala wakuzitikila ku manima ma masuwa.

17 Kunima dya kukoka masuwa, basadi ba masuwa bákasama misinga ndangu mamwan-galakanaku. Bweya bakalabwawu ni basangam-ina nana mu zelu dya Siditi, amana básula muna mamba kima kya zitu kina kyambutu kyakala simba masuwa bayandika mu kutika.

18 Kilumbu kyalanda, bwosu yakala tuningisa ngolu pfunzi, bátimbula mu mamba ndambu ya bilekwa bina byákala mu masuwa.

19 Kilumbu kyatatu, bálosa hika bisalulu bya bina byákala mu masuwa.

20 Keti tangwa keti thetimbwa kalubukaku, muna bilumbu byalawu, amana pfunzi yakala tukula ngolu. Hanga tukatudini kivuvu kya kuhuluka.

21 Bádyaku keti kima kimosi tuka thama.

Hanga Pholu, wátelama hana kati dya bawu, wábazimbwala: «Banduku bama, wadi lwangyukilaka ni tukatukaku ku Kheleti, wadi lumonikiniku phasi za bwabu.

²² Kaasi buthwena yilulombi ni lwakala yi khwakasu; mukuma ka mosi ku wa benu wato-tisa luzingu; kaasi masuwa lwesi.

²³ Kikuma muna phipha ya lelu, wanzo mosi wa Nzambi wuna wumvini yi wuna yisi sadila kándubwakidini

²⁴ amana kánzimbwadini: "Wuyukaku bweya, Pholu! Bufwani wenda samba ku thwala Khayisala, amana Nzambi wukuheki kabu dya boosu bana babati tika mu mamba kumosi yi ngeyi."

²⁵ Kikuma kya buna, dikasikisenu, bakhunda bama, mukuma mbati kwikila mwena Nzambi ni dyakala bwosu kánzimbwala.

²⁶ Batútimbula ku sambwa dya zawala dimosi.»

²⁷ Yákala phipha ya kumi yi ya wakala tunatisa muphephi muna yanga dya Adiyatiki. Muna kati kya phipha, basadi ba masuwa bakala mona ni tubwesuki mu tsekengi.

²⁸ Bázitikila kisengu kya zitu kuna musinga ndangu batesila dingi, bamoni ni kuleya kwa dingi kwákala kitesu kya metele makumaya. Kunima dya kuphusana koma, bátesa hika, bámona ni dingi dyekina kitesu kya metele makumatatu.

²⁹ Bweya bwábakwata ni masuwa madibunda nana ku matadi, yihana bátimbwala bima biya bya zitu byákala kuna manima ma masuwa, mu kuhingila ni kuma kwakhya tswatsu.

³⁰ Kaasi, bwosu bákala yi sunga dya kutina, basadi ba masuwa, bakala hunikisa mu kukulumuna mudimba wa luhulusu muna mamba hanga bana bendi zitikila bima bya zitu ku thwala ya masuwa,

³¹ Pholu wázimbula kwena satudiyoni yi kwena baphumbulu: «Yukani batu baba benamwoku mu kati kya masuwa, lufwaniku lwahúlukaku.»

³² Hanga baphumbulu batabudi misinga mina myakala zyamisa mudimba wa luhulusu amana bayambwadilawa ni wabwa.

³³ Buna bakala hingila ni kuma kwakhya, Pholu wábaheka kikesa boosu ndangu badya, wuzimbudini: «Lelu kilumbu kya kumi yi ya tuka buna lubati hingila, amana konda kudya kima.

³⁴ Yihana mbati lubokwadila ni lwatambula madya, mukuma mupfunu maluyenina kikuma kya luhulusu lweni. Ka mosi ku hana kati dya benu watótisa lusuki lumosi lwa mutwa wandi.»

³⁵ Kunima dya kuzimbula bwabuna, wátambula dipha, wávutula matondu kwena Nzambi ku thwala boosu, kunima wábukunadya amana wáyandika mu kudya.

³⁶ Hanga, bwosu kyabavutwakisa kikesa, boosu bátambula madya.

³⁷ Muna masuwa, batu boosu, twákala khama zoodi yi makumi tsambwadi yi sambanu.

³⁸ Tangwa bádya boosu bayukuti, bálósa bule mu yanga dya mbuta ndangu masuwa makuma هنگي-هنگي.

Masuwa mazangani

³⁹ Buna kwakya kuma, bábakulayoku tsi, kaasi bámona lwesi hōma hana kákotila mamba mu mafu, amana bameka kununguna masuwa yi kuna khungu ya mamba.

⁴⁰ Bakutumuna misinga mya bima bya zitu ndangu basulabya mu mamba amana bákutumuna muna mbala mosi bima bya zitu bina byákala ku yenda dya masuwa; kunima bátelamisa muledi wa yenda wahika kuna thwala ya masuwa ndangu muphephi wanatisa masuwa ku sambwa.

⁴¹ Kaasi babwa ha tumba dimosi dya tsekengi ha kati kya phuphu zodi, amana masuwa mábatakana. Mutwa wa masuwa wakalaku nikana hika, hanga mayo misi bula manima ma masuwa yi ngolu zoosu.

⁴² Baphumbulu bázola mu kuhonda batu ba boloku boosu ndangu keti mosi wa bawu kati-naku mu kusaya.

⁴³ Kaasi satudiyoni, yandi kázola kamuhul-ula Pholu, hanga wubakandisi mu kulungisa dibanza dya bawu. Wasenda kwena bana bázaya kusaya ni baditimbula batheti mu mamba ndangu balubuka ku tseki;

⁴⁴ Bakwawu báfwana kubalanda mu kusadila mabaya yi bitini bya masuwa. Yibwabuna balubwakila batu boosu ku tseki konda kima kya mbi.

28

Pholu ku zawala dya Madita

¹ Buna twalubuka konda kihonza, bátuzimbwala ni zawala dina khumbu ya dyawu Madita.

² Bisi zawala meni dina bátuyamba yi mbundu yimosi. Bwosu kakala noka mvula yi kikuma kya kyosi, hanga bawiki kalunga ziku dya mbawu, batutedini betu boosu twayetila.

³ Pholu kátonguna mukuta wa mitsosu ndangu kasya hana mbawu, kaasi, muna kyungila kya mbawu, sawa mosi walubukamwa amana wánama kuna koku dyandi.

⁴ Tangwa bámona nyoka wanama kuna koku dyandi, bisi zawala dina bádzimbwala bawu yi bawu: «Mu kyedika mutu yandu muhondisi kenina, mbatanana kahuluki ku yanga dya mbuta konda kihonza, nzambi wuna wisi futa batu ku mbi ya bawu, katondiku ni kazinga hika.»

⁵ Kaasi Pholu wákhukumuna koku, nyoka wábwa hana ziku dya mbawu amana káyukaku keti ndunza.

⁶ Batu bahingila ni bamumona kuvimba holo kabwa amana kafwa muna mbala mosi; kaasi bwosu bahingila lawu, mu kumona ni keti kima kimosi kyambi kyamubwilaku, hanga babaludi mabanza ma bawu amana báyandika mu kuzimbula ni nzambi mosi kákala.

⁷ Mwákala, muna bela-bela, yi mukombu wumosi wa pfumu wa zawala, khumbu yandi Phubidiyusi. Yandi wátutambula yi mbundu yimosi amana twánanga kuna nzu yandi bilumbu bitatu.

⁸ Tata wa Phubidiyusi walambalala kákala hana thangi; mbawu ya mulutu kákala yawu

yi phulu-phulu ya menga. Hanga Pholu wukoti muna nzu yandi, wámulombila Nzambi, wámusya moku amana wábeluka.

⁹ Hanga bwabuna, bambefu bahika bákala muna zawala bísá bawu phi amana bábeluka.

¹⁰ Luzitu lwalawu bátuheka, amana mu kukatuka kwetu, bátukana byosu bina twakalabyawu mupfunu.

Pholu wutudini ku Loma

¹¹ Kunima munangu wa ngonda tatu, tukoti mu masuwa mana ma bisi Alekizandi mana matutisa tangwa dya kyosi muna zawala, basonika: «Dyosikidi^a.»

¹² Buna twátula ku Silakusi, twánanga kwakuna bilumbu bitatu.

¹³ Ha twakatuka kuna, tulandi mukinda wa zawala yikuna twatudila ku Lekyo. Pfunzi ya kubanda buna yatukula amana mu kilumbu kyalanda, twátula ku Phuzolesi kunima bilumbu byodi.

¹⁴ Twáwana, muna mbanza meni yayina, baphangi bahika bana bátulomba ndangu twananga phosa mosi kwena bawu. Bwabuna thwendila ku Loma.

¹⁵ Baphangi bana bákala mu mbanza, bana báyuka khululuka ni tubati kwisa, bisa tutundakana yikuna Zandu dya Haphiyusi yi kuna nzu

^a **28:11 28:11** Dyosikidi: yenina khumbu ya bamaphasa, Kasitolu yi Pholukusi, bázakana lawu muna mikhenda mya banzambi ba bisi ngeleti. Batu bana bisi saya mu mamba bakala babongila hanga banzambi bana bisi tanina batu boosu bisi kangadila mu mamba.

mosi ya banzenza bisi tela: "Ku nzu tatu." Buna kábamona, Pholu wáwutula matondu kwena Nzambi amana wábonga kikesa.

¹⁶ Kunima kutula kwetu ku Loma, bámusenda Pholu ni kadikadila homa hahika kumosi yi phumbulu mosi wuna wakala mutadikila.

Pholu wulongi malongi ku Loma

¹⁷ Kunima bilumbu bitatu, Pholu wátedisa bambuta ba Bayuta. Tangwa bákhokama, wábazimbwala: «Baphangi bama, konda kuhanga kima kitadidi betu-betu, holo kitadidi mikuku mya batata betu, meni, yenina mukwa boloku, tukidila ku Yelusalemi bándambula kwena bisi Loma.

¹⁸ Kunima dya kuphyula byufu, bawu bázola ni bangyambwadila, kikuma mwákalaku kima, mwena meni, kyálunga kundatina lufwa.

¹⁹ Kaasi Bayuta bátambwasabwoku amana bándundika ni yílombabwa kwena Khayisala, konda kukala kwama yi dibanza dya kufunda kanda dyama.

²⁰ Kikuma kya bwabuna ndombidikini ni yilumona amana yiluzonzisa, mukuma miyololu myami, bakhasimya kikuma kya kivuvu kya bisi Kiseledi.»

²¹ Bamuvutwadini: «Twátambudiku keti kisyati kimosi kyátuka ku Yuteya, kikuma kya ngeyi amana phi keti phangi mosi kísakwoku mu kuzonzila holo kuzimbula kifu kya ngeyi.

²² Kaasi twazóla ni twakuhinikina mu kuzonza ngeyi meni buna wubati banza, mukuma

tuzayibwa ni muma mwosu babatidya telamina dingumba dina wadinama dyawu ngeyi.»

²³ Báyükana kilumbu kimosi amana bisa muwana kwakuna kákala nimba yi batu balawu kuluta. Muna kinzonzi kyandi, kakala ta kim-bangi kya Kipfumu kya Nzambi yi kudiyangisa muna mitsiku mya Moyize yi Bambikudi, mu kubakwikisa mu mambu mana matadidini Yesu; tukidila suka yi kuna masikidika.

²⁴ Bamosi bamuyukila mu mana kakala zonza, kaasi bahika babwisa mu kukwikila.

²⁵ Bwosu bamwangana, konda kuyukana bawu yi bawu, Pholu wayika ndinga yimosi: «Kitembu Kyatoma, wánunga kwandi, tangwa kázonza kwena batata benu, mwena mbikudi Yesaya!"

²⁶ Tangwa kázimbula:
"Ndawenda kwena kanda dina amana zimbula:
Lwayukiki kwenu mboti, lwabakudikiku keti
kima;

lwasimbuludiki, kaasi lwamonikiku keti koma.

²⁷ Mukuma mbundu ya batu baba yizitamini;
bazindini matu,
amana bazibikini mesu,
hanga bama nana yi mesu ma bawu,
bayuka nana yi matu ma bawu,
babakula nana yi mbundu ya bawu,
amana bavútwakisaku kwena meni ndangu
yibábelula."

²⁸ zayenubwoku phi ni luhulusu luna lwa Nzambi, kwena baphani bahitikalwa: bawu, bayukalwa.»

[

²⁹ Buna kázimbula bwabuna, Pholu, Bayuta béndá mu kutendana ngolu bawu yi bawu.]^b

³⁰ Mvula zodi za muthu kánanga muna nzu yina káluwa. Kakala yamba boosu bana bakala kwisa mutala.

³¹ Kakala samuna mambu ma Kipfumu kya Nzambi, yi kulonga mana matadidi Pfumu Yesu Kidisitu, yi kikesa kyosu, konda kumukandikisa.

^b 28:29 28:29 Muna masonuku mahika, nzila yayi yeninamwoku.

Yaka NT
**The New Testament in the Yaka language of the
Democratic Republic of the Congo**

copyright © 2022 The Seed Company in coordination with Forum Communautaire des Traducteurs de la Bible et Alphabétisation

Language: (Yaka)

Contributor: Coordination Inter-Eglises pour l'Alphabétisation et Traduction en Langues Gabonaises

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-07-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 10 Jul 2025 from source files dated 10 Jul 2025

bbfa98c9-db25-5a12-b9aa-d16c7103581d